

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Právnická fakulta

RIGORÓZNÍ PRÁCE

2011

Mgr. Martin Ridzoň

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

**Srovnání rakouského a českého autorského práva se
zaměřením na obsah a dispozice se subjektivním
právem autorským**

*A Comparison of Austrian and Czech Copyright Law
Focussed on the Contents of and Dispositions with the
Subjective Copyright*

Mgr. Martin Ridzoň

Autor rigorózní práce:

Mgr. Martin Ridzoň

Datum uzavření rukopisu:

01.12.2011

Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci vypracoval samostatně, pouze s využitím pramenů a literatury v práci řádně citovaných a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 01.12.2011

Mgr. Martin Ridzoň

Rád bych na tomto místě velmi poděkoval JUDr. Zuzaně Císařové za ochotu a vstřícnost vůči mé osobě při psaní této rigorózní práce.

OBSAH

OBSAH.....	5
1. ÚVOD.....	9
2. HISTORICKÝ VÝVOJ AUTORSKÉHO PRÁVA	10
2.1 Obecně	10
2.2 Vývoj v Rakousku a v České republice	10
3. PRAMENY AUTORSKÉHO PRÁVA V RAKOUSKU A V ČESKÉ REPUBLICE.....	13
3.1 Mezinárodní právo	13
3.2 Evropské právo	14
3.3 Vnitrostátní právo	16
4. AUTORSKÉ DÍLO.....	16
4.1 Pojem autorského díla.....	16
4.1.1 Obecně	16
4.1.2 Zpracování cizího díla	18
4.1.3 Souborné dílo	19
4.1.4 Ochrana výsledků tvůrčí činnosti, které nejsou jedinečné.....	20
4.2 Druhy autorských děl.....	21
4.2.1 Druhy autorských děl podle odvětví duševní tvorby	21
4.2.2 Kategorie autorských děl se zvláštním režimem	22
4.3 Zveřejnění a vydání díla	22
5. AUTOR.....	24
5.1 Tvůrce díla	24
5.2 Spoluautorství	24
5.3 Dílčí autorství	25
5.4 Domněnka autorství.....	26
6. AUTORSKÉ PRÁVO.....	27
6.1 Autorské právo v subjektivním smyslu	27
6.1.1 Obecně	27
6.1.2 Osobnostní a majetkové prvky autorského práva	27
6.1.3 Monistické a dualistické pojetí autorského práva.....	28
6.1.4 Monismus a dualismus v rakouském a českém autorském právu	31
6.2 Majetková práva	32
6.2.1 Obecně	32
6.2.2 Právo na rozmnožování	34
6.2.3 Právo na rozšiřování	35
6.2.4 Právo na pronájem a půjčování.....	36
6.2.5 Právo na vysílání.....	37
6.2.6 Právo na přednesení, provedení a předvedení	40
6.2.7 Právo na dání díla k dispozici	41
6.2.8 Právo na vystavování	42
6.2.9 Právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého	42
6.2.10 Právo udělit souhlas s užitím překladu	43
6.2.11 Právo na veřejné sdělování obsahu literárního či filmového díla před jeho uveřejněním	43

6.2.12 Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro vlastní nebo soukromou potřebu	43
6.3 Osobnostní práva autora	46
6.3.1 Obecně	46
6.3.2 Právo na uznání autorství	46
6.3.3 Právo na označení autorství	47
6.3.4 Ochrana díla proti změnám	48
6.3.5 Právo rozhodnout o zveřejnění díla	50
6.3.6 Právo na přístup k dílu	51
7. PŘEVOD A PŘECHOD AUTORSKÉHO PRÁVA OBECNĚ	52
7.1 Obecně	52
7.1.1 Osobnostní složky autorského práva	52
7.1.2 Majetkové složky autorského práva	53
7.2 Poskytnutí práva užit dílo (licence)	53
7.2.1 Díla existující	53
7.2.2 Díla budoucí	54
7.3 Smrt autora	55
7.4 Výkon rozhodnutí	56
8. LICENČNÍ SMLOUVA	58
8.1 Povaha a rozsah licence	58
8.1.1 Obecně	58
8.1.2 Souběh licencí	59
8.1.3 Interpretační pravidla ohledně rozsahu licence	60
8.1.4 Licenční smlouva a aktivní legitimace k uplatňování ochrany autorského práva	62
8.1.5 Další úprava licenční smlouvy	62
8.2 Převod oprávnění dílo užit (převod licence) a podlicence	63
8.2.1 Obecně	63
8.2.2 Převod oprávnění dílo užit (převod licence) se souhlasem autora	64
8.2.3 Převod oprávnění dílo užit bez souhlasu autora	65
8.2.4 Podlicence	66
8.3 Výhrady ve prospěch autora	67
8.3.1 Obecně	67
8.3.2 Ochrana možnosti prezentace díla	67
8.3.3 Příspěvky do souborných děl	68
8.4 Předčasné ukončení smlouvy	69
8.4.1 Obecně	69
8.4.2 Nevyužívání licence	70
8.4.2 Změna přesvědčení autora	71
8.5 Nakladatelská smlouva a jiné zvláštní úpravy licencí	72
8.5.1 Nakladatelská smlouva	72
8.5.2 Jiné zvláštní úpravy licenční smlouvy	73
8.6 Licenční smlouvy s cizím prvkem	73
8.7 Jiné autorskoprávní smlouvy	75
9. OMEZENÍ AUTORSKÉHO PRÁVA	76
9.1 Obecně	76
9.2 Výkladová pravidla, třístupňový test	78
9.3 Díla vyloučená z autorskoprávní ochrany	78

9.4 Volná díla.....	80
9.5 Volná užití a zákonné licence	80
9.5.1 Volné užití díla pro úřední účely	81
9.5.2 Zběžné a doprovodné rozmnožování	81
9.5.3 Rozmnožování pro vlastní a soukromou potřebu	82
9.5.4 Zpravodajství o denních událostech	85
9.5.5 Zdravotně postižení.....	85
9.5.6 Volné užití děl literárních	85
9.5.7 Volné užití děl hudebních	87
9.5.8 Volné užití děl výtvarného umění.....	89
9.5.9 Užití obrazových a zvukových nosičů a vysílání v určitých obchodních provozech.....	91
9.5.10 Přenechání obrazových a zvukových nosičů určitým spolkovým ústavům	91
9.5.11 Užití obrazových a zvukových nosičů v knihovnách	91
9.5.12 Veřejná reprodukce při vyučování a v ubytovacích provozech.....	92
9.5.13 Ochrana duševních zájmů při volném užití díla	92
9.5.14 Užití rozhlasového vysílání	93
9.5.15 Školní učebnice.....	93
9.5.16 Nepsaná volná užití.....	93
9.5.17 Srovnání s českou úpravou volných užití a zákonných licencí	94
9.6 Nucené licence	94
9.6.1 Nucená licence u zvukových nosičů	95
9.6.2 Nucená licence u školního díla	96
10. ZVLÁŠTNÍ USTANOVENÍ PRO NĚKTERÉ KATEGORIE AUTORSKÝCH DĚL	96
10.1 Obecně	96
10.2 Zvláštní ustanovení pro filmová (audiovizuální) díla.....	96
10.3 Díla zaměstnanecká, kolektivní, školní, na objednávku a soutěžní.....	98
10.4 Počítačové programy a databázová díla.....	100
11. TRVÁNÍ AUTORSKÉHO PRÁVA.....	100
11.1 Časová omezenost autorského práva	100
11.2 Doba trvání autorského práva	101
11.3 Počítání lhůt	104
12. OCHRANA AUTORSKÉHO PRÁVA	104
12.1 Obecně	104
12.2 Osoba oprávněná k uplatňování ochrany	104
12.3 Jednotlivé soukromoprávní nároky.....	105
12.3.1 Nárok na zdržení se rušení.....	105
12.3.2 Nárok na odstranění následků porušení	106
12.3.3 Právo požadovat uveřejnění rozsudku	108
12.3.4 Nárok na zaplacení přiměřené úplaty	109
12.3.5 Nárok na náhradu škody a vydání prospěchu	109
12.3.6 Nárok na předložení vyúčtování	111
12.3.7 Nárok na předložení zprávy.....	112
12.4 Další úprava	112
12.4.1 Odpovědnost vlastníka podniku, odpovědnost dalších osob	112
12.4.2 Zvláštní případy porušení autorského práva	113
12.5 Promlčení práv	113

13. ZÁVĚR	114
13.1 Základní instituty autorského práva.....	115
13.2 Rakouský monismus versus český kvazidualismus.....	116
13.3 Dispozice s autorským právem a autorskoprávní smlouvy	117
13.4 Omezení, trvání a ochrana autorského práva.....	120
13.5 Shrnutí.....	121
14. RESUMÉ	123
15. SEZNAM ZKRATEK	124
16. SEZNAM LITERATURY	126
17. SEZNAM JUDIKATURY	129
ABSTRAKT	131
ABSTRACT.....	131
KLÍČOVÁ SLOVA	131
KEYWORDS.....	131

1. ÚVOD

Autorské právo, které slouží k ochraně výsledku tvůrčí činnosti autora, je v dnešním světě intenzivní globalizace stále častěji porušováno. Ve velké míře jde o porušování autorského práva technologiemi, které překračují hranice jednotlivých států (zejména internetová a satelitní technologie). To vede také častěji k použití a aplikaci cizích autorskoprávních úprav. Autorské právo je ovládáno zásadou teritoriality, která říká, že je rozhodující právo toho státu, kde došlo ke skutečnosti, podle níž je autorské právo uplatňováno, to znamená, že při porušení autorského práva právo toho státu, na jehož území došlo k porušení autorského práva.¹ Příčinou teritoriality autorského práva je neexistence kolizní normy mezinárodního práva soukromého v oblasti autorského práva.² Mezinárodní smlouvy a sblížování práva v rámci Evropské unie v oblasti autorských práv se snaží teritorialitu autorského práva překlenout.

V této rigorózní práci se zabývám srovnáním základních institutů autorského práva českého a rakouského. Ačkoliv české a rakouské autorské právo mají stejné historické kořeny, je možno pozorovat v současné době v obou právních řádech rozdíly. Vývoj českého autorského práva byl ovlivněn čtyřiceti lety komunistického režimu v bývalém Československu. Autorské právo však zůstávalo jako jedna z mála právních oblastí nezměněno a komunistickou ideologií neovlivněno, což je dáno jeho mezinárodní materií. Vliv zde sehrály a sehrávají mezinárodní smlouvy na poli autorského práva, kontinentální systém autorskoprávní ochrany a autorskoprávní tradice německá a francouzská.

Ačkoli se v minulosti v obou zemích, které patří do oblasti kontinentálního autorského práva, prosadila monistická teorie autorského práva (osobnostní a majetková práva tvoří jednotný nedílný celek), opustil český zákonodárce v roce 2000 tuto teorii, navrátil se k pojetí obsaženému v zákonné úpravě z roku 1953 a předchozích a prosadil dualistické pojetí osobnostních a majetkových práv autora. Nejde však o úpravu čistě dualistickou, spíše však o úpravu quasidualistickou, protože zde převažuje prvek osobnostněprávní, z něhož vyplývá i princip nepřevoditelnosti a zákaz vzdání se

¹ KNAP, Karel a kol. *Práva k nehmotným statkům*. Praha : Codex, 1994, str. 65.

² KNAP, Karel, KUNZ, Otto. *Mezinárodní právo autorské*. Praha : Academia, 1981, str. 18.

autorských práv.³ Důvodem nové úpravy byla snaha po co nejširší a nejúplnější kompatibilitě s právem komunitárním (dnes již unijním).⁴

V současné době jsou obě autorskoprávní úpravy podobné, existují však nejen malé, ale i podstatné rozdíly, které se pokusím objasnit a srovnat.

2. HISTORICKÝ VÝVOJ AUTORSKÉHO PRÁVA

2.1 Obecně

Ani antika ani středověk neznaly autorské právo jako obsáhlé právo autora k jeho duševnímu výtvoru. Teprve vynálezem knihtisku Janem Gutenbergem okolo roku 1440 byla uznána potřeba po právní ochraně děl a jeho poskytnutí jako privilegium. Tato ochrana byla původně přiznána tiskaři nebo nakladateli, který nesl hospodářské riziko. Z těchto pramenů se vyvinula nauka o vlastnictví nakladatele, která přiznala tiskařům, popř. nakladatelům určitý druh vlastnictví k dílům, které vytvářeli, popř. tiskli. Z toho vzniklo dnešní právo copyrightu v anglo-americké právní oblasti, jehož obsahem je reprodukce a zajištění odbytu díla.

Teprve později se vyvinula teorie duševního vlastnictví, která autorovi přiznala práva k jeho duševnímu výtvoru a zohlednila i jeho materiální zájmy. Další pokrok byl docílen pomocí teorie osobnostních práv. Ta autorovi poskytla též ochranu jeho duševních zájmů. Konečně vzniká dnešní nauka o autorském právu jako majetkovému právu k nemotným statkům.⁵ Osobnostním a majetkovým aspektům autorského práva bude věnována bližší pozornost v kapitole 6.

2.2 Vývoj v Rakousku a v České republice

Kořeny autorského práva jak v Rakousku tak v České republice představuje právní úprava rakousko-uherská, a to autorský patent z 19. října 1846 č. 922 Sb. z. s. (Císařský patent k ochraně literárního a uměleckého vlastnictví proti neoprávněnému

³ KRÍŽ, Jan, KORDAČ, Jiří, HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy související. Komentář*. Praha : Linde 2002, str. 27.

⁴ KNAPPOVÁ, Marta, ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné, Svazek III*. Praha : ASPI, 2002, str. 181.

⁵ HUBMANN, Heinrich, REHBINDER, Manfred. *Urheber- und Verlagsrecht*. München : C. H. Beck, 1995, str. 19.

zveřejnění, dotisku a napodobení), který u nás poprvé zavedl zásady ochrany autorských děl. K zesílení ochrany a prodloužení lhůt došlo ministerským nařízením č. 6/1859 ř. z. a zákonem č. 78/1893 ř. z. V roce 1886 byla přijata Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl, k níž však Rakousko-Uhersko nepřistoupilo.

K posílení práv autora došlo roku 1895, kdy byl přijat první autorský zákon (zákon č. 197/1895 ř. z., o právu původcovském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým), který byl novelizován v roce 1907. Prováděcím předpisem bylo nařízení ministeria práv ve shodě s ministerii věcí vnitřních a obchodu č. 198/1895 ř. z.⁶ Roku 1908 přistoupilo Rakousko-Uhersko k revidované Bernské úmluvě. V roce 1918 se vývoj v obou státech rozdělil.

V Rakousku je na základě dalšího revidování Bernské úmluvy, ke kterému došlo roku 1928 v Římě, přijat nový autorský zákon v roce 1936 (spolkový zákon o autorském právu k dílům literárním, uměleckým a o právech příbuzných, Bundesgesetz über das Urheberrecht an Werken der Literatur und der Kunst und über verwandte Schutzrechte, BGBl. 1936/111), který poskytl nově ochranu i právům souvisejícím s právem autorským, a zákon o společnostech, které kolektivně spravují práva autorů (BGBl. 1936/112). Zatímco první zákon, který byl již více než dvacetkrát doplňován a měněn⁷ (naposledy v roce 2010 – BGBl. I Nr. 58/2010), platí dodnes, druhý byl v roce 2006 nahrazen novým zákonem o kolektivních správcích, doslova „spolkovým zákonem o společnostech pro uplatňování“ (Bundesgesetz über Verwertungsgesellschaften, BGBl. I. Nr. 9/2006) – společnostech uplatňujících (vykonávajících) na účet autorů jejich majetková práva. Novelizace rakouského autorského zákona, jejichž počet vzhledem k tomu, že zákon byl přijat před pětasedmdesáti lety za zcela odlišných technických podmínek, není nikterak vysoký, nezasahovaly do základní koncepce zákona, ale spíše jen reagovaly na vývoj mezinárodního práva autorského, evropské úpravy autorského práva a v neposlední řadě také na vývoj vědy a techniky.

Po vzniku Československé republiky byly převzaty recepční normou (zákon č. 11/1918 Sb. z.) jak zmíněné rakouské zákony, které platily pro české země, tak uherský

⁶ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon a předpisy související*. Praha : C. H. Beck, 1996, str. XII.

⁷ Přehled změn viz HAYBÄCK, Gerwin. *Das Recht am geistigen Eigentum*. Wien : ORAC, 2004, str. 134.

právní předpis v podobě zákonného článku č. XVI z roku 1884. Ten platil na území Slovenska a Podkarpatské Rusi.

K unifikaci autorskoprávní úpravy došlo v roce 1926 (zákon č. 218/1926 Sb. z. a n., o původcovském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým). Před provedením unifikace byl ještě přijat samostatný zákon 106/1923 Sb. z. a n. o nakladatelské smlouvě, který byl poté přejat zákonem 218/1926 Sb. z. a n. Autorský zákon obsahoval vedle všeobecných ustanovení též ustanovení o obsahu, trvání a ochraně původcovského práva. Prováděcí vládní nařízení 10/1927 Sb. z. a n. zřídilo veřejnoprávní původcovský rejstřík pro díla literární a umělecká, jimž chybí uvedení pravého jména autora, a též znalecké sbory pro posudky ve věcech původcovského práva. Obojí bylo zákonem z roku 1953 vypuštěno.

Novou úpravu poté představoval zákon z roku 1953 (č. 115/1953 Sb.), jenž odrazil novou politickoeconomickou situaci Československa. Upravil též postavení autorskoprávních organizací, kulturních fondů a práva příbuzná. Na něj navazovala řada sekundárních předpisů, které se týkaly ochranných organizací autorů či předpisů honorářových.

Autorský zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých byl přijat v návaznosti na novou úpravu občanského práva (občanský zákoník 40/1964 Sb.) Obsahoval již některá ustanovení, která zvýrazňovala úlohu státu při nakládání s dílem a při jeho využití. I když se postupem času s ohledem na rozvoj techniky stala jeho koncepce překonanou, platil s několika novelizacemi až do roku 2000. K první novelizaci autorského zákona došlo zákonem č. 89/1990 Sb., kterým se zákonodárce snažil odstranit prvky administrativně direktivního řízení a přizpůsobit autorské právo novým politickoeconomickým podmínkám. Umožnil též ochranu některých počítačových programů. Následovaly novely týkající se zejména změn v oblasti počítačových programů, zákonných licencí, postavení kulturních fondů apod.

V současnosti platí v České republice nová autorskoprávní úprava, ovlivněná směrnicemi Evropské unie, a to zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), který nabyl účinnosti 1. prosince 2000. Tento zákon byl především v souvislosti s požadavky evropského práva několikrát novelizován, naposledy zákonem č. 153/2010 Sb. Změny se dotýkaly především úpravy volných užití a souvisejících poplatků, bezplatných

zákonných licencí, kolektivní správy, státního dozoru a správních deliktů podle autorského zákona.

3. PRAMENY AUTORSKÉHO PRÁVA V RAKOUSKU A V ČESKÉ REPUBLICE

3.1 Mezinárodní právo

Autorská i průmyslová práva jsou ovládána principem teritoriality. Protože nehmotné statky neexistují jako hmotné věci, jejich povahu předmětu práva jim přiznává teprve právní řád. Ten tak může učinit logicky jen pro oblast, na níž platí.⁸ Místo kolizních norem se tak autorské právo řídí přímou mezinárodněprávní úpravou, která zaručuje národní (asimilační) režim dílům pocházejícím z jiných smluvních států doplněný minimálním standardem, který musí splňovat každé národní (teritoriální) právo (tzv. *iura ex conventione*).⁹

Základní mezinárodní smlouvou v autorském právu je několikrát revidovaná Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl z roku 1886 (RBÚ), kterou postupně ratifikovala drtivá většina (164) států světa. Později sjednaná Ženevská všeobecná úmluva o autorském právu z roku 1952 tak má již jen okrajový význam, neboť se nepoužije ve vztazích mezi státy, které ratifikovaly Bernskou úmluvu.

Další významnou mezinárodní smlouvou je Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví z roku 1994 (TRIPS), která se pokusila zajistit standard ochrany majetkových práv autorů a majitelů předmětů průmyslového vlastnictví. Mezi novější smlouvy patří i Smlouva o právu autorském z roku 1996 (WCT), jedna z tzv. internetových smluv, připravených v rámci WIPO.

Rakousko i Česká republika jsou stranami jak RBÚ, tak TRIPS. Rakousko však na rozdíl od České republiky zatím neratifikovalo WCT.

Co bylo řečeno o principu teritoriality samozřejmě neplatí pro autorskoprávní smlouvy s cizím prvkem. Kolizní normy použitelné pro tyto smlouvy (především pro smlouvu licenční) budou zmíněny v kapitole 8.6.

⁸ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. Brno : Doplněk, 2004, str. 281 a n.

⁹ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. Brno : Doplněk, 2004, str. 281 a n.

3.2 Evropské právo

Česká republika a Rakousko jsou členské státy Evropské unie. Proto je jejich autorské právo ovlivněno i akty práva evropského.

Primární právo EU se autorského práva dotýká jen okrajově. Je třeba zmínit především obecný zákaz diskriminace z důvodu státní příslušnosti. Regulace autorského práva Evropskou unií se zakládá na obecných ustanoveních umožňujících EU přijímat právní akty ke sbližování těch právních předpisů členských států, které mají vliv na vnitřní trh (v současnosti čl. 114 a 115 Smlouvy o fungování Evropské unie). V rámci regulace vnitřního trhu tak EU přikročila k harmonizaci dílčích úseků autorského práva prostřednictvím směrnic.

Dosud byly orgány EU přijaty následující směrnice v oblasti autorského práva:

1. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES o právní ochraně počítačových programů, která představuje současné kodifikované znění původní směrnice Rady 91/250/EHS. Směrnice požaduje autorskoprávní ochranu počítačových programů, přičemž zohledňuje jejich specifika, a proto pro ně v některých otázkách stanoví zvláštní režim. Především nevyžaduje jedinečnost díla (postačí jeho původnost).

2. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem, která je podobně jako v předchozím případě kodifikovaným zněním starší směrnice 92/100/EHS. Tato směrnice komplexně upravuje právo autora umožnit nebo zakázat pronájem či půjčování originálů či rozmnoženin díla, včetně výjimky pro veřejné půjčování.

3. Směrnice Rady 93/83/EHS o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu. Pokusila se o zprehlednění nejasného právního stavu při sdělování díla za použití některých novějších technologií.

4. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících. Opět se jedná o nové znění starší směrnice 93/98/EHS. Kromě stanovení doby ochrany směrnice harmonizuje mimo jiné i požadovaný stupeň originality fotografického díla. V současnosti se připravuje novela

této směrnice, která je zaměřena na prodloužení doby ochrany uměleckých výkonů a zvukových záznamů.¹⁰

5. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES o právní ochraně databází. Vymezila, kdy je databáze chráněna autorským právem, a vedle toho zavedla zvláštní právo pořizovatele takové databáze, která znaky autorského díla nespĺňuje.

6. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, tzv. „informační směrnice“. Směrnice reaguje na nejnovější technický vývoj. Autor má mít podle ní mimo jiné výlučné právo umožnit nebo zakázat sdělování díla veřejnosti na internetu. Dále směrnice upravuje tzv. třístupňový test pro výjimky a omezení autorského práva, dovolená omezení autorského práva (zákonné licence) nebo například používání technických prostředků ochrany.

7. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/84/ES o právu na opětný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla, tzv. „Resale směrnice“. Upravuje práva autorů výtvarných děl při jejich prodeji (droit de suite).

8. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES o vymáhání práv duševního vlastnictví. Tato směrnice se zabývá procesní stránkou uplatňování (soukromoprávní) ochrany autorského práva. Mimo jiné vymezuje okruh subjektů aktivně legitimovaných k uplatňování ochrany autorského práva včetně zjednodušující domněnky autorství. Dále za účelem usnadnění dokazování požaduje, aby soudy mohly vydávat podrobně popsaná předběžná a zajišťovací opatření a ukládat třetím osobám specifické informační povinnosti. Aby byla ochrana autorského práva efektivní, upravuje směrnice též možnost uveřejnění rozsudku a požadovaná nápravná opatření, tj. povinnosti, jejichž splnění může soud v konečném rozhodnutí uložit na náklady porušitele.

Autorského práva se dále okrajově dotýkají i jiné právní akty EU.

¹⁰ Interinstitucionální spis Rady EU 2008/0157 (COD) z 25. 7. 2008. Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících. [cit. 2010-09-18] Dostupný z <http://www.mkcr.cz/assets/autorske-pravo/eu-a-autorske-pravo/ST12217.CS08_1.PDF>

3.3 Vnitrostátní právo

Jak již bylo řečeno výše, zatímco v České republice byl místo nevyhovujícího zákona ze 60. let v roce 2001 přijat současný AutZ, v Rakousku nadále platí novelizovaný UrhG z let třicátých. Oba zákony byly vícekrát novelizovány. V posledních letech do nich bylo zasahováno především z důvodu transpozice evropských autorskoprávních směrnic.

Rakouská úprava je ve srovnání s českou roztržena. Jednak je mimo UrhG samostatně upravena kolektivní správa (VerwGesG) a jednak se v ABGB nachází jádro právní úpravy základního smluvního typu autorského práva – nakladatelské smlouvy.

4. AUTORSKÉ DÍLO

4.1 Pojem autorského díla

4.1.1 Obecně

Dílem je podle § 1 UrhG osobitý duševní výtvor autora v oblasti literatury, hudby, výtvarného umění a filmového umění. Takové dílo požívá autorskoprávní ochrany jako celek i v jeho jednotlivých částech podle předpisů autorského práva. Pod pojmem osobitý duševní výtvor se pochopitelně rozumí jen takový výsledek, který vznikl individuální tvůrčí činností jeho tvůrce a který je navenek rozpoznatelný, což ovšem UrhG výslovně neuvádí. Tento individuální jedinečný výtvor musí dosahovat určitého stupně tvůrčí míry, aby byl odlišitelný od masy každodenních a běžných věcí. Předpokladem pro to jsou osobní kroky tvůrce při tvorbě díla.¹¹ Například i věcný rejstřík může být autorským dílem – nesmí se ale jednat jen o rutinní, automatickou evidenci a abecední seřazení slov, nýbrž o rejstřík, který po proniknutí do zpracované problematiky rozlišuje podstatná klíčová slova od nepodstatných a pregnantně shrnuje jednotlivá hesla.¹²

Každý jedinečný duševní výtvor, který lze podřadit pod některou ze čtyř níže vyjmenovaných kategorií, a který dosahuje určitého stupně tvůrčí míry, je chráněn podle UrhG. Tyto čtyři kategorie (díla literární, hudební, výtvarného umění a filmového

¹¹ OGH 17. 12. 2002 „Felsritzbild“, MR 2003, str. 162.

¹² OGH 12. 7. 2005, „Sachregister“, MR 2005, str. 383.

umění) jsou vypočítány taxativně.¹³ Ochranu však nepožívají volné duševní statky jako např. určité techniky, slohové směry, vědecká poznání, podněty z přírody či jen ideje.¹⁴ Na druhou stranu je chráněno individuální provedení technické ideje.¹⁵

Podle § 1 odst. 2 UrhG se vztahuje ochrana jak na celé dílo tak na jeho jednotlivé části. Jednotlivé části mohou být chráněny jen tehdy, jestliže samy o sobě splňují podmínky pro kvalifikaci díla podle UrhG. Tak mohou být chráněny i nejmenší části díla, jestliže jsou jako jedinečný duševní výtvor rozpoznatelné.¹⁶ Možnost ochrany závisí na originalitě jeho jednotlivých částí.

AutZ obsahuje přesnější vymezení autorského díla v § 2 odst. 1 AutZ, a to jako dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, která jsou jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a jsou vyjádřena v jakékoli objektivně vnímatelné podobě, narozdíl od UrhG, kde je jedinečnost tvůrčí činnosti a rozpoznatelnost (objektivní vnímatelnost) díla dovozována pouze doktrinálně, popř. judikaturou. Obě úpravy setrvávají v souladu s Bernskou úmluvou na zásadě neformálnosti ochrany. Ke vzniku ochrany není třeba žádných formálních náležitostí.

§ 2 odst. 6 AutZ uvádí, co se za dílo nepovažuje. Jde pouze o demonstrativní výčet, kdy je potřeba při určení, zda jde o dílo či ne, vycházet z vymezení díla uvedeného v § 2 odst. 1 AutZ. Toto ustanovení (odst. 6) má pouze pomocný charakter.¹⁷ UrhG řeší takovéto vyloučení z ochrany judikturně.

Přesněji též vyjadřuje § 2 odst. 3 AutZ zásadu ochrany díla jako celku i jeho jednotlivých částí. Nauka zde rozlišuje mezi tzv. vnitřní ochranou (ochrana částí díla jako součást celého díla) a vnější ochranou (ochrana jednotlivých částí samostatně vně díla, pokud splňují znaky díla).¹⁸ Rakouské autorské právo zde při posouzení ochrany vychází z obecné klauzule vymezení díla a z judikatury. Autor především může zakázat jakékoli pozměňování názvu svého díla (§ 21 odst. 1 a § 57 odst. 1 UrhG). Naproti tomu zná § 80 UrhG zvláštní ochranu názvů a jiných označení děl literárních a uměleckých. Název díla nesmí být v obchodním styku užít takovým způsobem, který by vyvolával

¹³ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 16.

¹⁴ OGH 19. 11. 2002 „Hundertwasserhaus II“, MR 2003, str. 41.

¹⁵ OGH 19. 12. 1989 „Mark Stam-Stuhl II“, MR 1992, str. 21.

¹⁶ OGH 23. 10. 1990 „So ein Tag...“, ÖBl 1991, str. 42.

¹⁷ KRÍŽ, Jan, KORDAČ, Jiří, HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy související. Komentář*. Praha : Linde 2002, str. 57.

¹⁸ KNAPPOVÁ, Marta, ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné, Svazek III*. Praha : ASPI, 2002, str. 194.

nebezpečí záměny. To platí i pro díla, která nepožívají autorskoprávní ochrany. Jde o ustanovení svou povahou spadající spíše do soutěžního práva. Právě prostředky práva proti nekalé soutěži se může bránit nedovolenému užívání názvu svého díla autor v českém právním řádu, například pokud třetí osoba tímto způsobem parazituje na pověsti spojené s názvem nebo vyvolává nebezpečí záměny.

4.1.2 Zpracování cizího díla

§ 5 odst. 1 UrhG říká, že překlady a jiná zpracování, pokud jsou jedinečným duševním výtvorem překladatele či jiného zpracovatele, jsou chráněna jako díla originální, nehledě k autorskému právu, které existuje k původnímu zpracovávanému dílu. Za jiné zpracování ve smyslu tohoto ustanovení je třeba považovat například i zfilmování románu, divadelní hry nebo jiného literárního díla.¹⁹

Takové zpracování nechává původní dílo v jeho podstatě nedotčeno, dává mu však přinejmenším novou podobu v jeho vnější formě, která je chápána a hodnocena jako výsledek tvůrčí duševní činnosti zpracovatele.²⁰ Obdobné ustanovení o tvůrčím zpracování cizího díla nalezneme v § 2 odst. 4 AutZ.

Při posouzení, zda se jedná o zpracování (například zpracovatel vytvoří pokračování reklamního filmu jiného autora, využívající motivy původního filmu), je třeba vždy zvážit, jaký byl přínos zpracovatele a zda jsou kroky jím podniknuté způsobilé být předmětem autorskoprávní ochrany.²¹

Poněkud odlišná kritéria vyžaduje např. počítačový program. V případě zpracování počítačového programu se musí soud řídit především jeho délkou, počtem programovacích úkonů, jedinečností vizuálního ztvárnění, časovými a hmotnými výdaji při vývoji, kreativitou při výběru možností, jak program variovat, a také způsobem, jakým byly využity součásti původního programu. O zpracování počítačového programu je možné hovořit, pokud přínos zpracovatele vykazuje určitou komplexnost.²²

Podle § 5 odst. 2 UrhG nevede použití díla při tvorbě jiného díla ke zpracování, pokud představuje nové dílo ve srovnání k užitému dílu nové samostatné dílo. Toto takzvané volné přetváření (užití cizího díla jen jako podnět pro vlastní tvorbu, jestliže

¹⁹ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 33.

²⁰ OGH 7. 4. 1992 „Servus Du“, ÖBl 1992, str. 75.

²¹ OGH 20. 6. 2006 „Storyboard“, MR, 2006, str. 264.

²² OGH 12. 7. 2005 „TerraCAD“, MR 2005, str. 379.

vzniká nové samostatné dílo ve srovnání s užitým dílem) nemění původní dílo v určitém směru, nýbrž je ovlivněno individuálním přínosem nového autora do té míry, že použité dílo ustupuje absolutně do pozadí.²³ Souhlas autora se tedy nevyžaduje. Příkladem může být zkomponování hudebního díla inspirovaného cizím literárním dílem.²⁴

Volné přetváření cizího díla český AutZ výslovně neupravuje, ale tato možnost vyplývá jednak ze zmíněného § 2 odst. 4 AutZ a jednak z § 2 odst. 6 AutZ – z tohoto ustanovení vyplývá, že užití pouhého námětu, popř. myšlenky, které jsou obsaženy v cizím díle není zpracováním. Souhlasu autora, z jehož díla byl námět použit, není potřeba²⁵ – stejně jako podle rakouského práva.

4.1.3 Souborné dílo

Sbírký, které představují jedinečný duševní výtvar při spojení jednotlivých dílčích příspěvků do jediného společného celku, jsou chráněny jako díla souborná. Autorská práva existující k jednotlivým příspěvkům zůstávají nedotčena (§ 6 UrhG).

Při výběru příspěvků a jejich spojení a zařazení do souborného díla musí být rozpoznatelná určitá myšlenka nebo plán, který již jednoduchému souboru poskytuje ochranu podle UrhG. Již např. jednoduché zařazení hudebních děl na zvukový nosič za sebou představuje určitou kvalitu jedinečného duševního výtvaru.²⁶ Předpokladem je zde vlastní kreativně tvůrčí činnost autora při výběru příspěvků a uspořádání souborného díla. Souborné dílo tedy musí splňovat obecné znaky díla.

Totéž platí podle § 2 odst. 5 AutZ v České republice. AutZ oproti UrhG obsahuje též demonstrativní výčet souborných děl, mezi která řadí sborník, jako je časopis, encyklopedie, antologie, pásmo, výstava nebo jiný soubor nezávislých děl nebo jiných prvků, který způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu naplňuje pojem autorského díla.

Dílem souborným je podle práva obou států i databáze, naplňuje-li obecné znaky díla (§ 2 odst. 2 AutZ a § 40f UrhG). V souladu se směrnicí Evropského parlamentu a

²³ CIRESA, Meinhard. *Urheberrecht aktuell*. Wien : Ueberreuter, 1997, str. 83.

²⁴ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 35.

²⁵ CHALOUPKOVÁ, Helena, SVOBODOVÁ, Hana, HOLÝ, Petr. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) a předpisy související : komentář*. Praha : C.H.Beck, 2004, str. 60.

²⁶ OGH 6. 12. 1994 „Hit auf Hit“, ÖBl 1995, str. 281.

Rady 96/9/ES o právní ochraně databází uznávají oba státy i zvláštní právo pořizovatele databáze (§ 88 až 94 AutZ, § 76c až 76e UrhG), pokud její pořízení představuje podstatnou investici, bez ohledu na to, zda je taková databáze zároveň jedinečným duševním výtvorem pořizovatele. Rakouský autorský zákon používá přesnější terminologii než český, protože rozlišuje databázové dílo jako předmět autorskoprávní ochrany, a databázi jako předmět práva sui generis pořizovatele databáze.

4.1.4 Ochrana výsledků tvůrčí činnosti, které nejsou jedinečné

V souladu s unijní²⁷ a mezinárodní úpravou rozšiřuje AutZ fikci autorskoprávní ochranu i na výsledky činností, které nejsou jedinečné, k jejichž ochraně postačuje původnost. To je příklad počítačového programu, fotografie a databáze. AutZ tak chrání jak počítačové programy (popř. fotografie, databáze), které jsou jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti, tak ty, které jím nejsou, ale jsou původní v tom smyslu, že jsou autorovým vlastním duševním výtvorem. UrhG obsahuje shodné ustanovení pouze pro počítačové programy (§ 40a UrhG) a databáze (§ 40f UrhG).

Pokud jde o fotografie, UrhG neobsahuje ustanovení obdobně § 2 odst. 2 AutZ. Otázka míry tvůrčího vkladu nutné pro poskytnutí autorskoprávní ochrany je u fotografií řešena pouze judikatorně. Fotografickým dílem tak nejsou zejména výstupy fotoautomatů či fotografie pořizované počítačem nebo satelitem, které nevyžadují žádné bezprostřední tvůrčí spolupůsobení člověka.²⁸ Rakouské autorské právo řeší problém fotografií na úrovni práv souvisejících s právem autorským, když stanoví zvláštní právo výrobce fotografií, světelných obrazů (Lichtbilder). Tato úprava platí subsidiárně, nejde-li o fotografické dílo.

Rakouská úprava ochrany fotografií, které nesplňují obecné podmínky autorského díla, je teoreticky přesnější než česká úprava, která spočívá na snížených nárocích na fotografické dílo představujících výjimku z obecných požadavků na autorské dílo.

²⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES o právní ochraně počítačových programů, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících a směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES o právní ochraně databází.

²⁸ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 280 a n. OGH 12. 9. 2001 „Eurobike“, MR 2001, str. 389. OGH 1. 2. 2000 „Vorarlberg Online“, MR 2000, str. 167.

4.2 Druhy autorských děl

4.2.1 Druhy autorských děl podle odvětví duševní tvorby

Oblast ochrany rakouského zákona se vztahuje na díla literární, hudební, výtvarného umění a filmového umění (§ 2, 3 a 4 UrhG).

K dílům literárním řadíme tři skupiny děl: 1. všechny druhy děl mluvených včetně počítačových programů (jako např. knihy, časopisy, brožury a jiné výtvary, které jsou jako díla literární obvykle chápány), 2. divadelní díla (choreografická a pantomimická díla) a 3. díla vědeckého a naučného charakteru, která jsou obrazově vyjádřena v ploše či v prostoru (typicky jde o mapy, globy, anatomická znázornění, reliéfy).

Zejména třetí skupina je poměrně náročná na interpretaci – vyžaduje se vždy osobitý ráz výtvoru. Například mapa, která pouze reprodukuje geografické skutečnosti, není způsobilá autorskoprávní ochrany.²⁹ Pro osobitý ráz výtvoru je významný také rozsah textu. Například krátké reklamní slogany nemusí být způsobilé autorskoprávní ochrany.³⁰ Ale i delší reklamní texty mohou postrádat osobitý charakter nutný pro jejich posouzení jako literárních děl.³¹

Jako literární dílo bude chráněn i počítačový program, který naplňuje definici díla. Podstatou ochrany je u počítačového programu dosažené řešení problému.³²

§ 3 UrhG, aniž by díla výtvarného umění blíže vymezoval, stanoví, že se za ně považují také díla fotografická (předpokladem je zde individualita fotografického díla),³³ díla architektonická (tato stojí na pomezí techniky a umění) a díla užitého umění, která mají vedle estetické též užitnou hodnotu (např. nábytek, porcelán, šperky). Za dílo výtvarného umění je třeba považovat i internetovou stránku (její layout).³⁴ Problematická je ale otázka nutné míry osobitého charakteru u takového díla.

Ani díla hudební nejsou v UrhG definována. Obecně se jimi rozumí díla, jejichž vyjadřovacími prostředky jsou tóny. Zda se ale v konkrétním případě jedná o dílo chráněné autorským právem či nikoli, závisí ve značné míře na posouzení odborníky.

²⁹ OGH 22. 3. 2002 „Weinviertelkarte“, MR 2001, str. 106. OGH 14. 9. 1999 „Liniennetzplan“, MR 2000, str. 103.

³⁰ OGH 13. 9. 2000 „Holz Eich's Holz“, MR 2001, str. 166.

³¹ OGH 9. 11. 2004 „Dogwalker“, MR 2005, str. 129.

³² OGH 12. 7. 2005, „TerraCAD“, MR 2005, str. 379.

³³ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 28.

³⁴ OGH 24. 4. 2001 „www.telering.at“, ÖBl 2001, 276.

Ochrana je tím menší, čím je jednodušší, kratší a nevariabilní rytmus, téma a sled tónů.³⁵

Díla filmového umění jsou v podstatě sledy pohyblivých obrázků se zvukem nebo bez zvuku.

AutZ obsahuje v § 2 odst. 1 vedle generální klauzule díla též demonstrativní výčet jednotlivých druhů děl narozdíl od UrhG, kde je výčet taxativní. AutZ hovoří obecně o dílech literárních, jiných dílech uměleckých a dílech vědeckých a poté uvádí jako příklad dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně dramatické, dílo choreografické, dílo pantomimické, dílo fotografické, dílo vyjádřené postupem podobným fotografií, dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické, dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické.

Taxativní výčet rakouského autorského práva vytváří potenciální problém, kdy při vzniku nového způsobu tvorby díla, které nelze zařadit ani pod jednu ze čtyř kategorií, musí rakouský zákonodárce výslovně takovéto dílo zařadit do výčtu. To se týkalo např. počítačových programů.

4.2.2 Kategorie autorských děl se zvláštním režimem

AutZ podrobněji než UrhG upravuje zvláštní režim některých specifických druhů děl. Oba zákony mají zvláštní ustanovení pro audiovizuální díla (§ 62 a následující AutZ, zvláštní oddíl o podnikatelsky vytvořených filmových dílech v UrhG), která se poněkud překrývají s úpravou zvláštního práva výrobce zvukově obrazového záznamu, které patří k právům souvisejícím s právem autorským. AutZ navíc upravuje školní dílo, kolektivní dílo, zaměstnanecké dílo, dílo na objednávku a soutěžní dílo.

Zvláštní režim těchto druhů děl se projevuje nejrůznějšími odchylkami, proto se mu bude věnovat zvláštní kapitola 10.

4.3 Zveřejnění a vydání díla

Podle § 8 UrhG je dílo zveřejněno, jakmile je zpřístupněno veřejnosti se souhlasem oprávněné osoby. Jak je takový akt konkrétně uskutečněn, je irrelevantní. Pod pojmem veřejnosti je však nutno rozumět širší okruh publika.³⁶

³⁵ BGH 26. 9. 1980 „Dirlada“, GRUR 1981, str. 267.

Dílo je vydáno, jakmile je zpřístupněno veřejnosti se souhlasem oprávněné osoby takovým způsobem, že je v dostatečném počtu jednotlivých kusů vzato do obchodního styku (§ 9 odst. 1 UrhG). Vydání je událost, která je úzce časově ohraničena, přičemž prostřednictvím dostatečného množství kusů zůstává dílo veřejnosti k dispozici. Počet kusů díla potřebných k vydání je odlišný podle druhu díla. Pro vydání je potřebné předání jednotlivých kusů v hmotné podobě, zatímco pro zveřejnění stačí již sdělení v nehmotné podobě (např. vysílání, přednesení).³⁷

UrhG spojuje s časovým okamžikem vydání díla v § 12 a 13 domněnku autorství, popř. domněnku zplnomocnění vydavatele či nakladatele.

Podle § 9 odst. 2 UrhG se počítá dílo k dílům vydaným v Rakousku, pokud je dílo vydáno během časového období 30 dnů jak v cizině, tak v Rakousku. Toto ustanovení je důležité především pro příslušníky třetích států, které nejsou členy Evropské unie, popř. Evropského hospodářského prostoru.³⁸ To se týkalo zejména samizdatové literatury ruské (resp. sovětské) či čínské, jestliže bylo dílo vydáno samizdatově v těchto zemích a ne během 30 dní v členských zemích RBÚ. Tím mohlo být dílo v západních zemích rozšiřováno bez placení tantiém. Po přístupu Ruska a Číny k RBÚ tento problém odpadl.³⁹

Zveřejnění a vydání díla je v AutZ upraveno obdobně jako v UrhG. Rakouská úprava je přesnější, pokud jde o vydání, neboť požaduje pro vydání dostatečný počet jednotlivých rozmnoženin díla. Počet rozmnoženin potřebných k vydání je pak pro jednotlivé druhy děl formulován judikaturou.

Právo na zveřejnění je v UrhG upraveno též v rámci práva na rozšiřování. Každé zveřejnění je současně podle rakouského pojetí aktem užití díla. Toto překrývání je citováno jako příklad monistické teorie autorského práva.⁴⁰

³⁶ OGH 17. 6. 1986 „Hotel-Video“, ÖBl 1986, str. 132.

³⁷ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 46.

³⁸ Obdobně čl. 3 odst. 4 RBÚ.

³⁹ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 48.

⁴⁰ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 45.

5. AUTOR

5.1 Tvůrce díla

Podle § 10 odst. 1 UrhG je autorem díla ten, kdo ho vytvořil. Tedy tvůrcem díla je ten, kdo nabyl originárně právo k dílu svou vlastní tvůrčí činností. Autorem může být pouze fyzická osoba. Rakouský autorský zákon vychází z osobnostního charakteru autorského práva.⁴¹ To platí pro všechna díla, včetně děl souborných.

AutZ a UrhG jsou založeny na autorském principu a principu pravdivosti. Autorem je fyzická osoba, která dílo vytvořila.⁴² Poněkud nadbytečně AutZ definuje autora díla souborného, protože výkladem lze dovodit, že pojem vytvoření díla pokrývá i různé způsoby jeho vytvoření (uspořádáním, vybráním, přeložením, zpracováním apod.).

5.2 Spoluautorství

Pokud bylo dílo vytvořeno více osobami společně, přičemž jednotlivé výsledky jejich tvůrčí činnosti představují nerozdělitelnou jednotu, vzniká tak autorské právo všem spoluautorům společně (§ 11 odst. 1 UrhG).

Pokud však nějaká jiná osoba dá k tvorbě nového díla jen podnět či ideu, nejedná se o činnost spoluautorů, protože nebyl naplněn obsah pojmu jedinečné tvůrčí činnosti přispěvatele k jeho příspěvku. Ten, kdo dal ke vzniku díla pouze podnět, vytvořil pro něj podmínky či byl jinak nápomocen, není spoluautorem. U spoluautorství se musí jednat o tvůrčí činnost stejného druhu. Ani to však neplatí bezvýhradně. Podle judikatury například mohou být spoluautory architektonického díla architekt a umělecký tvůrce budovy.⁴³

Častější možností vzniku společného autorského práva obdobného právu spoluautorů je jeho vznik při dědění za situace, kdy autorské právo přechází na více dědiců.

Právní úprava institutu spoluautorství poskytuje každému spoluautorovi oprávnění domáhat se sám ochrany před porušováním autorského práva. Změny či

⁴¹ CIRESA, Meinhard. *Urheberrecht aktuell*. Wien : Ueberreuter, 1997, str. 25.

⁴² KRÍŽ, Jan, KORDAČ, Jiří, HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy souvisící. Komentář*. Praha : Linde 2002, str. 62.

⁴³ OGH 19. 11. 2002 „Hundertwasserhaus II“, MR 2003, str. 41.

majetkové využití díla je možné jen společnou cestou za souhlasu všech spoluautorů. Pokud některý spoluautor brání udělení souhlasu ostatním bez vážného důvodu, může ho každý spoluautor žalovat na udělení souhlasu. Zákonodárce zde zároveň ulehčuje pozici žalobce v případě situace, kdy žalovaný nemá žádný obecný soud v Rakousku. V tomto případě jsou povolány k rozhodnutí rakouské soudy a to soudy, které leží v obvodu prvního vídeňského okresu. Ochranné lhůty u spoluautorství běží společně pro všechny spoluauctory.

AutZ vymezuje spoluautorství v § 8. Vymezení je přesnější než obdobná úprava rakouská. Podle AutZ není na újmu vzniku spolutorského díla, lze-li výsledky jednotlivých spoluautorů odlišit. Obě úpravy však spočívají při vymezení spolutorského díla na jeho nedílnosti ve smyslu nezpůsobilosti samostatného užití.

Podstatným rozdílem je oprávnění spoluautora podle UrhG žalovat jiného spoluautora na nahrazení chybějícího projevu vůle, pokud udělení souhlasu s nakládáním s dílem některý spoluautor brání bez vážného důvodu. Podle AutZ tak mohou učinit pouze všichni ostatní spolutautoři, nikoli jen jeden z ostatních spoluautorů. Rakouská úprava ulehčuje pozici spoluautora, který podá žalobu (a má souhlas ostatních, kteří se nepodílejí na soudním sporu; např. pro neochotu z důvodu rizika placení soudních nákladů, riziko nesou jen ti spolutautoři, kteří žalují).

UrhG dále zvýhodňuje žalobce, pokud žalovaný nemá obecný soud v Rakousku, stanovením výlučné místní příslušnosti soudů, do jejichž obvodu spadá první vídeňský městský obvod.

O obou zvýhodnění při podání žaloby podle UrhG by bylo možno uvažovat a zařadit je do českého práva.

AutZ též zavádí výslovně pravidla pro vztahy spoluautorů a ostatních osob (solidaritu), která je v Rakousku dovozována analogií s OZO. Navíc upravuje § 8 odst. 5 AutZ podíly jednotlivých spoluautorů podle úměrnosti velikosti jednotlivých tvůrčích příspěvků. Nelze-li je rozeznat, jsou podíly stejné. Jde však o ustanovení dispozitivní.

5.3 Dílčí autorství

Podle § 11 odst. 3 UrhG nezakládá spojení děl různého druhu a původu autorské právo spoluautorů. Při jednoduchém spojení např. děl hudebních s díly literárními či filmovými vzniká jen tzv. dílčí autorství. Dílčí autor může užívat své dílo samostatně či

udělit užívání jiné osobě. Jednotlivé ochranné lhůty běží každému dílčímu autorovi samostatně.

Rozhodujícím rozlišujícím kritériem pro určení, zda jde o spoluautorství či nikoli, je nezávislá způsobilost užití oddělitelných částí, přičemž u spoluautorství je pro užití díla zapotřebí souhlasu všech spoluautorů.⁴⁴

Toto ustanovení UrhG se jeví jako nadbytečné, protože ho lze dovodit výkladem. AutZ takovou úpravu neobsahuje, teorie zde mluví o spojení dvou samostatných děl.⁴⁵

5.4 Domněnka autorství

Ten, kdo je na rozmnoženině díla označen jako autor, je považován podle UrhG za autora díla, dokud není dokázán opak. Označení autorství musí být učiněno buď pravým jménem autora nebo pseudonymem, který je obecně znám, či uměleckou značkou, která je obecně známa. To platí i pro díla, která jsou zpřístupňována veřejnosti veřejným přednesením, provedením, předvedením, pomocí rozhlasového vysílání nebo veřejného zpřístupnění (§ 17 až 18a UrhG). Podle Všeobecné úmluvy (Všeobecná úmluva o autorském právu uzavřená v Ženevě roku 1952 a revidovaná v Paříži roku 1971) je k ochraně dostačující použít tzv. copyrightovou doložku „©“ s následným uvedením jména autora a letopočtu prvního zveřejnění díla.⁴⁶ Tím je autorům z členských států s neformální ochranou autorského práva zajištěna ochrana i v členských státech s formální ochranou. Pro státy, které jsou současně členy revidované Bernské úmluvy, platí princip neformální ochrany (čl. 2 RBÚ) a Všeobecná úmluva se nepoužije.

Teprve pokud není znám autor nebo jiný oprávněný k výkonu ochrany, přecházejí subsidiárně práva na vydavatele, a pokud ani ten není znám, na nakladatele. Tito mají postavení pověřeného zplnomocnitele a jsou oprávněni domáhat se vlastním jménem porušení autorských práv (§ 13 UrhG).

⁴⁴ KUCSKO, Guido. *Österreichisches und Europäisches Urheberrecht*. Wien : Manz, 1996, str. 30.

⁴⁵ Obdobné ustanovení obsahoval čAutZ 35/1965, a sice v § 5; KRÍŽ, Jan, KORDAČ, Jiří, HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy související. Komentář*. Praha : Linde 2002, str. 50: o díla spojená jde tehdy, jestliže různá samostatná díla jsou spojena, aniž by došlo k jejich zvláštnímu tvůrčímu uspořádání v celek. Účelem je společné uplatnění spojeného díla.

⁴⁶ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 55.

Pokud není dílo opatřeno žádným označením, zřiká se autor práva být jmenován jako takový při řádném užití díla a vystavuje se v krajním případě nebezpečí, že neprokáže svoje autorství ve sporu (důkazní břemeno zde tíží autora).⁴⁷

Vyvratitelnou domněnku autorství zakládá podle AutZ i uvedení pravého jména u díla v rejstříku předmětů ochrany, který je veden příslušným kolektivním správcem. Tím se zvyšuje význam těchto rejstříků, i když i tak nic dříve nebránilo jejich použití jako důkazního prostředku.⁴⁸ Obdobný, ale jednotný rejstřík upravuje § 61a UrhG.

Pokud jde o ochranu díla anonymního a pseudonymního, představuje § 7 AutZ daleko přesnější úpravu než obdobný § 13 UrhG, neboť podle AutZ je oprávněnou osobou zveřejnitel (nikoli tedy jen nakladatel či vydavatel, jak je tomu v rakouském právu)⁴⁹, a to až do veřejného prohlášení autorství. Jedná se o vyvratitelnou domněnku a o nepřímé zastoupení („vlastním jménem a na jeho účet“) narozdíl od domněnky přímého zastoupení podle rakouského práva.

6. AUTORSKÉ PRÁVO

6.1 Autorské právo v subjektivním smyslu

6.1.1 Obecně

Zatímco autorské právo v objektivním smyslu je určitou výsečí právního řádu, autorské právo v subjektivním smyslu vyjadřuje souhrn oprávnění fyzické osoby vyplývající z jejího autorství k určitému dílu.

6.1.2 Osobnostní a majetkové prvky autorského práva

Subjektivní autorské právo pohlíží na vztah mezi tvůrcem a jeho dílem ze dvou různých hledisek – z hlediska osobnostního a z hlediska ekonomického.

Historicky se objevila různá filozofická pojetí autorského práva zdůrazňující jeho majetkový či osobnostní aspekt. Koncept duševního vlastnictví (intellectual

⁴⁷ ZANGER, Georg. *Urheberrecht und Leistungsschutz im digitalen Zeitalter*. Wien : ORAC, 1996, str. 58.

⁴⁸ CHALOUPKOVÁ, Helena, SVOBODOVÁ, Hana, HOLÝ, Petr. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) a předpisy související : komentář*. Praha : C.H.Beck, 2004, str. 66.

⁴⁹ Rakouské autorské právo zde vychází z čl. 15 odst. 3 RBÚ, ta však navíc mluví jen o nakladateli.

property) již svým názvem odkazuje na vlastnické právo (property right). Tato analogie se odvozuje z chápání autorského práva jako vlastnictví člověka k jeho vlastní práci (John Locke) a chápání díla jako duševního produktu (Louis d'Héricourt, Denis Diderot). Pojetí autorského práva jako práva osobnostního (Immanuel Kant) se naopak zakládá na tom, že dílo je emanací autorovy osobnosti, a proto má být chráněno stejně jako tato osobnost.⁵⁰

Nastíněné myšlenky se odrazily ve vývoji právních úprav autorského práva. Vedle britského copyright principu, orientovaného v zásadě jen na majetková práva, se vyvinul francouzský droit d'auteur princip, který zahrnuje do autorského práva vedle práv majetkových (droits patrimoniaux) i práva osobnostní (droits moraux). Francouzská úprava nakonec ovlivnila základní mezinárodní dokument autorského práva, Bernskou úmluvu o ochraně literárních a uměleckých děl. Tato mezinárodní smlouva původně upravovala jen majetková práva autora, ale římskou revizí z roku 1928 do ní byl doplněn článek 6 bis o ochraně osobnostních práv autora.⁵¹

V současnosti tak má autor podle jednotlivých národních zákonů na základě mezinárodních smluvních závazků obvykle výhradní právo využít hospodářsky své dílo – majetková práva autora – a jsou chráněny i jeho duševní zájmy – osobnostní práva autora.⁵²

6.1.3 Monistické a dualistické pojetí autorského práva

Různé chápání vztahu osobnostní a majetkové složky autorského práva v různých právních řádech vede k rozlišování monistické a dualistické koncepce subjektivního autorského práva.

Monistická koncepce se zakládá na nedílné jednotě duševních a materiálních zájmů autora. Autorské právo představuje celistvý právní vztah tvůrce k jeho dílu.⁵³ Ačkoli je možné i v rámci tohoto vztahu rozlišovat osobnostní a majetková práva, jejich

⁵⁰ STERLING, J. A. L. *World copyright law*. London : Sweet and Maxwell, 1999, str. 39 n., 1026 n.

⁵¹ LUBY, Štefan. *Autorské právo*. Bratislava : Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1962, str. 44.

⁵² Už Karel Knap rozlišoval však spíše než osobnostní a majetková práva práva osobnostní a smíšená, protože u práv majetkových se vždy projevuje prvek osobnostní (KNAP, Karel. *Smluvní vztahy v právu autorském*. Praha : Orbis, 1967, str. 65 n.); obdobně hovoří komentář z roku 2002, že jde spíše o práva převážně osobnostní a převážně majetková (KŘÍŽ, Jan, KORDAČ, Jiří, HOLCOVÁ, Irena, KŘESTANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy souvisící. Komentář*. Praha : Linde 2002, str. 27).

⁵³ DREYER, Gunda, KOTHOFF, Jost, MECKEL, Astrid. *Heidelberger Kommentar zum Urheberrecht*. Heidelberg : C. F. Müller, 2004, str. 174.

režim je v zásadě jednotný. Projevuje se v nezcizitelnosti autorského práva *inter vivos*, včetně nepostižitelnosti autorského práva výkonem rozhodnutí, jeho nezastavitelnosti a nepromlčitelnosti, a dále v jednotném právním režimu všech složek autorského práva po smrti autora, pokud jde o jejich přechod a dobu trvání.⁵⁴

Naproti tomu dualistická koncepce, která se začala prosazovat na konci 19. století, ostře rozlišuje osobnostní a majetková práva autorská. Vedle nepřevoditelnosti práv osobnostních je jejím principem neomezená zcizitelnost práv majetkových. Po smrti autora mají jeho majetková a osobnostní práva v dualistickém pojetí různý právní osud a dobu trvání.⁵⁵ Zatímco majetková práva smrtí autora nezanikají, jsou předmětem dědictví, ale po smrti autora uplynutím doby zanikají, práva osobnostní jsou nezcizitelná a v jednotlivých právních řádech buď zanikají již smrtí autora, nebo (např. ve Francii a Itálii) trvají bez časového omezení, věčně.⁵⁶

Typickými představiteli států s monistickou koncepcí autorského práva jsou Německo a Rakousko. Dualistická koncepce je kromě Francie a Itálie zastávána též v Belgii nebo Švýcarsku.⁵⁷

V právních předpisech jednotlivých států se v současnosti monistická nebo dualistická koncepce ve výše popsané čisté podobě prakticky nevyskytuje. Čl. L111-1 francouzského CPI přes teoreticky proklamované dualistické pojetí hovoří o „imateriálním vlastnickém právu“ autora s osobnostněprávní a majetkoprávní složkou. Stejně tak německý DURhG, který je označován za monistickou úpravu, stanoví v § 11 ochranu duševních a osobních vztahů autora k dílu a ochranu autora při užívání díla a dále ve své systematice rozlišuje osobnostní právo autora (*Urheberpersönlichkeitsrecht*) a majetková práva (*Verwertungsrechte*, doslova „práva zužitkování“).⁵⁸

Stírání rozdílů mezi monistickou a dualistickou koncepcí se neprojevuje jen v systematice právních předpisů, ale především i v konkrétní právní úpravě.

Například nezcizitelnost autorského práva *inter vivos* v monistické koncepci neznamená absolutní vyloučení převodu autorského práva. Znamená pouze nemožnost

⁵⁴ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 13 n.

⁵⁵ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 13.

⁵⁶ SCHACK, Heimo. *Urheber- und Urhebervertragsrecht*. Tübingen : Mohr & Siebeck, 2001, str. 148. TELEČ, Ivo. *Tvůrčí práva duševního vlastnictví*. Brno : Doplněk, 1994, str. 75 n.

⁵⁷ SCHACK, Heimo. *Urheber- und Urhebervertragsrecht*. Tübingen : Mohr & Siebeck, 2001, str. 147 n.

⁵⁸ DIETZ, Adolf. Francúzsky dualizmus a nemecký monizmus autorského práva – iba zdanlivý protiklad? *Právny obzor*, roč. 88, 2005, č. 1, str. 4–5.

jeho translativního převodu. Nevylučuje ale zřízení licence, což se poněkud vnitřně rozporně označuje za tzv. konstitutivní převod práva. Rozdíl spočívá v tom, že při translativním převodu autor své právo zcela pozbývá a nabyvatel nastupuje do jeho právního postavení, zatímco při konstitutivním převodu autor pouze zřizuje nabyvateli licence oprávnění k výkonu práva dílo užít a zavazuje se ho ve výkonu tohoto práva nerušit, ale své vlastní právo nepozbývá, neboť v monistickém systému se svého autorského práva nikdy nemůže platně vzdát.⁵⁹ Tzv. konstitutivní převod tak pojmově odpovídá spíše nájemnímu vztahu než převodu v běžném slova smyslu.

Monistické a dualistické pojetí se podobají i pokud jde o otázku, zda mohou být předmětem převodu, ať již translativního nebo konstitutivního, veškerá, nebo jen některá majetková oprávnění autora. Ani francouzská dualistická koncepce totiž neumožňuje úplný převod majetkových práv. Při převodu práva dílo užít totiž musí být vymezeny způsoby užití díla. Autorovi tak vždy zůstane právo užít dílo způsobem dosud neznámým (např. za použití technologie vynalezené v budoucnu). Pouze v anglosaském copyright systému je tak možné převést veškerá (majetková) práva autora.⁶⁰

Také osud osobnostních práv po smrti autora je přes odlišné právní konstrukce obdobný. V monistických systémech mívají osobnostní složky autorského práva stejnou omezenou dobu trvání jako složky majetkové. V dualistickém systému přicházejí v úvahu dvě možnosti. Zákon může stanovit, že osobnostní práva zanikají smrtí autora. Potom ale obvykle současně určí, že práva s podobným obsahem vznikají po smrti autora jeho dědicům nebo jinak vymezeným blízkým osobám. Tato jejich práva pak zanikají buď uplynutím určené doby, nebo smrtí těchto osob. Druhou možností je časově neomezené, věčné trvání osobnostních práv autora, které platí například v již zmíněné Francii. Také tady je ale posmrtná ochrana osobnostních zájmů autora v praxi časově omezena. Dochází se k tomu tak, že francouzské soudy odmítají žaloby autorových potomků z osobnostních autorských práv pro nedostatek aktivní legitimace.⁶¹

⁵⁹ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 11 n., 110 n.

⁶⁰ DIETZ, Adolf. Francúzsky dualizmus a nemecký monizmus autorského práva – iba zdanlivý protiklad? *Právny obzor*, roč. 88, 2005, č. 1, str. 8–9.

⁶¹ DIETZ, Adolf. Francúzsky dualizmus a nemecký monizmus autorského práva – iba zdanlivý protiklad? *Právny obzor*, roč. 88, 2005, č. 1, str. 10.

Pokud jde o výhody či nevýhody obou teorií, Heimo Schack preferuje před dualistickou koncepcí pojetí monistické, protože v něm nemůže vzniknout konflikt mezi nositelem majetkového práva autorského a nositelem práva osobnostního. Nemůže se stát, že osoba oprávněná z majetkového autorského práva dovolí něco, co by mohl autor jakožto nositel osobnostního autorského práva zakázat.⁶²

Můžeme shrnout, že monistické a dualistické koncepce autorského práva se v konkrétních právních úpravách a judikatuře přes teoretické rozdíly prakticky sbližují a nestojí vzájemně v ostrém protikladu. Příčinou je ekonomická realita, která vyžaduje, aby právo umožňovalo svěřit výkon majetkových oprávnění autora na základě smlouvy jiné osobě, která se na takovou činnost specializuje. Podle Adolfa Dietze je autorské právo v kontinentálním právním systému v posledku vždy chápáno jako právo *sui generis*, na které nelze výlučně vztáhnout ani režim práv osobnostních, ani režim práv majetkových. Národní autorské zákony podle něj převážně vycházejí ze smíšené monisticko-dualistické koncepce.⁶³

6.1.4 Monismus a dualismus v rakouském a českém autorském právu

Srovnání rakouského a českého autorského práva je zajímavé mimo jiné i tím, že jde o srovnání monistického a dualistického systému. Je tedy možné na něm dokumentovat, jak různé teoretické přístupy směřují v konkrétní úpravě pod tlakem hospodářské praxe k podobným výsledkům.

Jak bylo řečeno, rakouské autorské právo setrvává na zásadě monismu autorského práva. Osobní a majetková práva jsou nerozlučně spjata, neexistují nezávisle na sobě, jsou obě částí obsáhlého autorského práva. Dají se přesto od sebe odlišit. Rakouské autorské právo zde vychází z tradice německé, kterou výstižně popsal Otto Gierke v díle *Deutsches Privatrecht I* z roku 1895 (majetková práva a osobnostní práva jsou dva kořeny jednoho stromu).

Podle UrhG je autorské právo jako celek předmětem dědictví (§ 22 UrhG) a všechny jeho složky zanikají uplynutím jednotné ochranné doby (§ 60 UrhG). Autorské právo je nepřevoditelné s výjimkou zřízení oprávnění autorem k užití díla jinou osobou, tedy konstitutivního převodu (§ 24 UrhG). Teprve takto zřízená oprávnění mohou být

⁶² SCHACK, Heimo. *Urheber- und Urhebervertragsrecht*. Tübingen : Mohr & Siebeck, 2001, str. 148.

⁶³ DIETZ, Adolf. Francúzsky dualizmus a nemecký monizmus autorského práva – iba zdanlivý protiklad? *Právny obzor*, roč. 88, 2005, č. 1, str. 5, 10.

dále děditelná a převoditelná podle vůle autora a jeho dohody s nabyvatelem práva (§ 27 UrhG).

Československý autorský zákon č. 45/1965 Sb. stál na monistické koncepci jednotného autorského subjektivního práva, které jako celek přecházelo na dědice. V rámci této jednoty ale existovala tripartice na osobnostní právo autora na ochranu autorství, smíšené osobnostně-majetkové právo nakládat s dílem a majetkové právo na odměnu za tvořivou práci. Uznávalo se, že zatímco majetková a smíšená práva se dědí, právo na ochranu autorství vzniká po smrti autora jeho dědicům originárně.⁶⁴

V novém AutZ přijal český zákonodárce koncepci jevící se na první pohled dualisticky, ve skutečnosti však spíše smíšenou. Osobnostní práva jsou podle ní nepřevoditelná, nelze se jich vzdát a zanikají smrtí autora, i když určitá ochrana je možná i po jeho smrti (§ 11 AutZ). Majetková práva jsou převoditelná, nelze se jich vzdát, jsou děditelná a časově omezená (§ 26 AutZ). Nejde však o čistý dualismus. Ze zákazu translativního převodu majetkových práv vyplývá, že převažuje osobnostněprávní prvek. Podle Pavla Tůmy je tak česká úprava založena spíše na monistické koncepci s některými prvky dualismu.⁶⁵

6.2 Majetková práva

6.2.1 Obecně

Struktura úpravy majetkových práv autora je v Rakousku a v České republice odlišná.

UrhG nepoužívá pojem „majetková práva“ a všechna je označuje za práva dílo užít, nebo přesněji práva dílo hospodářsky využít (Verwertungsrechte). V rámci rubriky o právech užít dílo pak upravuje taxativním způsobem jednotlivá dílčí práva.

AutZ rozlišuje v rámci majetkových práv jednak právo dílo užít (a demonstrativně uvádí jednotlivá práva, které zahrnuje) a jednak jiná majetková práva (právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého a právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu).

⁶⁴ STEINER, Ján. *Klasifikácia autorských subjektívnych práv v novom autorskom zákone a jej význam*. In: LUBY, Štefan (ed.). *Osobnomajetkové práva*. Bratislava : Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1968, str. 134–136.

⁶⁵ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 14.

Autor má výhradní právo hospodářsky využít dílo s výjimkou omezení, která jsou stanovena zákonem, a to způsoby, jež jsou vypočteny předpisy autorského práva (§ 14 odst. 1 UrhG).

Autor má výhradní právo zveřejnit své dílo a má právo na určitý podíl na finančním zisku z užití díla. Aby mu bylo toto umožněno, zná rakouské autorské právo tzv. odstupňovaný systém k nepřímému zachycení konečného spotřebitele, který zprostředkovateli díla ukládá zaplacení odměny autorovi při výkonu majetkových práv, přičemž tato odměna je následně započítána konečnému spotřebiteli. To znamená, že práva dílo hospodářsky využít poskytují autorovi absolutní a obsáhlé právo ne proti konečnému spotřebiteli, ale proti tomu, kdo konečnou spotřebu umožňuje. Jedná se o hospodářskou úroveň o jeden stupeň vyšší, než na které je činný konečný spotřebitel. Př.: Než může být kniha čtena (spotřebitelem), musí být nejdříve vyrobena. Tento akt výroby odpovídá právu na rozmnožování s dostatečným následným rozšířením.⁶⁶

Omezeními práva dílo hospodářsky využít se v § 14 odst. 1 UrhG rozumí odstupňovaný systém: volná díla, volná užití díla, zákonné licence, nucené licence. Odstupňovaný systém zohledňuje protichůdné zájmy autora a veřejnosti.⁶⁷

Jednotlivé druhy práva dílo užít odpovídají různým formám, kterými může autor své dílo hospodářsky využít, sdělit jinému či jiným způsobem zpřístupnit veřejnosti.

V Rakousku jsou práva dílo hospodářsky využít taxativně vypočtena v § 14 až 18a UrhG. UrhG vypočítává tato práva: právo na rozmnožování, právo na rozšiřování, právo na pronájem a půjčování, právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého, právo na vysílání, právo na přednesení, provedení a předvedení a právo na dání díla k dispozici. UrhG rozlišuje mezi hmotnou a nehmotnou formou užití díla. Ke hmotnému zprostředkování patří právo na rozmnožování, rozšiřování, pronájem a půjčování, k nehmotnému zprostředkování díla náleží právo na vysílání, přednesení, provedení a předvedení a právo na dání díla k dispozici.⁶⁸ Kromě těchto „hlavních“ práv dílo hospodářsky využít⁶⁹ upravuje v oddílu o právech dílo hospodářsky využít § 14

⁶⁶ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 59.

⁶⁷ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 61.

⁶⁸ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 60.

⁶⁹ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 57–58.

UrhG také právo autora na veřejné sdělování obsahu jeho díla literárního či filmového před zveřejněním díla (§ 14 odst. 3 UrhG) a právo autora udělit souhlas s užitím cizího díla, které vzniklo překladem či zpracováním jeho díla (§ 14 odst. 2 UrhG).

V České republice jsou složky práva dílo užít demonstrativně vyjmenovány v § 12 odst. 4 AutZ.⁷⁰ Jde o právo na rozmnožování, právo na rozšiřování, právo na pronájem, právo na půjčování, právo na vystavování a právo na sdělování díla veřejnosti; s tím, že i u práva na sdělování díla veřejnosti je uveden výčet demonstrativní zahrnující právo na provozování díla živě nebo ze záznamu, právo na přenos provozování díla, právo na vysílání díla rozhlasem či televizí, právo na přenos rozhlasového či televizního vysílání díla a právo na provozování rozhlasového či televizního vysílání díla.

6.2.2 Právo na rozmnožování

Podle § 15 odst. 1 UrhG má autor výhradní právo dílo rozmnožovat. Dílo může být rozmnožováno jakýmkoli postupem, v jakémkoli množství, přechodně nebo trvale. Předpokladem pro podřazení pod pojem rozmnožování je hmotné zachycení díla (je jedno v jakém množství),⁷¹ protože každá hmotná kopie autorskoprávního díla naplňuje znaky rozmnožování v právním smyslu. § 15 odst. 2 UrhG stanovuje jasně, že i zachycení nehmotného díla v hmotné podobě je rozmnožování v právním smyslu.

Některé výjimky z tohoto práva představují volná užití.

AutZ upravuje právo na rozmnožování v § 13 obdobným způsobem, navíc ještě přidává příkladný výčet možných forem rozmnožování. Může se jednat o rozmnoženiny tiskové, fotografické, zvukové, obrazové, zvukově obrazové, rozmnoženiny stavbou architektonického díla, jiné trojrozměrné rozmnoženiny anebo o elektronické formy zahrnující vyjádření analogové i digitální.

⁷⁰ KŘÍŽ, Jan, KORDAČ, Jiří, HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy související. Komentář*. Praha : Linde 2002, str. 85; v zájmu právní jistoty by bylo vhodné doplnit slovo „zejména“ do uvozovací věty § 12 odst. 4 AutZ. ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. Praha : Linde, 2003, str. 30 n. a CHALOUPKOVÁ, Helena, SVOBODOVÁ, Hana, HOLÝ, Petr. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) a předpisy související : komentář*. Praha : C.H.Beck, 2004, str. 77; se k tomu staví jinak a vyvozují, že jde o výčet taxativní.

⁷¹ HUBMANN, Heinrich, REHBINDER, Manfred. *Urheber- und Verlagsrecht*. München : C. H. Beck, 1995, str. 138.

6.2.3 Právo na rozšiřování

§ 16 odst. 1 UrhG poskytuje autorovi výhradní právo rozšiřovat jednotlivé exempláře díla. Díla však nemohou být veřejně nabízena bez souhlasu autora ani jiným způsobem uváděna do obchodního styku. Dále zahrnuje právo na rozšiřování i právo na první zveřejnění, pokud ještě ke zveřejnění nedošlo (§ 16 odst. 2).

Pokud je již dílo (originál či rozmnoženina) použito v obchodním styku se souhlasem autora, je tak právo autora na rozšiřování vyčerpáno na území Rakouska (tzv. zásada vyčerpání práva). To znamená, že i nynější vlastník exempláře díla má právo toto dílo dále rozšiřovat (tj. prodat, darovat apod.) a nepotřebuje již pro toto další rozšiřování souhlas autora, ledaže mu byl udělen souhlas k rozšiřování jen pro určitou oblast. Toto omezení práva na rozšiřování však platí jen pro země, které jsou členy Evropské Unie nebo Evropského hospodářského prostoru.⁷² Zásada vyčerpání práva představuje vyrovnaní zájmů mezi autorem a vlastníkem díla (originálu či rozmnoženiny). Vyčerpání práva působí jen pro další rozšiřování jednotlivých kusů díla a ne pro veřejnou reprodukci.

Dalšími výjimkou ze zásady vyčerpání práva je zvláštní úprava práva na pronájem a půjčování (§ 16a UrhG). Vyčerpání práva se též netýká nehmotného rozmnožování.⁷³

Autor může také omezit právo na rozšiřování, s výhradami uvedenými dříve, smluvním ujednáním (co do rozsahu, územně či časově).

Právu na rozšiřování k dílu výtvarnému umění nepodléhají exempláře, které jsou příslušenstvím nemovité věci (např. fresky v domě).

AutZ upravuje právo na rozšiřování v § 14 a rozumí tím zpřístupnění díla v hmotné podobě prodejem či jiným převodem vlastnického práva k originálu či rozmnoženině díla, včetně jejich nabízení za tímto účelem. Úprava tak úplně koresponduje s vymezením UrhG. Ten však navíc v souvislosti s udělením práva na rozšiřování stanoví právo rozšiřovatele na první zveřejnění, pokud k němu ještě nedošlo. Ačkoli to AutZ neupravuje, předpokládá to.

Pokud jde o zásadu vyčerpání práva, obsahuje UrhG výslovnou formulaci územního rozsahu pro oblast Evropské Unie a Evropského hospodářského prostoru. To

⁷² KUCSKO, Guido. *Österreichisches und Europäisches Urheberrecht*. Wien : Manz, 1996, str. 33.

⁷³ Čl. 3 odst. 3 směrnice 2001/29 o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práv souvisejících v Informační společnosti.

je odrazem směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, tzv. „informační směrnice“, která zároveň předvídá výjimky pro pronájem a půjčování a pro sdělování díla veřejnosti v nehmotné podobě (zejména prostřednictvím internetu). Vzniká tak nepoměr mezi nabyvateli hmotných rozmnoženin a nabyvateli děl v nehmotné podobě (on-line).⁷⁴

Po vstupu České republiky do Evropské Unie byl nakonec změněn novelou č. 81/2005 Sb. i § 14 odst. 2 AutZ a zásada vyčerpání práva se vztahuje na celé území EU a EHP.⁷⁵

AutZ nezná zmíněnou výjimku týkající se děl výtvarného umění (§ 16 odst. 4 UrhG), která umožňuje, aby např. prodej domu s freskou neztroskotal na nesouhlasu umělce, který uplatňuje své právo na rozšíření.⁷⁶

6.2.4 Právo na pronájem a půjčování

Pojem pronájmu je blíže objasněn v § 16a UrhG. Rozumí se jím časově ohraničené přenechání díla k užívání jiné osobě, jehož účelem je nabytí hospodářského prospěchu. Z hlediska systematiky se jedná o zvláštní případy práva na rozšiřování díla (§ 16 UrhG). Protože zásada vyčerpání práva neplatí podle § 16 odst. 3 UrhG pro právo k pronájmu, je právo na pronájem výhradní právo autora nebo osoby, která je oprávněna k výkonu autorského práva,⁷⁷ a proto je potřeba souhlasu autora k jeho výkonu. Jde o výjimku ze zásady vyčerpání práva.

Půjčování ve smyslu UrhG je časově ohraničené přenechání díla k užívání jiné osobě, jehož účelem je nabytí hospodářského prospěchu. Půjčování je zprostředkováváno zařízeními, která jsou přístupná veřejnosti (např. knihovny, videopůjčovny, půjčovny CD/DVD apod.). Zásada vyčerpání práva platí pro právo na půjčování tehdy, když autorovi vzniká nárok na přiměřenou odměnu. Nároky na

⁷⁴ DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš. *Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví v kontextu evropského práva, dohody TRIPS a aktivit WIPO*. Praha : Linde, 2004, str. 59.

⁷⁵ Čl. I bod 1. zákona 81/2005 Sb.

⁷⁶ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 75.

⁷⁷ ZANGER, Georg. *Urheberrecht und Leistungsschutz im digitalen Zeitalter*. Wien : ORAC, 1996, str. 99.

zaplacení odpovídající odměny mohou být u práva na půjčování uplatněny jen prostřednictvím společností, které kolektivně spravují práva autorů.⁷⁸

Je-li právo na pronájem či půjčování postoupeno smluvně autorem na jinou oprávněnou osobu (např. nakladatele) nebo je na základě zákonné cese přiděleno filmovému producentovi (§ 38 odst. 1 UrhG) a tito dále povolují právo na pronájem a půjčování za úplatu, vzniká autorovi nezcizitelný nárok na přiměřený podíl na odměně. Totéž platí, pokud přísluší nárok na odměnu při půjčování exemplářů někomu jinému než autorovi na základě zákona či smlouvy (§ 16a odst. 5 UrhG). Zákonodárce zde zasahuje do smluvní svobody a přiznává autorovi nárok nezávisle na původním smluvním ujednání.

AutZ vymezuje právo na pronájem a půjčování v § 15 a 16 AutZ obdobným způsobem jako v UrhG, vyjímá však tato práva ze zásady vyčerpání bez dalšího, kdežto UrhG činí rozdíl mezi pronájmem a půjčováním, jestliže u půjčování vzniká autorovi nárok na přiměřenou odměnu. V tom případě zásada vyčerpání platí i pro půjčování.

6.2.5 Právo na vysílání

Autor má výhradní právo vysílat své dílo prostřednictvím rozhlasu či televize nebo i jiným způsobem, např. přes satelit.⁷⁹ Dále může své dílo autor zpřístupňovat veřejnosti ve vnitrozemí pomocí elektrického vedení. V tomto případě je nerozhodné, zda se tak děje z místa ve vnitrozemí či z ciziny (§ 17 odst. 1 a 2 UrhG). Tyto různé možnosti přípustného vysílání vyplývají z toho, že pojem veřejného vysílání je chápán jako signály, které přenášejí programy.⁸⁰

Výjimky z výhradního práva autora na vysílání jeho díla představuje podle UrhG přenos vysílání prostřednictvím rozhlasové ústředny; nebo prostřednictvím společného anténního zařízení, pokud stanoviště všech příjemců přijímajících zařízení se nachází na stejném pozemku, nejde o užívání veřejné a anténa není vzdálená více než 500 m od stanoviště nejbližšího přijímajícího zařízení, a nebo pokud není k zařízení připojeno více než 500 účastníků. Takové vysílání není novým vysíláním. Přípustné

⁷⁸ ZANGER, Georg. *Urheberrecht und Leistungsschutz im digitalen Zeitalter*. Wien : ORAC, 1996, str. 99.

⁷⁹ OGH 4. 2. 1986 „Sky Channel“, ÖBl 1986, str. 53.

⁸⁰ CIRESA, Meinhard. *Urheberrecht aktuell*. Wien : Ueberreuter, 1997, str. 107.

vysílání je např. provozování satelitního zařízení v hotelu, které přijímá signály a dále je pak převádí do jednotlivých pokojů, pokud je dodržena horní hranice 500 uživatelů.⁸¹

Dále je privilegován současný, úplný a nezměněný přenos vysílání Rakouského rozhlasu ve vnitrozemí. Takový přenos je považován za část původního vysílání. V současné době jde o nepřipustné ustanovení, které odporuje ústavněprávní zásadě rovného zacházení, protože od 1. dubna 1998 mohou vysílat i soukromé rozhlasové stanice.⁸²

Právo na vysílání je v AutZ upraveno v § 21 až 23. Obě úpravy korespondují se směrnicemi EU a vymezují vysílání pomocí družice, kabelovým přenosem apod. Česká úprava pak rozlišuje mezi vysíláním (uskutečňuje ho původní vysílatel), jeho přenosem (uskutečňuje ho jiná osoba než původní vysílatel) a jeho provozováním.

V Rakousku existuje privilegium ve prospěch rozhlasových ústředí a společných anténních připojení, pokud jsou splněny horní hranice přípustnosti takového přenosu. Česká republika neznala v letech 2000 až 2005 výjimky pro vysílání prostřednictvím společných antén,⁸³ vždy šlo v této době o užití a povinnou osobou byl provozovatel takové antény. Takový způsob užití byl navíc kolektivně spravován.⁸⁴

Novela AutZ č. 81/2005 Sb. doplnila do § 22 odstavec třetí, který stanovil znovu výjimku ve prospěch příjmu rozhlasového a televizního vysílání pomocí domovních antén, s podmínkami, že jde o příjem na přijímačích téže budovy, komplexu budov k sobě prostorově nebo funkčně přináležejících, a že jde o příjem pozemského a nezakódovaného vysílání, a že tento společný příjem není obchodně využíván. Zákonem č. 153/2010 Sb. bylo toto ustanovení v zájmu systematičnosti přesunuto mezi bezúplatné zákonné licence.

K provozování vysílání podle § 23 AutZ dochází zpřístupněním vysílání pomocí jakéhokoli přístroje technicky způsobilého k příjmu (rozhlasový, televizní přijímač, počítač), který je umístěn na veřejném prostranství či ve veřejně přístupných prostorách

⁸¹ OGH 16. 6. 1998 „Thermenhotel“, GRURInt 1999, str. 279.

⁸² DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 81.

⁸³ Podobnou úpravu obsahoval autorský zákon 35/1965 Sb. v § 16 odst. 2.

⁸⁴ KŘÍŽ, Jan, KORDAČ, Jiří, HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy souvisící. Komentář*. Praha : Linde 2002, str. 103.

jako jsou restaurace, obchody, hotely, čekárny, veřejné dopravní prostředky. Zaplacení koncesionářských poplatků nezahrnuje autorské odměny za užití děl podle § 23 AutZ.⁸⁵

Aktuální otázkou související s právem na vysílání je umístění televizních přijímačů na hotelových pokojích. Hoteliéři argumentovali, že hotelové pokoje nejsou veřejně přístupné.⁸⁶ V několika případech dal v první instanci soud hoteliérům za pravdu. Proti tomu např. judikoval Nejvyšší soud Československa (S/82).⁸⁷ V České republice se zákonodárce pokusil vyřešit problém novelou č. 81/2005 Sb., která nepovažuje za provozování rozhlasového a televizního vysílání zpřístupňování díla pomocí přístrojů technicky způsobilých k příjmu rozhlasového a televizního vysílání ubytovaným osobám v rámci poskytování služeb spojených s ubytováním, jsou-li tyto přístroje umístěny v prostorách určených k soukromému užívání ubytovanými osobami (§ 23 AutZ).

Problém byl ovšem mezitím vznesen na evropskou úroveň v souvislosti s čl. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, tzv. „informační směrnice“. Evropský soudní dvůr v rozsudku ze 7. 12. 2006 ve věci C-306/05 Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE) proti Rafael Hoteles SA zaujal názor, že „poskytování signálu hotelovým zařízením prostřednictvím televizních přijímačů klientům ubytovaným v pokojích tohoto zařízení představuje, nezávisle na užívané technice přenosu signálu, sdělování veřejnosti ve smyslu této směrnice“. § 23 AutZ se tak ocitl v rozporu s evropským právem.⁸⁸ Situaci vyřešila novela AutZ č. 168/2008 Sb., která v souladu s výkladem směrnice provedeným Evropským soudním dvorem stanovila, že za zpřístupňování díla tímto způsobem přísluší autorům odměna. Zároveň

⁸⁵ CHALOUPKOVÁ, Helena, SVOBODOVÁ, Hana, HOLÝ, Petr. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) a předpisy související : komentář*. Praha : C.H.Beck, 2004, str. 89.

⁸⁶ KRÍŽ, Jan, KORDAČ, Jiří, HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy související. Komentář*. Praha : Linde 2002, str. 103; považuje hotelové pokoje za veřejně přístupné.

⁸⁷ „Jestliže organizace provozující ubytovací zařízení umožňuje hotelovým hostům v rámci poskytování ubytovací služby prostřednictvím rozhlasových a televizních přijímačů umístěných v hotelových pokojích vnímání vysílaných děl, překračuje tím meze reprodukce vysílaných děl pro svou interní potřebu.“

⁸⁸ PROKEŠ, Martin. Ke zpětné úhradě za přijímače na hotelových pokojích. *Právní rádce* [online]. 2009, [cit. 2010-09-22]. Dostupný z WWW: <http://pravniradce.ihned.cz/c4-10078260-38153100-F00000_d-ke-zpetne-uhrade-za-prijimace-na-hotelovych-pokojich>

určila její maximální výši jako 50 % výše poplatku za jeden přístroj stanovenou podle zákona č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích.

Také v Rakousku způsobil citovaný rozsudek Evropského soudního dvora bouřlivou diskuzi a kritiku.⁸⁹ Ustálená judikatura Nejvyššího soudního dvora Rakouska totiž sice považuje hotelové pokoje za veřejně přístupné, vyjímá však z práva autora na vysílání díla případy, kdy jednotné přijímacímu zařízení v hotelu nepředává signál více než 500 účastníkům; a to na základě § 17 odst. 3 písm. 2 UrhG. Rozhodnutí Evropského soudního dvora má pro Rakousko bezpochyby ten důsledek, že bude třeba rakouskou judikaturu změnit, ale nejspíše i novelizovat UrhG a přehodnotit celou koncepci výjimek pro společné antény v rakouském autorském právu, která je nejen v rozporu s evropským právem, ale podle některých názorů i s RBÚ.⁹⁰ Zatím ale nedošlo ani k novému rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora, ani ke změně zákona.⁹¹

6.2.6 Právo na přednesení, provedení a předvedení

§ 18 přiznává autorovi výhradní právo své mluvené dílo veřejně přednášet nebo provádět, své dílo divadelní, dílo hudební či filmového umění veřejně provádět a dílo výtvarného umění veřejně předvádět pomocí optických zařízení. Toto právo zahrnuje rovněž např. využití rozhlasového vysílání díla nebo jeho veřejného zpřístupnění k veřejné reprodukci reproduktory nebo jiným obdobným zařízení, veřejnou reprodukci předváděného díla mimo místo, kde je dílo předváděno. Předpokladem pro tuto nehmotnou reprodukci díla je veřejnost. Reprodukce je veřejná, je-li určena pro větší okruh osob. Tak provoz rozhlasového přijímače (popř. jukeboxu) v kavárně či hostinci je veřejný.⁹² Přívod videoprogramu z centrálního přehrávacího zařízení do

⁸⁹ HOEREN, Thomas. Der urheberrechtliche Begriff der öffentlichen Wiedergabe in Österreich – am Beispiel des Hotelfernsehens. In: HILTY, Reto, DREXL, Josef, NORDEMANN, Wilhelm (Eds.). *Schutz von Kreativität und Wettbewerb. Festschrift für Ulrich Loewenheim zum 75. Geburtstag*. München : C. H. Beck, 2009, str. 137-146.

⁹⁰ THIELE, Clemens. *EuGH Urteil vom 7.12.2006, C-306/05 – SGAE-Fall: Hotelfernsehen als öffentliche Wiedergabe*, str. 13 [online]. 2006, [cit. 2010-09-22]. Dostupný z WWW: <http://www.eurolawyer.at/entscheidungen_dt.php?pageNum_Record=66&totalRows_Record=498&sort=Schlagwort>

⁹¹ HOEREN, Thomas. Der urheberrechtliche Begriff der öffentlichen Wiedergabe in Österreich – am Beispiel des Hotelfernsehens. In: HILTY, Reto, DREXL, Josef, NORDEMANN, Wilhelm (Eds.). *Schutz von Kreativität und Wettbewerb. Festschrift für Ulrich Loewenheim zum 75. Geburtstag*. München : C. H. Beck, 2009, str. 137-146.

⁹² OGH 22. 4. 1975 „Musikautomaten“, ÖBl 1976, str. 170.

jednotlivých pokojů v hotelu je též veřejným prováděním.⁹³ Stejně tak rozhlasová reprodukce v sále pro více než 100 zaměstnanců⁹⁴ nebo provádění erotických filmů ve videokabinách⁹⁵.

V praxi se rozlišuje mezi tzv. malými právy a velkými právy na přednesení, provedení či předvedení díla. Malá práva (reprodukce či vysílání děl nedramatických, například hudebních) jsou spravována hromadně kolektivními správci. Velká práva (reprodukce či vysílání dramatických nebo hudebně-dramatických děl) spravuje samostatně sám autor či jeho nakladatel.⁹⁶

Právo na přednesení, provedení a předvedení upravuje AutZ v § 19 a 20 a rozlišuje mezi živým provozováním a provozováním ze záznamu. Jde o obdobnou úpravu jako v UrhG.

Také česká praxe rozlišuje mezi malými a velkými právy.⁹⁷ Povinná kolektivní správa není v AutZ u malých práv stanovena, v praxi je však obvyklá dobrovolná kolektivní správa těchto práv pomocí hromadných smluv.⁹⁸

6.2.7 Právo na dání díla k dispozici

Podle § 18a UrhG má autor výhradní právo dát své dílo veřejnosti k dispozici po drátě či bezdrátově takovým způsobem, že kdokoli může mít k němu přístup na místě a v čase podle své vlastní volby. Toto ustanovení upravuje uživatelské právo interaktivní reprodukce prostřednictvím klasické počítačové sítě (internet) nebo jiné obdobné sítě (např. mobilní telefonní datové sítě). Pro interaktivní reprodukci je rozhodující, že si uživatel určuje sám čas a místo svého přístupu. Prakticky jde jen o zvláštní formu veřejného provozování díla (§ 18 UrhG).

⁹³ OGH 17. 6. 1986 „Hotel-Video“, ÖBl 1986, str. 132.

⁹⁴ OGH 28. 11. 1978 „Betriebsmusik“, ÖBl 1979, str. 51.

⁹⁵ OGH 27. 1. 1987 „Sexshop“, ÖBl 1987, str. 82; zde byla přijata tzv. zásada sukcesivní veřejnosti, kdy i promítání z jednoho videorekordéru do uzavřené kabiny pro jednoho návštěvníka je veřejné provádění, protože zde judikatura vychází z možnosti opakování takového provádění. Veřejností podle českého autorského práva je veřejnost nad rámec osobního soukromí - KRÍŽ, Jan, KORDAČ, Jiří, HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy související. Komentář*. Praha : Linde 2002, str. 90.

⁹⁶ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 85.

⁹⁷ KRÍŽ, Jan, KORDAČ, Jiří, HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy související. Komentář*. Praha : Linde 2002, str. 99; KNAP, Karel a kol. *Autorský zákon a předpisy související : komentář*. Praha : Linde, 1998, str. 106.

⁹⁸ Je předpokládána též § 101 odst. 9 písm. b) a g) (fikce zákonného zastoupení u hromadné smlouvy).

Obě úpravy – jak česká (§ 18 odst. 2 AutZ jako jedna z demonstrativně vypočtených možností sdělování díla veřejnosti), tak rakouská – plně korespondují s úpravou evropskou obsaženou v čl. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

6.2.8 Právo na vystavování

Rakouské autorské právo takto označené právo autora nezná. V České republice je upraveno v § 17 AutZ. Vystavováním se rozumí zpřístupňování díla v hmotné podobě umožněním shlédnutí či jiného vnímání originálu či rozmnoženiny. Jde o výlučné právo autora rozhodnout o užití díla jeho vystavením na místě, které je veřejnosti přístupné. V rakouském systému je toto právo zahrnuto do práva na veřejné přednesení, provedení nebo předvedení díla (§ 18 UrhG).

Právo na vystavování, ale v jiném smyslu než v § 17 AutZ, upravoval UrhG samostatně v letech 1996 až 2000 v § 16b. Podle tohoto ustanovení měl autor právo na přiměřenou odměnu, pokud někdo jiný za účelem zisku vystavoval jeho dílo výtvarného umění (tedy např. galerie se zpoplatněným vstupem). Dnes jsou tyto situace řešeny smluvně.

6.2.9 Právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého

Právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého (tzv. *Folgerecht*, *droit de suite*) bylo do rakouského UrhG doplněno teprve při transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/84/ES o právu na opětný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla (tzv. „*Resale směrnice*“). V České republice resp. Československu má toto právo velkou tradici, bylo zařazeno ve všech autorských zákonech již od první samostatné úpravy autorského práva na našem území v roce 1926.

Podle § 24 AutZ se jedná o oprávnění autora, který převedl originál díla uměleckého do vlastnictví jiné osoby, na odměnu při opětném prodeji, uskutečňuje-li prodej provozovatel galerie, dražebník či jiná osoba při výkonu svého podnikání, kteří jsou také povinni tuto odměnu zaplatit. Realizaci vybírání a vyplácení odměn provádí kolektivní správce, kterému je nutno prodej oznámit. Výši odměn stanoví příloha AutZ. Stejnou úpravu odpovídající zmíněné směrnici nalezneme v Rakousku v § 16b UrhG.

6.2.10 Právo udělit souhlas s užitím překladu

Podle § 14 odst. 2 UrhG smí autor překladu nebo jiného zpracování cizího díla své dílo užít jen se souhlasem autora původního díla. Samotné přeložení nebo zpracování cizího díla tedy žádným omezením nepodléhá. Svolení se požaduje až pro hospodářské využití překladu.

AutZ upravuje zpracování díla včetně překladu a jiného tvůrčího zpracování a využití nově vzniklého díla jinými slovy, ale se shodným důsledkem. Autor má výlučné právo užít své dílo nejen v původní podobě, ale i v podobě jiným zpracované či jinak změněné (§ 2 odst. 4 a § 12 odst. 1 AutZ).

6.2.11 Právo na veřejné sdělování obsahu literárního či filmového díla před jeho uveřejněním

§ 14 odst. 3 UrhG vyhrazuje autorovi právo na veřejné sdělování obsahu jeho díla literárního či filmového předtím, než je dílo nebo jeho obsah autorem či s jeho souhlasem uveřejněno. Příkladem je sdělení podstatného obsahu kriminální série předem, zejména s označením pachatele v bulvárním tisku.⁹⁹

Obdobné ustanovení jako § 14 odst. 3 UrhG české autorské právo nezná. Je nutno ho vykládat historicky a mělo by být pokryto právem autora na první zveřejnění díla.

6.2.12 Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro vlastní nebo soukromou potřebu

Snaha kompenzovat porušování výlučného práva autora na rozmnožování díla vedla k zaručení volného užití díla rozmnožením pro osobní potřebu (viz kapitolu 9.5.3) a vyhrazením zvláštní odměny pro autora. K placení odměny ale nejsou povinny osoby, pro jejichž potřebu jsou rozmnoženiny vytvářeny, protože by se autor dostával do důkazní nouze při teoretickém uplatňování nároků z porušení tohoto práva vůči těm, kdo se ho dopustili. K jejímu placení jsou povinni ti, kdo technicky umožňují rozmnožování díla v rámci jeho volného užití, tedy producenti a dovozci nosičů schopných rozmnoženinu díla zachytit. Ti v dalším kroku přenášejí ekonomické

⁹⁹ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 62.

náklady na tuto odměnu na konečné uživatele nosičů, spotřebitele. Poprvé se takové řešení objevilo v německém autorském zákoně z roku 1966. Postupně jej převzala většina evropských států včetně Rakouska a České republiky.

V současnosti vychází tato úprava z čl. 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

AutZ zahrnuje právo autora na tuto odměnu mezi zvláštní majetková práva autora. UrhG obsahuje obdobnou úpravu v § 42b v rámci volného užití díla rozmnožováním pro vlastní nebo soukromou potřebu.

§ 42b UrhG obsahuje dvě úpravy. Jednak jde o náhradu za soukromé rozmnožování na zvukové a obrazové nosiče a jednak o náhradu za grafické rozmnožování.

§ 42b odst. 1 UrhG mluví o dílech, která jsou vysílána rozhlasem (resp. televizí) nebo jsou zachycena na obrazových a zvukových nosičích, a je možno očekávat, že budou rozmnožována pro vlastní potřebu zachycováním na prázdné obrazové či zvukové nosiče. V tomto případě náleží autorovi přiměřená odměna (odměna za nenahrané nosiče)¹⁰⁰, pokud takové nosiče vstupují do obchodního styku v Rakousku živnostensky za úplatu.

§ 42b odst. 2 UrhG popisuje náhradu za grafické rozmnožování, která zahrnuje náhradu za přístroje, které slouží k rozmnožování děl, a náhradu při provozech, které úplatně rozmnožují díla pomocí rozmnožovacích přístrojů.

Náhrada za přístroje je odváděna za přístroje, které vstupují do obchodního styku v Rakousku živnostensky za úplatu. Jsou to např. kopírky a faxy, ne však počítače.¹⁰¹ Oprávněnými osobami jsou autoři, jejichž díla jsou na základě svého druhu pravděpodobně rozmnožována.¹⁰²

Odměnu za nenahrané nosiče a za přístroje k rozmnožování jsou povinny odvádět osoby, které je uvádějí poprvé na trh za úplatu. Spolu s nimi odpovídá solidárně ten, kdo je na trh uvádí, ale nikoli jako první, přičemž je ze solidární povinnosti zaplatit

¹⁰⁰ OGH 14. 7. 1987 „Leerkassettenvergütung“, ÖBl 1987, str. 136; OGH 31. 5. 1994 „Leerkassettenvergütung“, ÖBl 1995, str. 89.

¹⁰¹ OGH 24. 2. 2009 „Reprographievergütung auf PC“, MR, 2009, str. 316.

¹⁰² CIRESA, Meinhard. *Urheberrecht aktuell*. Wien : Ueberreuter, 1997, str. 119.

odměnu za nenahrané nosiče vyjmut ten, kdo odebírá pololetně maximálně zvukové nosiče do stopáže 5000 hodin a obrazové nosiče do stopáže 10000 hodin.

Odměnu za kopírovací přístroje je povinen odvádět ten, kdo jako vlastník nebo nájemce přístroj úplatně provozuje (školy, veřejné knihovny, kopírovací obchody apod).¹⁰³

Tyto nároky mohou být uplatňovány jen kolektivními správci. Právní vztahy mezi povinnými k platbě a kolektivními správci regulují hromadné smlouvy.¹⁰⁴

Kolektivní správci musí vrátit odměnu osobám, které přístroje nebo nosiče k rozmnožování vyváží do ciziny, a osobám, které nosiče používají na základě svolení oprávněné osoby pro vlastní účely (hudební studia, rádia).

Úprava náhrady za soukromé rozmnožování a za grafické rozmnožování (§ 42b UrhG) je řešena v českém právu v § 25 AutZ. Odchyly jsou následující: Osoby povinné k placení těchto odměn jsou upraveny rozdílně. Podle AutZ je jím i dopravce nebo zasílatel, pokud nesdělí totožnost jiných povinných osob. Podle UrhG jde o osoby, které uvádějí nosiče a přístroje na trh jako první (výrobce, dovozce) a ostatní, kteří tak činí (s výjimkami do 5000, resp. 10000 hodin stopáže).

Jiná konstrukce existuje u vývozu přístrojů či nosičů a u použití pro provozní potřeby, kdy se podle AutZ odměny neplatí, podle UrhG sice platí, ale vracejí. Je zde uplatněn teritoriální princip autorského práva.¹⁰⁵

Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro soukromou potřebu je poměrně často diskutovanou otázkou autorského práva. Zdá se, že evropské právo a následně i právní řady členských států čekají v této oblasti změny. Koncepti vybírání odměn za nenahrané nosiče narušilo nedávné rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie, podle kterého lze odměnu vybírat jen z nosičů, které jsou použity pro rozmnožování autorských děl pro soukromou potřebu. Vybírání odměn z nosičů, které pro soukromou potřebu používány nejsou (např. nosiče použité podnikateli na zálohování dat) není slučitelné s informační směrnicí.¹⁰⁶ V praxi je ale velice obtížné při

¹⁰³ CIRESA, Meinhard. *Urheberrecht aktuell*. Wien : Ueberreuter, 1997, str. 121.

¹⁰⁴ HAYBÄCK, Gerwin. *Das Recht am geistigen Eigentum*. Wien : ORAC, 2004, str. 173.

¹⁰⁵ CHALOUPKOVÁ, Helena, SVOBODOVÁ, Hana, HOLÝ, Petr. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) a předpisy související : komentář*. Praha : C.H.Beck, 2004, str. 94.

¹⁰⁶ ESD 21. 10. 2010, C-467/08 PADAWAN SL v. Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE).

prodeji nosiče rozlišit, k jakému účelu bude nakonec skutečně užit. Můžeme očekávat další vývoj.

6.3 Osobnostní práva autora

6.3.1 Obecně

Zatímco český AutZ hovoří o osobnostních právech autora, paralelní ustanovení nalezneme v UrhG pod rubrikou „ochrana duševních zájmů“ (Schutz geistiger Interessen).

UrhG sem řadí ochranu autorství (právo na uznání autorství), označení autora (právo na označení autorství) a ochranu díla (právo na ochranu díla proti změnám). Podle AutZ patří mezi osobnostní práva autora právo rozhodnout o zveřejnění díla, právo osobovat si autorství včetně práva rozhodnout o uvedení svého autorství při zveřejnění a dalším užití díla a právo na nedotknutelnost díla.

6.3.2 Právo na uznání autorství

§ 19 odst. 1 UrhG upravuje právo autora na uznání jeho autorství, pokud je toto ohroženo nebo neoprávněně připisováno jiné osobě. Stejně právo na ochranu autorství přísluší tomu, na něhož přešlo autorské právo v důsledku smrti autora, resp. právního předchůdce. Ochrana je umožněna jednak žalobou na učení autorství podle obecných pravidel procesního práva a jednak žalobou na správné uvedení údajů o autorovi na jeho dílech, popř. programech. Žaloba na určení autorství není použitelná v případě, kdy je dílo nesprávně připisováno jinému autorovi, který ho však nenapsal. Zde přichází v úvahu postup podle § 43 OZO, kdy jde o případ neoprávněného užití jména.¹⁰⁷

§ 19 UrhG dále stanovuje, že tohoto práva se nelze účinně vzdát. Ujednání přičítící se tomuto zákazu je neplatné podle § 879 OZO.

Zvláštní případ ohrožení práva na uznání autorství ve smyslu § 19 odst. 1 UrhG představuje označení jiné osoby jako tvůrce díla (např. při jednoduchém uvedení jména jiné osoby než autora). Proto vydavatel souborného díla, které se skládá z cizích anonymních příspěvků jiných tvůrců, je povinen se označit podle § 19 odst. 1 UrhG

¹⁰⁷ CIRESA, Meinhard. *Urheberrecht aktuell*. Wien : Ueberreuter, 1997, str. 92.

výslovně jako vydavatel, aby nemohlo dojít k připisování autorství k jednotlivým příspěvkům, zařazeným do souborného díla, vydavateli.

Úprava UrhG koresponduje s úpravou § 11 odst. 2 AutZ (právo osobovat si autorství) s tím, že na rozdíl od rakouské úpravy je právo na autorské označení zahrnuto v českém právu osobovat si autorství.

Pokud je za autora označena jiná osoba, jde o zásah do všeobecného osobnostního práva (§ 11 an. ObčZ).¹⁰⁸

6.3.3 Právo na označení autorství

Podle § 20 odst. 1 UrhG určuje autor, zda a jakým způsobem má být označeno jeho dílo. Forma označení je autorovi vyhrazena. Autorem vybrané označení (jméno, umělecká značka, pseudonym, signatura) je závazné a nezměnitelné pro oprávněného k užití díla, pokud nevyplývá něco jiného z pravidel na ochranu díla.¹⁰⁹ Práva na uvedení jména se lze vzdát.¹¹⁰

Podle § 20 odst. 2 UrhG je zpracovatel díla povinen uvést jméno tvůrce původního originálního díla na zpracovaném díle, aby nemohlo dojít k tomu, že na zpracování bude pohlíženo jako na originální dílo.

Třetí odstavce § 20 UrhG určuje, že rozmnoženiny děl výtvarného umění nesmí autorským označením vytvářet zdání originálních děl. Proto musí být každé označení na rozmnoženině díla výtvarného umění, která je vytvořena jiným způsobem než fotograficky, uvedeno s dodatkem, podle kterého se dá rozeznat, že nejde o originál (např. „kopírováno podle...“, „kopírováno z...“ apod.).¹¹¹

Podle § 20 UrhG poskytuje právo na označení autorství autorovi možnost zůstat v anonymitě ve vztahu k určitému dílu a nebýt označen jako autor na díle. Výkon práva na označení autorství se vztahuje na dílo ve formě, v jaké je zpřístupněno veřejnosti. Druh určeného autorského označení vyplývá často již z označení, které autor na díle přímo uvedl.¹¹²

¹⁰⁸ KRÍŽ, Jan, KORDAČ, Jiří, HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy související. Komentář*. Praha : Linde 2002, str. 78.

¹⁰⁹ MITTEIS, Heinrich. *Grundriß des österreichischen Urheberrechts nach dem Bundesgesetz vom 9. April 1936*. Wien, 1936, , str. 59.

¹¹⁰ OGH 29. 1. 2002 „Riven Rock“, MR 2002, str. 164.

¹¹¹ DILLENZ, Walter. *Materialien zum österreichischen Urheberrecht*. Wien : Manz, 1986, str. 79.

¹¹² NORDEMAN, Wilhelm, VINCK, Kai, HERTIN, Paul Wolfgang. *Kommentar zum Urheberrechtsgesetz und Urheberwahrnehmungsgesetz*. Stuttgart, 1994, § 13, Rz 7.

Právo na autorské označení je v UrhG pojato oproti AutZ v širším rozsahu a stanoví výslovně povinnost zpracovatele díla uvést jméno autora originálu. Povinnost u děl výtvarného umění uvádět připojení, aby se jejich kopie dala rozeznat od originálu, je upravena v AutZ v § 30 odst. 4. Německý zákonodárce jde ještě dále a považuje kopii bez odlišujícího připojení na výtvarných dílech za zvláštní trestný čin.¹¹³

AutZ oproti UrhG omezuje právo na označení autorství tím, že uvedení autorství je při takovém užití díla obvyklé. Stejné omezení je opakováno i u zákonných licencí, požaduje-li se u nich uvedení autorství.

6.3.4 Ochrana díla proti změnám

Ochrana díla ve smyslu § 21 UrhG má zachovat nedotknutelnost díla a zabránit tomu, aby byl autorovi přičítán pozměněný obsah či podoba díla. V zákazu jsou zahrnuty všechny možné změny (krácení, dodatky či jiné změny) díla samého, jeho titulu nebo autorského označení a vztahuje se na původní dílo tak, jak bylo zpřístupněno veřejnosti.¹¹⁴ Nedotknutelnost díla a zákaz provádění změn působí vůči každému, a to i jmenovitě vůči osobám, které nabyly právo dílo užít způsobem, který je vyhrazen autorovi.

Zákaz provádění změn díla není neomezený, jak vyplývá z § 21 odst. 1 UrhG. Přípustné jsou výjimky na základě svolení autora nebo na základě zákona, a to zejména změny, které nemůže autor zakázat oprávněné osobě při užití díla podle zvyklostí či obyčejů, totiž takové změny, které vyžaduje způsob nebo účel užití díla. Jedná se zejména o zvyklosti v jednotlivých hospodářských odvětvích jako je korektura písemným chyb anebo krácení dopisů čtenářů při vydávání novin nebo časopisů.

Ohledně změn, ke kterým svolil autor a které jsou zásadně podle § 21 odst. 1 UrhG přípustné, stanoví § 21 odst. 3 UrhG přísnější ochranu autora proti zneužití obecného oprávnění ke změnám díla, ke kterému autor svolil ve prospěch uživatele díla, a to tehdy, kdy je dílo užíváno způsobem, jenž dílo komolí, snižuje jeho hodnotu nebo

¹¹³ § 107 DUrhG.

¹¹⁴ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 97 an.

jinak mění a zároveň jsou těžce poškozeny či omezeny duševní zájmy autora (tzv. absolutní zákaz změn).¹¹⁵

§ 21 odst. 2 UrhG zpřísňuje ochranu díla proti změnám u děl výtvarného umění. Zde se často nacházejí originály děl výtvarného umění v soukromém držení jiných osob. Pokud vlastník originálu provede změny na původním díle, vystává zde nebezpečí, že když bude dílo později prodáno či darováno do muzea (popř. do jiné instituce, která je přístupná pro veřejnost) nebo zcizeno jiné osobě, že tím bude dílo zpřístupněno veřejnosti v této nové pozměněné podobě. Z tohoto důvodu platí zákaz provádění změn pro díla výtvarného umění podle § 21 odst. 1 UrhG i tehdy, pokud nejsou užívány způsobem, který umožňuje dílo zpřístupnit veřejnosti.

Tato ochrana integrity díla existuje i u volných užití díla,¹¹⁶ je však časově omezena, protože končí tak jako jiná autorská práva s uplynutím ochranných lhůt.

Zničení jako nejradikálnější změnu díla rakouský zákonodárce vlastníkovi hmotného substrátu díla nezakazuje. To je v nesouladu s užitím díla zejména u děl výtvarného umění. Například originální olejomalba, která se nachází v soukromém vlastnictví, nemůže být sice vlastníkem pozměněna (§ 21 odst. 2 UrhG), může však jím být zničena.¹¹⁷ Výkladem pojmu „změna díla“ by ale bylo možné dovodit i zákaz zničení díla vlastníkem jeho hmotného substrátu, ale takový výklad je vyloučen poslední větou § 22 UrhG, podle které ani na základě práva autora na přístup k dílu nemá držitel díla povinnost starat se o zachování díla.

Obdobné právo na ochranu díla je upraveno v § 11 odst. 3 AutZ (právo na nedotknutelnost díla) a uvádí demonstrativně jednotlivé způsoby této ochrany včetně práva, aby nebylo dílo užíváno způsobem snižujícím jeho hodnotu (obdobně v UrhG § 21 odst. 3). Navíc však AutZ stanoví dohled nad dodržováním této povinnosti, ledaže vyplývá z povahy díla či jeho užití nebo nelze po uživateli spravedlivě požadovat, aby výkon tohoto práva autorovi umožnil.

Ochrana podle UrhG se vztahuje na dílo tak, jak bylo zpřístupněno veřejnosti. U děl výtvarného umění i tehdy, když nejsou užívána způsobem, který umožňuje dílo zpřístupnit veřejnosti. AutZ tak činí u všech děl.

¹¹⁵ RINTELEN, Max. *Urheberrecht und Urhebervertragsrecht nach österreichischem, deutschem und schweizerischem Recht*. Wien : Springer, 1958, str. 41.

¹¹⁶ OGH 29. 1. 2002 „Riven Rock“, MR 2002, str. 164.

¹¹⁷ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 100.

UrhG pak výslovně stanoví výjimky při užití díla podle zvyklostí a obyčejů. Podobně tak činí § 51 AutZ, který připouští ve prospěch nabyvatele licence úpravu či změnu díla, u kterého by se dalo předpokládat, že by s ní autor souhlasil. Toto však může oproti UrhG autor vyloučit smluvně nebo je-li taková výhrada nabyvateli známa.

Zničení díla řeší § 9 odst. 4 AutZ. Vlastník díla není zásadně povinen věc, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, udržovat či chránit před zničením. UrhG ani AutZ nevyklučuje aktivní jednání vlastníka.¹¹⁸ Výjimky může stanovit zákon. Klasickým příkladem jsou předpisy upravující památkovou péči.

Právo provést přiměřené změny bez svolení autora upravoval v AutZ § 9 odst. 5 jako právo vlastníka či uživatele stavby, která je vyjádřením architektonického díla, provést takové změny v míře nezbytně nutné a při zachování hodnoty díla. Svým charakterem se jednalo o bezúplatnou zákonnou licenci.¹¹⁹ V současnosti již upravuje možnost provést nezbytně nutné změny takové stavby při zachování její hodnoty § 38d písm. b) AutZ právě v rámci zákonných licencí. Pouze v závažných případech popsaných v citovaném ustanovení je potřeba o tom uvědomit autora.

6.3.5 Právo rozhodnout o zveřejnění díla

AutZ v rámci osobnostních práv upravuje v § 11 odst. 1 právo autora rozhodnout o zveřejnění svého díla (jednorázový akt, první zpřístupnění díla, a to veřejné a oprávněné). UrhG toto právo neupravuje v rámci ochrany duševních zájmů autora, ale v rámci práva na rozšiřování jako součást tohoto práva, pokud ke zveřejnění ještě nedošlo.

¹¹⁸ KŘÍŽ, Jan, KORDAČ, Jiří, HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy souvisící. Komentář*. Praha : Linde 2002, str. 75. Proti se staví komentář CHALOUPKOVÁ, Helena, SVOBODOVÁ, Hana, HOLÝ, Petr. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) a předpisy související : komentář*. Praha : C.H.Beck, 2004, str. 71., který aktivní jednání vylučuje. Takový zákaz však z AutZ nevyplyvá. S ohledem na to, že to, co není zákonem zakázáno, je dovoleno (čl. 2 odst. 3 Listiny), nelze souhlasit s názorem vyvozovaným autorským kolektivem Chaloupková, H., Svobodová, H., Holý, P.

¹¹⁹ KŘÍŽ, Jan, KORDAČ, Jiří, HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy souvisící. Komentář*. Praha : Linde 2002, str. 76.

6.3.6 Právo na přístup k dílu

§ 22 UrhG stanoví (mimo oddíl o ochraně duševních zájmů autora) povinnost držitele díla zpřístupnit na požádání dílo autorovi, pokud je toto zpřístupnění pro autora nezbytné pro účely rozmnožení díla. Přitom musí autor zohlednit oprávněné zájmy držitele díla a nesmí ho nespravedlivě obtěžovat. Autor smí využít své právo na zpřístupnění díla jen za šetrného zacházení vůči držiteli díla. Držitel díla není povinen vydat autorovi dílo k uvedenému účelu, není ani povinen starat se na základě tohoto ustanovení o zachovávání díla (originálu či kopie).

Právo na zpřístupnění díla je obecně počítáno k osobnostním právům autora ke konkrétnímu od něj pocházejícímu dílu.¹²⁰

AutZ zařazuje právo na zpřístupnění věci (§ 12 odst. 3 AutZ) do práv majetkových (do výlučného práva dílo užít), ačkoli má toto právo osobnostněprávní charakter. To je dáno praktickými důvody – především je tím umožněno, aby se zpřístupnění věci domáhali i autorovi pozůstalí po dobu trvání majetkových práv autorských po smrti autora.¹²¹ Úprava česká je širší než rakouská, protože se týká výkonu všech práv, zatímco podle UrhG jen pro účely rozmnožení díla. Navíc stanoví AutZ vlastníku díla povinnost zhotovit fotografii či jinou rozmnoženinu díla na požádání a náklady autora a odevzdat ji autorovi. Toto právo je nutno vztáhnout na jakéhokoli držitele věci¹²² tak, jak výslovně stanoví UrhG.

¹²⁰ RINTELEN, Max. *Urheberrecht und Urhebervertragsrecht nach österreichischem, deutschem und schweizerischem Recht*. Wien : Springer, 1958, str. 114. Podobně hovoří o osobnostněprávním zájmu autora, který je základem tohoto ustanovení DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 102.

¹²¹ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon*. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 172.

¹²² CHALOUPKOVÁ, Helena, SVOBODOVÁ, Hana, HOLÝ, Petr. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) a předpisy související : komentář*. Praha : C.H.Beck, 2004, str. 77; KŘÍŽ, Jan, KORDAČ, Jiří, HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy související. Komentář*. Praha : Linde 2002, str. 85.

7. PŘEVOD A PŘECHOD AUTORSKÉHO PRÁVA OBECNĚ

7.1 Obecně

Jak již bylo řečeno, vzniká subjektivní autorské právo originárně jedinečnou tvůrčí činností autora a může být nabyto pouze fyzickou osobou. Derivativně mohou nabýt autorské právo také právnické osoby¹²³ nebo např. zaměstnavatel. Tyto osoby mohou autorské právo nabýt buď na základě právního úkonu autora, obvykle vtěleného do smlouvy s nabyvatelem práva (převod práva), nebo na základě jiné právní skutečnosti (přechod práva), kterou je zejména smrt autora.

7.1.1 Osobnostní složky autorského práva

České autorské právo stanoví v § 11 odst. 4 AutZ zásadu nepřevoditelnosti osobnostních práv, nemožnosti se jich vzdát a stanoví jejich zánik smrtí autora. UrhG považuje osobnostní složky majetkového práva za nepřevoditelné (výjimkou je převod autorského práva pro případ smrti na tzv. legatáře, odkazovníka) a děditelné (děditelnost je upravena společně s majetkovými právy). Osobnostních práv podle UrhG se nelze vzdát (§ 19 – výslovná úprava, § 20 a 21 – vyvozováno z interpretace). Úprava je tedy v zásadě shodná s výjimkou osudu osobnostních složek autorského práva po smrti autora a existence institutu odkazu v rakouském dědickém právu.

Trvání osobnostních práv po smrti autora není podle UrhG neomezené. Osobnostní práva zanikají společně s majetkovými právy s uplynutím doby ochrany.¹²⁴ V českém AutZ je zánik osobnostních práv smrtí autora spojen s tzv. postmortální ochranou díla. § 11 odst. 5 AutZ stanoví, že ani po smrti autora si nikdo nesmí osobovat autorství k jeho dílu a že dílo musí být užíváno jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu a musí být uvedeno jméno autora, je-li to obvyklé. Tato ochrana je časově neomezená.¹²⁵ Osobami oprávněnými k jejímu uplatňování jsou ale jen osoby autorovi blízké (úprava zde koresponduje s postmortální ochranou práv všeobecně osobnostních,

¹²³ OGH 22. 3. 1994 „Auf bald beim Wienerwald“, ÖBl 1994, str. 232.

¹²⁴ Rakouská úprava splňuje minimální standard ochrany osobnostních práv podle čl. 6 bis odst. 2 RBÚ.

¹²⁵ TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon*. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 159.

je však širší, protože vzniká i budoucím osobám blízkým, tj. příbuzným v řadě přímé¹²⁶), příslušní kolektivní správci a právnické osoby sdružující autory.

7.1.2 Majetkové složky autorského práva

Majetková práva jsou podle AutZ i UrhG nepřevoditelná (mezi živými), děditelná a nelze se jich vzdát. Nepřevoditelnost majetkových složek autorského práva je podle UrhG i AutZ dána s výjimkou spočívající v možnosti převodu práva k užití díla. Jde však o pouhé zřízení (konstituování) oprávnění třetí osobě a nikoli o skutečný převod.¹²⁷

7.2 Poskytnutí práva užít dílo (licence)

7.2.1 Díla existující

Jak již bylo řečeno, jedinou formou převodu autorského práva inter vivos podle rakouské i české úpravy je poskytnutí oprávnění dílo užít (licence).

Rakouská úprava rozlišuje povolení dílo užít (Werknutzungsbewilligung) a právo dílo užít (Werknutzungsrecht). Pod pojmem povolení k užití díla rozumí § 24 odst. 1 UrhG to, že autor povolí jiné osobě právo dílo užít různými způsoby, které jsou popsány v § 14 až 18a UrhG. Autor vedle toho může třetí osobě přiznat též výhradní právo (právo užití díla). Tato jiná osoba může být i právnickou osobou.¹²⁸ U práva užití díla a povolení k užití díla se jedná o čistě majetková práva, která jsou převoditelná na zvláštního právního nástupce, zatímco substance autorského práva zůstává nadále u autora.¹²⁹

Rakouská autorskoprávní terminologie je zde z pohledu českého právního řádu a nauky obtížně uchopitelná, neboť rozlišuje Verwertungsrechte jako majetkové složky autorského práva (práva dílo hospodářsky využít) a Werknutzungsrecht jako právo třetí osoby užít dílo, zřízené autorem (právo dílo užít). V tomto bodě 7.2 a v kapitole 8 se bude právem dílo užít rozumět vždy pojem Werknutzungsrecht. Pro přehlednost však bude někdy i o právu dílo užít dle UrhG hovořeno jako o „licenci“.

¹²⁶ KŘÍŽ, Jan, KORDAČ, Jiří, HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy souvisící. Komentář*. Praha : Linde 2002, str. 80.

¹²⁷ KŘÍŽ, Jan, KORDAČ, Jiří, HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy souvisící. Komentář*. Praha : Linde 2002, str. 23.

¹²⁸ OGH 18. 7. 2000 „A-Flugschule“, MR 2000, str. 381.

¹²⁹ KUCSKO, Guido. *Österreichisches und Europäisches Urheberrecht*. Wien : Manz, 1996, str. 29.

Český AutZ umožňuje, aby autor poskytl třetí osobě konstitutivní oprávnění k výkonu práva dílo užít. Stanoví i obdobné rozlišení jako je rakouské povolení k užití díla a právo užití díla, a to v § 47 odst. 1 AutZ, kde rozlišuje nevýhradní a výhradní licenci. Podle § 47 odst. 2 AutZ lze výhradní licenci udělit ve dvou formách, a to jednak jako úplně výhradní (účinná i vůči autorovi) a jednak jako výhradní omezenou ve prospěch autora (omezuje autora v poskytování dalších licencí, ale umožňuje mu dílo osobně užít).¹³⁰

Licenci a udělení práva užít dílo se zevrubně věnuje kapitola 8.

7.2.2 Díla budoucí

§ 31 odst. 1 UrhG určuje, že lze disponovat i s díly, které vzniknou teprve v budoucnu. To znamená, že např. skladatel hudby může být na základě smlouvy povinen své budoucí dílo povolit k užívání filmovému producentovi.

Podle § 31 odst. 2 UrhG platí, že pokud autor udělí jiné osobě právo užití díla k blíže neurčeným dílům, která budou vytvořena během jeho života nebo ve lhůtě delší než pět let, mohou obě strany vypovědět tuto smlouvu po uplynutí pěti let od jejího uzavření. To znamená, že když je uzavřena smlouva na dobu určitou do pěti let, nelze tuto smlouvu během její platnosti vypovědět. Výpovědní lhůta činí maximálně tři měsíce. Může však být sjednána výpovědní lhůta kratší.

Smluvní vztah je vypovězen jen vzhledem k dílům, která ještě nebyla v okamžiku ukončení smluvního vztahu dokončena. Ta díla, která již byla dokončena, zůstávají předmětem smluvního vztahu.

Práva užití díla vznikají k budoucím dílům s úplným dokončením díla, není-li sjednáno jinak.¹³¹

Tato dispozice s díly, která vzniknou teprve v budoucnu, je pravidelně sjednávána s kolektivními správci. Obsahem smluvního vztahu jsou vedle dosud vytvořených děl i díla autora, která budou vytvořena v budoucnu. Poté stačí jen nově vytvořená díla přihlásit u kolektivního správce.¹³²

¹³⁰ KŘÍŽ, Jan, KORDAČ, Jiří, HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy souvisící. Komentář*. Praha : Linde 2002, str. 144.

¹³¹ OGH 18. 10. 1994 „Oskar Werner“, MR 1995, str. 101.

¹³² OGH 12. 4. 1988 „AKM-Vermutung“, ÖBl 1988, str. 165.

Jinou možností je uzavření opční smlouvy, kterou se autor zaváže nabízet svá díla vytvořená po dobu trvání smlouvy nakladateli. Rozdíl oproti smlouvě popsané v § 31 UrhG spočívá v tom, že nakladatel získá právo užít budoucí díla teprve uzavřením nakladatelské smlouvy ohledně každého jednotlivého díla, tedy až v okamžiku, kdy opci využije.¹³³

Ačkoli AutZ tak výslovně nečiní, předpokládá disponování i s díly, která mají vzniknout teprve v budoucnu. Vyplývá to z ustanovení o zaměstnaneckých dílech, dílech vytvořených na objednávku a soutěžních dílech, ale také z obecné úpravy občanského práva, která připouští nakládat i s majetkovými hodnotami, které mají teprve v budoucnu vzniknout. Je tedy možné uzavřít smlouvu i k autorským dílům, která mají vzniknout teprve v budoucnu. Ve smlouvě ale musí být dílo identifikováno takovým způsobem, aby smlouva splnila požadavek určitosti – například licenční smlouvu ke všem dílům vytvořeným v budoucnosti autorem bude třeba považovat za neurčitou.¹³⁴

AutZ však neobsahuje žádnou ochranu autora podobnou té v rakouské úpravě. Je možné se zde opřít (např. u právního vztahu, který je uzavřen na nepřiměřeně dlouhou dobu) o neplatnost smlouvy pro rozpor s dobrými mravy (§ 39 ObčZ), což však řeší poměr mezi autorem a oprávněnou osobou radikálně. V zájmu právní jistoty a ochrany autora by bylo vhodné přijmout podobné ustanovení, které nalezneme v UrhG.

7.3 Smrt autora

Jak bylo řečeno, zatímco podle UrhG je děditelné autorské právo jako celek (osobnostní i majetkové složky), podle AutZ jsou děditelná jen majetková práva autorská a oprávnění obdobná osobnostním právům vznikají nově osobám blízkým autorovi (situace je podobná zvláštnímu právnímu nástupnictví). Z uvedeného je patrný rozdíl mezi úpravou dualistickou (resp. kvazidualistickou) v AutZ a monistickou v UrhG, z čehož mimo jiné vyplývá, že podle českého autorského práva může dojít ke kolizi mezi dědici majetkových práv a osobami oprávněnými k postmortální ochraně osobnostních práv, kdežto podle rakouského autorského práva dědic dědí jedno celistvé autorské právo.

¹³³ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 128.

¹³⁴ TELEC, Ivo, TUMA, Pavel. *Autorský zákon*. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 480.

V Rakousku tedy může v případě úmrtí autora jeho právo přejít na jinou osobu, popř. osoby. Pokud nikdo nenabude pozůstalost zemřelého spoluautora a pozůstalost nepřejde jako odúmrt' na stát, přirůstá autorské právo spoluautora ostatním spoluautorům (§ 23 UrhG). To platí také v případě vzdání se autorského práva spoluautorem, pokud je takovéto vzdání se účinné.

Za splnění stanovených podmínek může být autorské právo převedeno na zvláštního právního nástupce (tzv. legatáře, odkazovníka). Jedná se o výjimku ze zásady dědění pozůstalosti jako celku, kdy může autor díla jako zůstavitel odkázat autorské právo jiné osobě než zákonným či testamentárním dědicům. Narozdíl od nabytí dědictví, ke kterému stačí pozitivní vyjádření o jeho přijetí v řízení před soudem, získává odkazovník pouze právo na plnění vůči pozůstalosti, popř. vůči dědicům, a stává se vlastníkem teprve tehdy, kdy věc skutečně obdrží.¹³⁵ Tato výjimka vyplývá z odlišné úpravy dědického práva v Rakousku, která narozdíl od českého práva zná institut odkazu. Odkazovník podle OZO se nepodílí na odpovědnosti za dluhy dědictví. České dědické právo umožňuje určení osoby, které má připadnout jen jednotlivá věc či právo, považuje ji však za dědice, který se též podílí za odpovědnosti za dluhy.¹³⁶

UrhG vylepšuje pozici spoluautorů v případě dědění tím, že umožňuje akcesi autorského práva zemřelého spoluautora k ostatním spoluautorům, pokud není autorské právo převzato státem jako odúmrt' (nemá-li stát z toho žádný užitek). Český AutZ takové ustanovení nezná.

7.4 Výkon rozhodnutí

Ze všech složek autorského práva shrnutých v rakouském UrhG přichází v úvahu jako objekt výkonu rozhodnutí jen právo dílo užít. Osobnostní práva jsou kvůli svému osobnostnímu charakteru z výkonu rozhodnutí vyloučena.

Aby nebyl autor vystaven nucenému zveřejnění svého díla,¹³⁷ určuje § 25 odst. 1 UrhG, že práva dílo užít nemohou být předmětem výkonu rozhodnutí pro peněžitou pohledávku. Výkon rozhodnutí vedený na hmotný substrát zachycující dílo (ať už originál či rozmnoženinu) pro peněžitou pohledávku je nepřipustný, pokud by prodejem

¹³⁵ BYDLINSKI, Peter. *Grundzüge des Privatrechts*. Wien : Manz, 2002, str. 57 an.

¹³⁶ KNAPPOVÁ, Marta, ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné, Svazek III*. Praha : ASPI, 2002, str. 295, 308.

¹³⁷ MITTEIS, Heinrich. *Grundriß des österreichischen Urheberrechts nach dem Bundesgesetz vom 9. April 1936*. Wien, 1936, str. 81.

díla bylo porušeno právo na rozšiřování náležející autorovi nebo oprávněné osobě (§ 25 odst. 2 UrhG) – tím se rozumí, že nelze postihnout výkonem rozhodnutí dosud neprodané originály nebo rozmnoženiny díla.¹³⁸

Ustanovení bránící výkonu rozhodnutí kvůli peněžitým pohledávkám k právům dílo užít má podle monistické teorie autorského práva přispívat k tomu, aby nebyly ohroženy či poškozeny oprávněné duševní zájmy autora v rámci výkonu rozhodnutí a prosazuje myšlenku, že všechna práva dílo užít slouží také zpravidla vedle hospodářského užitku k ochraně duševních zájmů autora.¹³⁹ Kromě toho by i zásada nezczizitelnosti autorského práva pozbyla prakticky smyslu, kdyby bylo věřiteli autora umožněno zabavit dílo autora nebo vykonávat práva dílo užít nuceným způsobem. Výkon rozhodnutí vedený kvůli peněžitě pohledávce na dílo by mohl ohrozit zájmy autora např. tak, že by se zveřejnilo dílo proti vůli autora nebo vydalo proti jeho vůli dílo ještě nedopracované či nepřepřracované. Přípustnost výkonu rozhodnutí by v takových případech odporovala podstatě a účelu autorských práv.

Nepostižitelnost dosud nerozšířených originálů či rozmnoženin děl v případě výkonu rozhodnutí neplatí pro ty, jež byly zastaveny oprávněnou osobou či s jejím souhlasem a u děl výtvarného umění pro ta, která byla v rámci práva na rozšiřování již připravena k prodeji (§ 25 odst. 3 a 4 UrhG).

Prostředky, které jsou určeny výhradně k rozšíření díla nebo k provedení filmového díla a patří k tomu oprávněné osobě (odlišné od autora), mohou být postihnuty výkonem rozhodnutí jen jako příslušenství oprávnění této osoby, jejího práva užít dílo (§ 25 odst. 5 a 6 UrhG).

Ve všech případech se omezení výkonu rozhodnutí vztahuje jen na vymáhání peněžitého závazku. Nucené prosazení a výkon rozhodnutí týkající se jiných nároků nespádá do omezení výkonu rozhodnutí podle § 25.

Na obnosy (peněžité pohledávky) pocházející z výkonu práv užít dílo se zákaz výkonu rozhodnutí podle § 25 nevztahuje. Tak je např. přípustná exekuce na pohledávku z tantiémy.¹⁴⁰

¹³⁸ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 107.

¹³⁹ KUCSKO, Guido. *Österreichisches und Europäisches Urheberrecht*. Wien : Manz, 1996, str. 34.

¹⁴⁰ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 107.

Omezení (zákaz) výkonu rozhodnutí na majetková práva autora je v českém autorském právu upraveno v § 26 odst. 1 AutZ, stejně jako v rakouském případě se netýká pohledávek z těchto práv vzniklých.

UrhG poskytuje širší ochranu v případě výkonu rozhodnutí než AutZ, neboť se (s výše uvedenými výjimkami zejména pro díla výtvarného umění) vztahuje i na dosud nerozšířené originály či rozmnoženiny děl, jejichž prodejem by bylo porušeno právo autora na rozšiřování díla. Rakouská úprava je tedy propracovanější a chrání oprávněné zájmy autora lépe.

8. LICENČNÍ SMLOUVA

8.1 Povaha a rozsah licence

8.1.1 Obecně

Jak jsme naznačili v předchozí kapitole, rakouská i česká úprava rozlišují různé podoby konstitutivního převodu práva dílo užít.

Povolení k užití díla je podle rakouského práva svolení k užití díla způsobem, jenž je jinak vyhrazen autorovi, které není výhradní a má čistě jen obligačněprávní účinky. Povolení k užití díla přiznává tomu, komu bylo uděleno, pouze jednoduché relativní právo vůči osobě, jež mu toto povolení udělila (nejčastěji tedy vůči autorovi). Z povahy závazkového, relativního práva plyne, že jej nelze uplatňovat vůči každému. Držitel oprávnění k užití díla nemůže vlastním jménem z titulu autorského práva postupovat vůči třetí osobě, která dílo neoprávněně užívá.¹⁴¹

Pouze oprávněný z práva užití díla má v rámci smlouvy uzavřené s autorem možnost vlastním jménem soudně uplatňovat porušení svého výhradního práva užití díla.¹⁴² Oprávněný z práva užití díla nabývá tedy v protikladu k držiteli pouhého povolení k užití díla výhradní právo. Autor zde zakládá nové absolutní právo, které je účinné vůči každému, a tedy i vůči samotnému autorovi. Je třeba znovu zdůraznit, že zde nejde o převod práva, ale o konstitutivní založení práva, jímž dochází pouze k omezení, nikoli však k zániku autorských práv autora. Autor neztrácí své právo, nýbrž

¹⁴¹ OGH 26. 8. 1955 „Ziegel als Baustoff“, ÖBl 1956, str. 20.

¹⁴² OGH 22. 10. 1968 „Ebreichsdorf“, ÖBl 1969, str. 72.

je pouze omezen v jeho výkonu.¹⁴³ Oprávněný z práva užití díla může postupovat na základě svého absolutního práva samostatně proti každému zásahu třetí osoby.¹⁴⁴

V obou případech mohou být autorem uložena omezení (zejména co do času, místa, obsahu práv, způsobu užití a prostředků k užití).

Přiznání práva užití díla má uvnitř svého rozsahu ještě ten následek podle § 26 UrhG, že i autor se musí zdržet užívání svého díla jako jakákoli jiná třetí osoba. Zůstává mu však nezávisle na oprávněném z práva užití díla právo soudně se bránit porušování svých autorských práv.¹⁴⁵

S ukončením smlouvy k právu užití díla (licence) se obnovují bez dalšího všechna práva dílo užít zpět do původního rozsahu (§ 26 UrhG, poslední věta). Zákonodárce zde potvrzuje pro autorské právo stejnou zásadu jako je elasticita u věcných práv.

Jak bylo řečeno, české právo upravuje tři stupně licence (nevýhradní, výhradní s výjimkou pro autora, zcela výhradní). Ve všech třech případech se jedná o tentýž institut. Česká úprava je tedy přehlednější ve srovnání s rakouskou, která striktně rozlišuje povolení a právo k užití díla.

8.1.2 Souběh licencí

Povolení k užití díla jedné osobě, které bylo uděleno před přiznáním nebo pozdějším převodem práva užití díla na jinou osobu, zůstává vůči oprávněnému z práva užití díla účinné, pokud nebylo dohodnuto něco jiného s držitelem povolení k užití díla (§ 24 odst. 2 UrhG). Řešení, že by každé povolení k užití díla zaniklo s přiznáním či převodem práva užití díla, bylo rakouským zákonodárcem odmítnuto jako nespravedlivé.¹⁴⁶

Podle § 46 odst. 4 AutZ platí, že smlouva o výhradní licenci vyžaduje písemnou formu. UrhG povolení a právo k užití díla podle předepsané formy právního úkonu nerozlišuje. AutZ tak poskytuje držiteli licence lepší ochranu a zároveň zaručuje vyšší právní jistotu.

¹⁴³ OGH 10. 10. 1978 „Festliches Innsbruck“, ÖBl 1978, str. 162.

¹⁴⁴ OGH 13. 01. 1981 „Bacher-Krippe“, ÖBl 1981, str. 137.

¹⁴⁵ OGH 12. 3. 1996 „Happy Birthday II“, MR 1996, str. 111.

¹⁴⁶ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 106.

§ 47 odst. 5 AutZ pak výslovně určuje, že poskytnutí nevýhradní licence v době trvání výhradní licence je bez písemného souhlasu držitele výhradní licence absolutně neplatné.

8.1.3 Interpretační pravidla ohledně rozsahu licence

V rakouském právu tíží důkazní břemeno, zda bylo uděleno absolutní právo užití díla, vždy toho, kdo se na něj odvolává.¹⁴⁷ Podle ustálené judikatury se oprávnění k užití díla vztahuje v pochybnostech jen na ta užití, jež jsou potřeba pro naplnění praktického účelu konkrétní smlouvy uzavřené mezi autorem a třetí osobou.¹⁴⁸

Podle § 47 AutZ se jedná v pochybnosti o licenci nevýhradní, nevyplyvá-li ze smlouvy jinak. Podle rakouské judikatury musí v pochybnosti, zda bylo uděleno výhradní právo, toto prokázat ten, kdo se na udělení výhradního práva odvolává. Jde o vyjádření, které má stejné důsledky jako ustanovení § 47 odst. 1 AutZ, s tím, že výhradní oprávnění nemusí být podle rakouského práva uděleno písemně. Může být tedy udělena i ústně nebo konkludentně.

V UrhG nenalezneme obecné ustanovení upravující rozsah licence (udělených práv užití díla). V Rakousku existuje pouze stálá judikatura Nejvyššího soudního dvora, podle níž rozsah udělených práv není v pochybnosti širší, než vyplývá z praktického účelu smlouvy.¹⁴⁹

Tento závěr je velmi podobný výslovné úpravě § 50 odst. 2 AutZ, podle kterého se má při nedostatku smluvního určení způsobů a rozsahu užití díla za to, že licence byla poskytnuta k takovým způsobům užití a v takovém rozsahu, jak to je nutné k dosažení účelu smlouvy. Důsledněji než rakouská úprava stanoví AutZ též podpůrnou domněnku pro územní (území České republiky), časový (obvyklá doba) a množstevní (obvyklé množství) rozsah užití díla (§ 50 odst. 3 AutZ).

Pokud jde o způsoby užití díla, stanoví § 33 odst. 1 UrhG, že není-li sjednáno jinak, nevztahuje se poskytnutí práva dílo užit na překlady a jiná zpracování, dále poskytnutí práva na rozmnožení děl literárních a hudebních se nevztahuje na rozmnožení díla pomocí obrazových či zvukových nosičů a konečně poskytnutí práva

¹⁴⁷ HAYBÄCK, Gerwin. *Das Recht am geistigen Eigentum*. Wien : ORAC, 2004, str. 160.

¹⁴⁸ OGH 12. 8. 1996 „Buchstützen“, MR 1997, str. 33.

¹⁴⁹ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 132 an.

na vysílání díla se nevztahuje na právo zachytit dílo během vysílání na zvukovém či obrazovém nosiči. Tak např. uložení hudby na pevný disk podnikatelem v oblasti vysílání je rozmnožení a jako takové potřebuje souhlas autora. Tento závěr ovšem zatím vyplývá jen z rozhodovací praxe soudů nižších stupňů.¹⁵⁰

Ustanovení § 33 odst. 1 UrhG však chrání autora jen částečně, protože má dispozitivní charakter. Nic tak nebrání odchýlnému ujednání mezi autorem a nabyvatelem licence (práva dílo užít).

AutZ obsahuje v § 50 odst. 4 a 5 dispozitivní úpravu pokud jde o licenci k rozmnožování díla. Na rozdíl od UrhG, který nabyvatele licence omezuje, AutZ jeho postavení značně posiluje a nutí tak autora, aby rozsah a způsoby rozmnožování díla podrobně upravil v licenční smlouvě. Podle § 50 odst. 4 AutZ znamená licence k rozmnožování oprávnění k pořízení rozmnoženin díla jakýmkoli prostředky a v jakékoli formě. Navíc odst. 5 citovaného ustanovení obsahuje domněnku, že licence k rozmnožování zahrnuje i licenci k rozšiřování zhotovených rozmnoženin. Pokud jde o poskytnutí práva na vysílání, umožňoval AutZ v původním znění narozdíl od UrhG zhotovit záznam díla pro jedno vlastní vysílání. Toto ustanovení však bylo později vypuštěno.

Další ochranu autora v rakouském právu představuje § 33 odst. 2 UrhG, který předpokládá, že převod vlastnictví k dílu nezahrnuje v pochybnosti udělení svolení nebo práva k užití díla (tj. ani nevýlučné, ani výlučné licence). Zásadu nezávislosti práva autorského na právu vlastnickém k substrátu, v němž je dílo zachyceno, vyjadřuje v české úpravě § 9 odst. 3 AutZ. Ten výslovně upravuje i opačnou situaci, tedy že poskytnutím oprávnění k výkonu práva dílo užít jiné osobě není při nedostatku jiného ujednání dotčeno vlastnické nebo jiné věcné právo k věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno.

¹⁵⁰ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 133.

8.1.4 Licenční smlouva a aktivní legitimace k uplatňování ochrany autorského práva

České právo stanoví v § 41 AutZ ztrátu procesní způsobilosti autora k uplatňování některých jeho práv při udělení výhradní licence. Rakouské právo podobnou úpravu neobsahuje.

Jde tedy o výrazně lepší postavení autora podle UrhG než podle AutZ, protože v případě, že se držitel výhradní licence z jakéhokoli důvodu nebude bránit porušení práv, zbývá autorovi podle AutZ jen možnost domáhat se nároku na určení svého autorství, nároků satisfakčních a nároku na uveřejnění těchto rozsudků, což k úplné a dostatečné ochraně autorského práva nemusí vést, zejména pokud je licence udělena na časově omezené období, které je kratší než je doba trvání ochrany majetkových práv. Jistým řešením by mohlo být, aby si autor v licenční smlouvě vymínil udělení plné moci nabyvatelem licence k uplatňování ochrany autorského práva. Ani takové řešení však nemusí být dostatečné.

De lege ferenda by tedy bylo vhodné tuto částečnou ztrátu procesní způsobilosti autora k ochraně svého práva v důsledku udělení výhradní licence z českého autorského práva vypustit.

8.1.5 Další úprava licenční smlouvy

Rakouská úprava licenční smlouvy (či poskytnutí povolení nebo práva k užití díla) je ve srovnání s českou velice skromná.

Rakouské právo například nepožaduje ani úplatnost poskytnutí povolení nebo práva k užití díla. Česká úprava se naopak touto otázkou zabývá velice podrobně a stanoví zásadní úplatnost licenční smlouvy, s výjimkou případů, kdy z jednání stran vyplývá vůle uzavřít smlouvu úplatně bez určení výše odměny, anebo kdy strany sjednají neúplatnost ve smlouvě (§ 49 odst. 1 a 2 AutZ); dále i právo na přiměřenou dodatečnou odměnu (§ 49 odst. 6 AutZ).

Podle českého práva má autor též právo na rozmnoženinu pro autora (§ 52 AutZ), o čemž rakouská úprava mlčí.

V následujícím textu budou uvedeny i některé další aspekty licenční smlouvy, které česká úprava řeší a rakouská ponechává na vůli smluvních stran.

Celkově můžeme říci, že zákonná úprava licenční smlouvy podle AutZ preferuje ochranu autora (ačkoli se v některých případech jedná o dispozitivní ustanovení), zatímco úprava poskytnutí práva užít dílo dle UrhG ponechává zásadní otázky na vůli smluvních stran, popř. na ustálené judikatuře rakouských soudů.

8.2 Převod oprávnění dílo užít (převod licence) a podlicence

8.2.1 Obecně

Podle § 27 odst. 1 UrhG jsou práva užít dílo (Werknutzungsrechte) jak děditelná, tak zcizitelná. Protože to zákon nevylučuje, je možný jak translativní převod práva užít dílo, tak i převod konstitutivní (zřízení podlicence). § 27 odst. 2 UrhG obsahuje dispozitivní ustanovení, podle kterého je převod práva užití díla přípustný zpravidla jen se souhlasem autora. Výjimky vyjmenovává § 28 UrhG.

České právo upravuje v § 48 AutZ podlicenci jako konstitutivní dispozici s licencí a postoupení licence jako její translativní převod a stejně jako rakouský zákon váže obě tyto dispozice na souhlas autora a upravuje i případy, kdy může dojít k přechodu licence na třetí osobu bez souhlasu autora.

Zatímco převod licence, resp. práva dílo užít je praktický v případě, že původní nabyvatel licence, resp. oprávněný se již vztahu s autorem nemá zájem účastnit (např. je-li autorské dílo zároveň obsahem jiného převáděného předmětu průmyslového vlastnictví¹⁵¹), u podlicence dochází k „řetězení“ oprávnění a lze ji využít zejména v případě, že nabyvatel licence, resp. oprávněný z práva dílo užít zamýšlí vykonávat jen některá nabytá práva a výkonem dalších hodlá pověřit třetí osobu nebo je-li to potřebné například z hlediska dělby práce v koncernu nabyvatele.

V obou případech platí zásada *nemo plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse habet*, tj. rozsah podlicence nebo převáděné licence nemůže být nikdy širší, než jaký vyplývá ze smlouvy s autorem.¹⁵²

¹⁵¹ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon*. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 505.

¹⁵² TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon*. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 503.

8.2.2 Převod oprávnění dílo užit (převod licence) se souhlasem autora

§ 27 odst. 2 UrhG určuje, že právo užití díla může být převedeno na zvláštního právního nástupce zpravidla jen se souhlasem autora. Slovo „zpravidla“ zde podle judikatury znamená, že toto svolení není potřebné v případě dřívější odchylné dohody mezi autorem a oprávněným.¹⁵³

Autorovi nemůže být lhostejné, komu náleží příslušné výhradní právo užití jeho díla určitým způsobem. Proto je vztah autora k oprávněnému z práva užití díla zvláštním důvěrným vztahem. Autor totiž usiluje o to, aby mu osoba, které udělil právo užití díla, nabídla ve vztahu ke svým vlastnostem a oboru své činnosti plnou záruku a jistotu, že účelu udělení práva užití díla bude dosaženo, a aby zprostředkovala dílo veřejnosti způsobem, který odpovídá úmyslu autora.

Autor však nemůže bránit převodu práva podle libosti, ale jen tehdy, když ho k tomu opravňuje důležitý důvod. Pokud takový důvod neexistuje, může být autor k udělení souhlasu donucen rozhodnutím soudu. Souhlas k převodu práva užití díla je považován za udělený, nesdělí-li autor svůj nesouhlas s převodem během dvou měsíců po obdržení písemné žádosti o udělení souhlasu s převodem práva. To ale platí jenom tehdy, když bylo v takové žádosti převodce výslovně poukázáno na důsledky nečinnosti autora, tedy když oprávněný z práva dílo užit, kterým bude zpravidla podnikatel v oboru, tedy profesionál, poskytl autorovi určité „poučení“ o jeho právech. Pokud tak učiněno nebylo, tato domněnka se neuplatní.¹⁵⁴

Nabyvatel práva užití díla je povinen místo zcizitele (tj. původního oprávněného) plnit všechny závazky, k nimž se zcizitel zavázal podle uzavřené smlouvy s autorem. Zcizitel ručí za povinnost nabyvatele k náhradě škody vzniklé autorovi tím, že nabyvatel nesplní povinnosti, které vyplývají ze smlouvy s autorem. Stejně tak ručí za zaplacení odměny, která náleží autorovi podle smlouvy zcizitele s autorem o poskytnutí práva užití díla.

Podle § 27 odst. 4 UrhG je dohoda mezi zcizitelem a nabyvatelem, která se odchyluje v neprospěch autora od ustanovení § 27 odst. 3 UrhG (povinnost nabyvatele plnit závazky vůči autorovi místo zcizitele a ručení zcizitele v případě vzniku škody pro nesplnění těchto závazků), vůči autorovi bez jeho souhlasu neúčinná.

¹⁵³ OGH 26. 04. 1960 „Schallplatte der Woche“, ÖBl 1960, str. 118.

¹⁵⁴ DILLENZ, Walter. *Materialien zum österreichischen Urheberrecht*. Wien : Manz, 1986, str. 90.

Odpovědnost nabyvatele za škody, které vznikly před převodem práva se podle § 27 odst. 5 UrhG řídí obecnými předpisy. Jde o § 1409 OZO (odpovědnost při převodu podniku).¹⁵⁵ Nabyvatel odpovídá za závazky, o kterých věděl nebo musel vědět při převodu práva užití díla, avšak jen do výše převzatých aktiv. Za jejich splnění ručí zcizitel.

V českém právu se postoupení licence věnuje § 48 odst. 2 AutZ. Tak jako podle UrhG, je postoupení licence zásadně možné jen se souhlasem autora. Podle AutZ musí jít navíc o písemný souhlas, a to i když licenční smlouva byla uzavřena jinou než písemnou formou. Tento souhlas ale může být udělen i předem bez vztahu ke konkrétnímu postupníkovi licence. Postupitel (ten, kdo licenci nabyl od autora) má vždy povinnost o postoupení licence autora informovat.

Postavení oprávněné osoby podle rakouského práva je tedy daleko výhodnější, protože se může jednak uplatnit nevyvratitelná právní domněnka souhlasu autora (nesdělí-li autor přes poučení o následcích svůj nesouhlas), a jednak může být autor na udělení souhlasu žalován, brání-li tomuto udělení bez důležitého důvodu.

Pokud jde o odpovědnost nebo ručení při převodu, resp. postoupení licence, AutZ tuto otázku neřeší, i když i zde dochází při postoupení licence jak k postoupení práv, tak i k převzetí povinností, např. povinnosti platit autorovi odměnu (dochází ke změně subjektu využívajícího licenci).¹⁵⁶ Rakouská úprava chrání autorovy zájmy kombinací odpovědnosti a ručení nabyvatele i převodce práva dílo užít tak, aby se autor mohl případně domáhat svých práv u obou subjektů.

8.2.3 Převod oprávnění dílo užít bez souhlasu autora

Ve výjimečných případech se k převodu licence (oprávnění díla užít) nevyžaduje souhlas autora.

Rakouská úprava zakotvuje v § 28 UrhG následující výjimky z pravidla, že převod oprávnění dílo užít podléhá souhlasu autora:

Podle § 28 odst. 1 UrhG není-li dohodnuto něco jiného, přechází právo užití díla i bez souhlasu autora spolu s převodem podniku, k němuž patří. Stejnou výjimku

¹⁵⁵ HAYBÄCK, Gerwin. *Das Recht am geistigen Eigentum*. Wien : ORAC, 2004, str. 156.

¹⁵⁶ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon*. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 504. CHALOUPOKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) a předpisy související*. Praha : C.H.Beck, 2007, str. 79.

upravuje i § 48 odst. 3 AutZ, který navíc výslovně uvádí, že licence přechází i s převodem části podniku tvořící samostatnou organizační složku.

Tato výjimka logicky vyplývá z institutu převodu podniku, který má umožnit převod velkého množství různých majetkových hodnot a závazků náležejících k podniku jedinou smlouvou, aniž by bylo třeba naplnit zvláštní podmínky převodu každé takové součásti podniku. Vychází se z toho, že nabyvatel podniku kupuje podnik jako celek a nemůže mít zájem na plnění smlouvy v případě, že některé podstatné části podniku z nejrůznějších důvodů – například i z důvodu neudělení souhlasu autora s převodem licence – nenabude. Uvedená výjimka platí i při exekuci na podnik a při prodeji podniku v rámci insolvenčního řízení.¹⁵⁷

Není-li oprávněný z práva užití díla dle smlouvy povinen toto právo využít (tato možnost je vždy vyloučena u nakladatelské smlouvy, kde je stanovena zákonná povinnost dílo využít),¹⁵⁸ mohou být podle § 28 odst. 2 UrhG, pokud není sjednáno něco jiného, převedena bez souhlasu autora tato práva:

1. právo užití děl mluvených nebo děl vědeckého a naučného charakteru, která byla vytvořena buď na objednávku osoby oprávněné z práva užití díla podle jejího návrhu či plánu (např. příspěvky do lexikonů či slovníků), nebo byla vytvořena jako pomocné či vedlejší práce pro cizí dílo (např. ilustrace);

2. právo užití děl fotografických a umělecky řemeslných, která byla vytvořena na objednávku či v pracovním poměru k živnostenskému podnikateli.

U těchto práv má podle UrhG vydavatel či výrobce zájem na tom, aby mohl disponovat s celým dílem.

České právo tyto výjimky nezná. Právo výkonu majetkových práv k zaměstnaneckému dílu může zaměstnavatel převést bez souhlasu autora jen při převodu podniku (§ 58 odst. 1 AutZ). Ohledně převodu licence k dílu vytvořenému na objednávku (§ 61 AutZ) zákon nic zvláštního nestanoví.

8.2.4 Podlicence

Vedle postoupení licence upravuje české právo v § 48 odst. 3 AutZ ještě poskytnutí podlicence, tedy zřízení dalšího oprávnění nabyvatelem licence třetí osobě, a

¹⁵⁷ TELEČ, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. Brno : Doplněk, 2002, str. 148.

¹⁵⁸ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 123.

to v mezích licence udělené autorem. Podlicence je možná jen tehdy, je-li to sjednáno ve smlouvě mezi autorem a nabyvatelem licence.

UrhG podlicenci výslovně neupravuje, ale autor a nabyvatel licence si mohou sjednat, že nabyvatel licence je oprávněn udělit třetí osobě podlicenci. V Rakousku je takové ujednání běžnou součástí především nakladatelských smluv.¹⁵⁹

Z principu smluvní svobody vyplývá při nedostatku výslovné protichůdné zákonné úpravy i možnost řetězení podlicencí.¹⁶⁰ Udělení podlicence i případné další podlicence bude vždy podléhat souhlasu autora i všech předchozích poskytovatelů licence.

8.3 Výhrady ve prospěch autora

8.3.1 Obecně

Oddíl V. UrhG, nazvaný „Výhrady ve prospěch autora“, obsahuje ustanovení, která mají zohlednit slabší postavení autora vzhledem k uživateli díla, který je zpravidla podnikatelem, tedy profesionálem. Rakouský zákonodárce se snaží vyrovnat tuto nerovnost ustanoveními ve prospěch autora, která mají povětšinou kogentní charakter. Tato ustanovení v podstatě tvoří součást zákonné úpravy licenční smlouvy. Odrážejí i to, že UrhG nezná ustanovení, které by upravovalo autorské právo vzniklé v pracovním poměru, tedy to, co je v českém právu řešeno institutem tzv. zaměstnaneckého díla.

8.3.2 Ochrana možnosti prezentace díla

Autor, který udělil výhradní právo na rozmnožování a rozšiřování díla literárního nebo hudebního, má podle rakouské úpravy přesto právo rozmnožovat a rozšiřovat své dílo, popř. díla v tzv. souborném vydání. To s podmínkou, že uplynula doba 20 let od konce prvního kalendářního roku, ve kterém dílo vyšlo (§ 34 UrhG).

Toto ustanovení je kogentní a nemůže být smluvně ani omezeno ani vyloučeno. Autorovi je umožněno prezentovat svou celkovou tvorbu na veřejnosti v tom smyslu, že souhrnné vydání nemusí obsahovat každé jeho dílo, ale alespoň podávat co možná nejúplnější obrázek jeho tvorby. Bez tohoto ustanovení by autor před vydáním souboru

¹⁵⁹ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 112.

¹⁶⁰ TELEC, Ivo, TUMA, Pavel. *Autorský zákon*. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 504.

musel vypovědět všechny smlouvy, které má s uživateli jednotlivých jeho částí, což by bylo jednak nereálné v krátkém časovém období a jednak velmi nákladné.¹⁶¹

Podobně jako právo na zařazení díla do souhrnného vydání je upraveno i právo autora rozmnožovat své dílo výtvarného umění v člancích o umělecké činnosti autora či jako ukázkou jeho tvorby, pokud bylo uděleno výhradní právo na rozmnožování a rozšiřování tohoto díla jinému (§ 35 UrhG). Zde však není autor omezen žádnou lhůtou a může tak činit kdykoliv. I když to na rozdíl od podobně formulovaného § 34 UrhG není vyjádřeno výslovně, jedná se i v tomto případě o ustanovení kogentní.

AutZ podobnou úpravu neobsahuje. Autor má jen možnost požadovat zpřístupnění díla na vlastníku věci (§ 12 odst. 3 AutZ), což však neřeší možnost prezentace díla, resp. tvorby autora.¹⁶² Obě rakouská ustanovení chránící možnost sebeprezentace autora by se de lege ferenda mohla stát součástí českého autorského práva.

8.3.3 Příspěvky do souborných děl

§ 36 a 37 UrhG upravuje vztah autora a nakladatele v případě příspěvků do souborných děl.

Pokud je dílo zařazeno jako příspěvek do periodického souborného díla (noviny, časopisy, almanach apod.), je autor oprávněn rozmnožovat a rozšiřovat své dílo jiným způsobem, pokud nebylo dohodnuto jinak nebo z okolností nevyplývá, že vydavatel či nakladatel tohoto souborného díla nabyt výhradní oprávnění v tom smyslu, že již dílo nesmí být jinak rozmnožováno či rozšiřováno.

Tímto ustanovením usiluje zákonodárce o co nejširší možnost užití díla autorem, ačkoli již třeba uzavřel smlouvu o právu užití díla s uživatelem, který toto právo potřebuje jen na krátký resp. určitý čas. To se týká např. originálních příspěvků do časopisů, které požadují exkluzivitu ve smyslu výhradního práva.

¹⁶¹ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 134.

¹⁶² CHALOUPKOVÁ, Helena, SVOBODOVÁ, Hana, HOLÝ, Petr. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) a předpisy související : komentář*. Praha : C.H.Beck, 2004, str. 77. nesprávně uvádí, že toto právo zahrnuje i možnost autora prezentovat své dílo, a to bez dalšího. To však nelze proti vůli držitele výhradní licence.

Navíc je ve prospěch autora výhradní právo oprávněné osoby časově omezeno. U příspěvků do novin zaniká vydáním novin s příspěvkem. U jiných periodických souborných děl zaniká výhradní právo uplynutím jednoho roku od konce kalendářního roku, během něhož byl příspěvek v souborném díle vydán. Tato lhůta jednoho roku platí též pro příspěvky do neperiodických souborných děl, za něž nepřísluší autorovi odměna.

Autor může po uplynutí lhůt a splnění podmínek touto úpravou předpokládaných znovu použít své dílo třeba jako část své další vědecké práce.

Pokud není dohodnut při převzetí příspěvku do periodického souborného díla termín nebo doba, kdy, popř. do kdy má dojít k rozmnožení či rozšíření příspěvku v rámci periodika, tak v pochybnostech není vydavatel či nakladatel k užití příspěvku povinen. Autor však může prohlásit právo vydavatele či nakladatele k publikování příspěvku za zaniklé po uplynutí jednoho roku od dodání příspěvku. Příslib na odměnu či již vyplacená odměna přísluší autorovi i přes jeho prohlášení a zpětvzetí příspěvku.

V praxi je obvyklé, že periodicky vydávané noviny sbírají příspěvky různých autorů a vydávají je podle aktuálnosti. Může se tak stát, že příspěvek nebude vydán během jednoho roku nebo vůbec.

Autora navíc chrání propadná lhůta 14 dnů, po jejímž uplynutí již nemůže vydavatel či nakladatel podávat žádné námitky proti prohlášení autora, jímž se ruší právo nakladatele či vydavatele (§ 37 poslední věta ve spojení s § 29 odst. 4 UrhG).¹⁶³

Ani tuto výhradu ve prospěch autora české právo nezná. Jde o ochranu autora, která umožňuje co nejširší užití díla (zejména pro případy vědecké práce) a bylo by vhodné ji též upravit v AutZ.

8.4 Předčasné ukončení smlouvy

8.4.1 Obecně

Obecně jak v českém, tak v rakouském právu platí, že smlouvu lze předčasně zrušit v případech stanovených zákonem či dohodnutých smluvními stranami. České i rakouské autorské právo pak stanoví pro licenční smlouvy zvláštní zákonné důvody pro předčasné zrušení (českou terminologií odstoupení).

¹⁶³ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 135 an.

8.4.2 Nevyužívání licence

§ 29 UrhG nabízí vedle obecných možností předčasného ukončení smlouvy o udělení práva užití díla další možnost ke zrušení tohoto smluvního vztahu. Předpokladem je, že oprávněný nevyužívá právo užití díla vůbec nebo jen v nedostatečné míře, toto nevyužívání poškozuje důležité zájmy autora (např. nakladatel nevytiskne nové vydání přes dostatečnou poptávku) a autor na tom nenese žádnou vinu (§ 29 odst. 1 UrhG).

Autor může zrušit smluvní vztah teprve po uplynutí přiměřené lhůty, kterou poskytl oprávněnému. Bez stanovení dodatečné přiměřené lhůty může být smluvní vztah zrušen autorem jen tehdy, není-li výkon práva užití díla pro oprávněného možný nebo je oprávněným odpírán nebo když poskytnutí dodatečné lhůty ohrožuje zájmy autora (§ 29 odst. 2 UrhG).

Práva na předčasné zrušení smluvního vztahu se autor nemůže předem vzdát na dobu delší než tři roky (tj. může se tohoto práva vzdát vždy jen na následující tři roky). Tato lhůta se však staví po dobu, po kterou nebylo možno využít licenci z důvodů, které spočívají na straně autora (§ 29 odst. 3 UrhG).

Oprávněný k právu užití díla má možnost uplatnit námitky proti platnosti předčasného zrušení jen ve lhůtě 14 dnů od jeho doručení (§ 29 odst. 4 UrhG). Tato lhůta je prekluzivní, proto po jejím uplynutí již nelze podávat žádné námitky. Promešká-li oprávněný z práva užití díla tuto lhůtu, nemůže být v případném soudním sporu o neplatnost předčasného zrušení smlouvy úspěšný, ledaže mu autor neposkytl přiměřenou lhůtu dle § 29 odst. 2 UrhG nebo mu právo předčasné zrušit smlouvu vůbec nepříslušelo.¹⁶⁴

Předčasného zrušení právního vztahu lze použít v případech práv dílo užití popsaných v § 28 odst. 2 UrhG (převod práva dílo užití bez souhlasu autora k vyjmenovaným dílům) jen tehdy, je-li oprávněný k výkonu jemu uděleného práva povinen.

§ 30 UrhG stvrzuje zvláštní účel práva na předčasné zrušení oprávnění k užití díla a výslovně potvrzuje, že práva autora dosáhnout zrušení smluvního vztahu jinými obecnými způsoby (např. odstoupení od smlouvy) jím nejsou dotčena.

¹⁶⁴ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 124 an. OGH 26. 1. 1999 „Sternenklank“, MR 1999, str. 98.

Obdobné ustanovení představuje § 53 AutZ (odstoupení od smlouvy pro nečinnost nabyvatele). Odchytky české úpravy jsou následující:

Autor musí ve výzvě, kterou požaduje, aby nabyvatel licenci v přiměřené lhůtě dostatečně využil, upozornit na následky marného uplynutí lhůty. Z dikce § 53 odst. 4 AutZ vyplývá, že odstoupení musí být písemné.¹⁶⁵

§ 53 odst. 3 AutZ stanoví dispozitivně nemožnost uplatnit toto právo ve lhůtě dvou let (obecně), tří měsíců (příspěvky do periodického tisku s denní periodicitou) a jednoho roku (ostatní periodický tisk) od poskytnutí licence, resp. odevzdání díla. Pevné lhůty stanovené v AutZ poskytují autorovi lepší ochranu než konstrukce UrhG, který umožňuje vzdát se práva na ukončení smlouvy až na tři roky dopředu. AutZ také neupravuje stavění lhůty, v níž autor nemůže od smlouvy z popisovaného důvodu odstoupit.

§ 53 odst. 5 AutZ pak upravuje náhradu škody, kterou je povinen autor nabyvateli, existují-li pro to důvody zvláštního zřetele hodné. Dále upravuje § 53 odst. 6 a 7 AutZ vrácení či nevrácení odměny v závislosti na tom, zda byl nabyvatel povinen licenci využít (pokud ano, tak se odměna nevrací).

UrhG naproti tomu chrání autora i tím, že (poměrně přísně) stanoví prekluzivní lhůtu pro podání námitek proti platnosti takového předčasného zrušení smluvního vztahu.

8.4.2 Změna přesvědčení autora

Podle § 54 AutZ může autor odstoupit od smlouvy v případě nezveřejnění díla, které již neodpovídá přesvědčení autora, pokud by jeho zveřejněním byly značně nepříznivě dotčeny oprávněné osobní zájmy autora.

UrhG odstoupení od smlouvy pro změnu přesvědčení autora neupravuje. Podobné právo na odstoupení od smlouvy však obsahuje německá úprava (§ 42 DUrhG).

¹⁶⁵ CHALOUPKOVÁ, Helena, SVOBODOVÁ, Hana, HOLÝ, Petr. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) a předpisy související : komentář*. Praha : C.H.Beck, 2004, str. 133; KRÍŽ, Jan, KORDAČ, Jiří, HOLCOVÁ, Irena, KŘESTANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy související. Komentář*. Praha : Linde 2002, str. 152. odkazuje na § 40 odst. 2 ObčZ; obě myšlenky vedou k témuž závěru.

8.5 Nakladatelská smlouva a jiné zvláštní úpravy licencí

8.5.1 Nakladatelská smlouva

Nakladatelská smlouva představuje zvláštní podtyp licenční smlouvy, resp. poskytnutí práva užít dílo. Je smluvním typem s dlouhou tradicí, ale i ona se musí přizpůsobovat vývoji a novým technologiím (např. elektronické publikování na internetu).¹⁶⁶ V Rakousku je upravena separátně v obecném zákoníku občanském, v České republice je přímo v autorském zákoně.

Nakladatelskou smlouvou se zavazuje autor díla literárního, hudebního či výtvarného umění nebo jeho právní nástupce přenechat dílo jiné osobě k rozmnožení a rozšíření na její účet. Nakladatel se zavazuje dílo rozmnožit a rozmnoženiny rozšířit (§ 1172 OZO). Vymezení licenční smlouvy nakladatelské v § 56 odst. 1 AutZ je v podstatě shodné.

Nakladatelská smlouva je i v Rakousku zpravidla úplatná, právní předpisy však úplatnost nevyžadují. Klasická knižní tantiéma činí 10 % z maloobchodní ceny.¹⁶⁷ Ani chybějící ujednání o výši nákladu, honoráři, místě a čase vydání nebo o počtu děl určených k užití (při převzetí více děl) neodporuje platnosti smlouvy.¹⁶⁸ Dále určuje § 1173 OZO, že není-li dojednáno nic o počtu vydání, je nakladatel oprávněn jen k jednomu vydání. Před odbytem nákladu smí autor disponovat s dílem jen tehdy, jestliže poskytne nakladateli přiměřené odškodnění.

Nakladatel má právo a zároveň povinnost k rozmnožení a rozšíření díla. Ostatní vedlejší práva jsou závislá na dohodě. Zpravidla se jedná o povinnost zaplatit honorář (může být upraven libovolně, stejně jako jeho výše a způsob placení), povinnosti podávat zprávy a vyúčtování, povinnost předat autorovi určitý počet bezplatných exemplářů, popř. právo autora nabýt další exempláře za sníženou cenu. V nakladatelských smlouvách se typicky objevuje přiznání práva na celou dobu ochranných lhůt, pro všechna možná užití a pro všechny země světa. Nakladatel je též zpravidla oprávněn přidělovat sám podlicence pro jiné země či segmenty trhu.¹⁶⁹

¹⁶⁶ HAYBÄCK, Gerwin. *Das Recht am geistigen Eigentum*. Wien : ORAC, 2004, str. 161.

¹⁶⁷ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 112.

¹⁶⁸ KUCSKO, Guido. *Österreichisches und Europäisches Urheberrecht*. Wien : Manz, 1996, str. 42.

¹⁶⁹ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 111.

Úpravou licenční smlouvy nakladatelské se v českém právu zabývá § 56 AutZ a stanoví oproti úpravě rakouské dispozitivně výhradnost licence, která však neplatí pro rozmnožování a rozšiřování v periodickém tisku (§ 56 odst. 2 AutZ), právo na autorskou korekturu, jejíž neumožnění nakladatelem je spojeno se sankcí v podobě vzniku práva autora na odstoupení od smlouvy (§ 56 odst. 3 a 4 AutZ), a zánik licence v případě, že je náklad ve výši množstevního rozsahu licence rozebrán před uplynutím doby licence a smluvní strany se nedohodnou na zvýšení počtu rozmnoženin (§ 56 odst. 5 AutZ).

Podobně jako v případě obecné úpravy licenční smlouvy je česká úprava nakladatelské smlouvy propracovanější.

8.5.2 Jiné zvláštní úpravy licenční smlouvy

Speciální úpravu licenční smlouvy obsahuje zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, který v § 14a řeší případy, kdy poskytovaná informace je autorským dílem. Úprava směřuje k tomu, aby poskytnutím informace nebylo porušeno autorské právo a zároveň aby bylo do autorského práva zasaženo jen v míře nezbytné pro naplnění účelu zákona – poskytnutí informace žadateli.

V Rakousku obdobná úprava chybí.

8.6 Licenční smlouvy s cizím prvkem

Mezinárodní právo soukromé nehraje v autorském právu vzhledem k principu teritoriality tak velkou úlohu jako v jiných oblastech soukromého práva. V případě autorskoprávních smluv ale může vystoupit do popředí.

V rámci EU upravuje rozhodné právo nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 593/2008 ze 17. 6. 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (tzv. nařízení Řím I). Základním principem kolizní úpravy, od něhož není nutné se v autorském právu odchylovat, je svobodná volba práva. Pokud si však smluvní strany právo nezvolí, mělo by podle čl. 4 odst. 2 nařízení Řím I platit, že smlouva se řídí právem země, v níž má strana, která je povinna poskytnout plnění charakteristické pro smlouvu, své obvyklé bydliště/sídlo.

Charakteristické plnění budeme u licenční smlouvy spíše spatřovat na straně autora, který poskytuje licenci oproti úplatě.¹⁷⁰ Licenční smlouva by se tak měla řídit právem státu, kde má autor obvyklé bydliště/sídlo. Takové uspořádání by však nebylo příliš praktické, neboť licence by se řídila právem jiného státu, než kde bude fakticky využívána. Proto je zřejmě na místě aplikovat čl. 4 odst. 4 nařízení Řím I, podle kterého platí, že nelze-li určit rozhodné právo podle principu charakteristického plnění, řídí se smlouva právem země, s níž je nejúžeji spojena. Tou by měl být stát, kde je licence využívána, který bude zpravidla i bydlištěm/sídlem nabyvatele licence. Toto řešení doporučují i Z. Kučera¹⁷¹ a P. Dobiáš.¹⁷²

V případě translativního převodu licence (tj. převod práva dílo užít, resp. postoupení licence) by již byla výše zmíněná analogie s kupní smlouvou přiléhavější. V tomto případě totiž převodce licence ze vztahu s autorem zcela vystupuje a nabyvatel do něho vstupuje. Smlouva o převodu licence by se tedy dle této analogie měla řídit právem sídla převodce – nebyla-li provedena volba jiného práva. Rozumnému uspořádání smluvních vztahů by však spíše odpovídalo, aby se převod licence řídil právem rozhodným pro licenční smlouvu.

V praxi tedy nelze než doporučit, aby si smluvní strany rozhodné právo zvolily a aby toto právo dodržely i v případě dalšího převodu licence, tj. aby byl nabyvatel licence v případě jejího dalšího převodu povinen uzavřít smlouvu o postoupení licence podle práva rozhodného pro licenční smlouvu.

Vnitrostátní úprava rakouská, která se uplatní při vztazích s cizím prvkem mimo EU, výslovně vychází z práva místa, kde je licence využívána (§ 34 odst. 1 rakouského zákona o mezinárodním právu soukromém, BGBl. Nr. 304/1978). V případě české úpravy podle zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním můžeme dospět ke stejnému výsledku. Podle § 10 odst. 1 tohoto zákona nezvolí-li účastníci rozhodné právo, řídí se jejich vztahy právním řádem, jehož použití odpovídá rozumnému uspořádání daného vztahu.

¹⁷⁰ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. Praha: C.H. Beck, 2008, s. 226-227.

¹⁷¹ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. Brno : Doplněk, 2004, s. 318-319.

¹⁷² KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav a kol. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, s. 280.

8.7 Jiné autorskoprávní smlouvy

Pod autorskoprávní smlouvy jsou rakouskou naukou subsumovány všechny smlouvy, jimiž dochází k převodu majetkových práv, přičemž hlavním rysem rakouského práva je v tomto ohledu skutečnost, že tyto smlouvy nejsou téměř vůbec upraveny právními předpisy.¹⁷³ Smluvní právo autorské je v rakouském právu upraveno jen velmi rudimentárně. Jedná se prakticky o devět paragrafů (§ 26 až 32 UrhG,¹⁷⁴ § 1173 a 1174 ABGB).

České autorské právo vychází z variabilní licenční smlouvy, která je hlavním typem autorskoprávní smlouvy. Jiné smluvní typy vycházejí buď z klasických soukromoprávních smluv, nebo se jedná o nepojmenované smlouvy. Smluvní volnost stran je v takových případech velmi široká.

V Rakousku se v praxi z oblasti autorského práva vyskytují kromě nakladatelské smlouvy především následující smlouvy:

Smlouva o jevištním provedení pro díla divadelní a hudební. Autor (popř. divadelní agent) může pomocí této smlouvy přenechat divadelnímu podnikateli své právo na provedení díla mluveného či muzikálnědramatického proti placení tantiémy. Zpravidla je dohodnuta v Rakousku tantiéma 14% z ceny lístku.¹⁷⁵

Smlouva s divadelním agentem. Aby si mohl autor ušetřit jednání s jednotlivými podnikateli v oblasti provádění děl, může pověřit k těmto jednáním divadelního agenta. Tomu musí být nejprve poskytnuta práva na rozmnožování, rozšiřování a provedení díla, které jsou poté převáděna divadelním agentem na jednotlivé divadelní podnikatele.¹⁷⁶

Smlouvou o zfilmování uděluje autor díla mluveného filmovému producentovi právo dílo přepracovat a zfilmovat. Práva jsou udělována většinou na celou ochranou dobu nebo na určitý čas. Neomezená možnost zfilmování určité látky je výjimkou.¹⁷⁷

Uzavření smlouvy o vysílání je předpokladem pro vysílání díla vysílatelem (televizní, rozhlasový provozovatel). Je uzavírána mezi autorem či oprávněnou osobou k právu užití díla na jedné straně a vysílatelem.

¹⁷³ ZANGER, Georg. *Urheberrecht und Leistungsschutz im digitalen Zeitalter*. Wien : ORAC, 1996, str. 107.

¹⁷⁴ Viz předchozí části této kapitoly.

¹⁷⁵ HAYBÄCK, Gerwin. *Das Recht am geistigen Eigentum*. Wien : ORAC, 2004, str. 162.

¹⁷⁶ KUCSKO, Guido. *Österreichisches und Europäisches Urheberrecht*. Wien : Manz, 1996, str. 43.

¹⁷⁷ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 116.

Ve filmové licenční smlouvě (např. o půjčení pro použití v kině) je půjčitelem filmu provozovateli kina poskytnuto oprávnění film provádět, a to proti zaplacení úplaty (23% – 50% z ceny lístku).

Zvláštní kategorií autorskoprávních smluv jsou smlouvy o zastupování s kolektivními správci. Ve smlouvě o zastupování jsou smluvními partnery autor (popř. jeho právní nástupce) a kolektivní správce. Úlohou kolektivních správců je spravování práv užití díla, které jim byly přiznány autory či oprávněnými osobami. Tato jsou poskytována konečným spotřebitelům jako povolení k užití díla, přičemž jako protiplnění je vyžadována přiměřená odměna. Dále mají kolektivní správci povinnost postupovat proti porušování autorských práv. Kolektivní smlouvu upravuje pochopitelně i české autorské právo. Kolektivní správou a souvisejícími otázkami se však dále zabývat nebudeme.

9. OMEZENÍ AUTORSKÉHO PRÁVA

9.1 Obecně

Zatímco předchozí kapitola se zabývala užitím díla se svolením autora, následující kapitola rozebírá možnosti užívání díla bez svolení autora.

Autorské zákony na základě myšlenky sociální vázanosti autorského práva umožňují veřejnosti v některých případech volný přístup k dílům, která by obecně byla předmětem autorskoprávní ochrany. Tím je porušována v zájmu veřejnosti základní tendence autorského práva (ochrana autora).¹⁷⁸

Případy omezení autorského práva, které ze zákona opravňují osoby odlišné od autora k užití díla můžeme rozdělit do několika kategorií, které vytvářejí odstupňovaný systém: 1) užití díla vyloučeného z autorskoprávní ochrany (obvykle se za omezení autorského práva nepovažuje,¹⁷⁹ úzce s ním ale souvisí), 2) užití volného díla (tj. díla, u něhož již uplynula doba autorskoprávní ochrany), 3) volná užití díla (tj. taková užití díla, která se nepovažují za užití díla ve smyslu autorskoprávních předpisů), 4) zákonné licence bezúplatné, tzv. nepravé (tj. taková užití díla, která jsou užitím díla ve smyslu autorskoprávních předpisů, nicméně jsou dovolená a autorovi z nich bez dalšího

¹⁷⁸ HAYBÄCK, Gerwin. *Das Recht am geistigen Eigentum*. Wien : ORAC, 2004, str. 170.

¹⁷⁹ TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon*. Praha : C. H. Beck, 2007, s. 340.

neplyne nárok na žádnou odměnu), 5) zákonné licence úplatné, tzv. pravé, 6) nucené licence (tj. zákonná povinnost autora uzavřít na návrh oprávněné osoby licenční smlouvu, jejíž základní obsah je stanoven zákonem).

V Rakousku je systematika omezení autorského práva odlišná. Jak český, tak i rakouský autorský zákon zná kategorii děl vyloučených z autorskoprávní ochrany (rakouská terminologie pro ni ale používá označení „volná díla“). Ohledně užití děl, u nichž uplynula doba autorskoprávní ochrany UrhG na rozdíl od AutZ nic zvláštního nestanoví, s takovým užitím ale vzhledem k omezenému trvání autorského práva počítá. Pokud jde o volná užití díla a zákonné licence, rakouské autorské právo a ani odborná literatura mezi nimi na rozdíl od českého práva nerozlišují a v rámci kategorie omezení majetkových složek autorského práva je shrnují do podskupiny „volných užití díla“. V této skupině omezení autorského práva samozřejmě nalezneme jak omezení úplatná, tak omezení bezúplatná. Další dvě podskupiny omezení autorského práva podle systematiky UrhG tvoří zvláštní ustanovení o užití rozhlasového vysílání a úprava nucené licence v souvislosti se zvukovými nosiči. Nucenou licenci české autorské právo v současnosti nezná.

Podle rakouské úpravy se volná užití vztahují jen na práva dílo hospodářsky využít, tj. na majetkovou složku autorského práva (to vyplývá i z názvu VII. oddílu UrhG „omezení práv dílo užít“) a nejsou jimi nijak dotčena osobnostní práva autora, zejména pokud jde o ochranu díla před krácením, uváděním dodatků nebo prováděním jiných změn. Naopak AutZ omezení osobnostních a majetkových práv autorských nijak nerozlišuje. Omezení práv autorských se týká zásadně jak práv majetkových, tak práv osobnostních v AutZ, jak vyplývá i z názvu dílu 4. AutZ a z jazykového vyjádření jednotlivých ustanovení. Vzhledem k interpretačním pravidlům pro ustanovení o omezení autorského práva budou ale i podle českého zákona osobnostní práva autora ve většině případů zachována.

V zásadě je úprava omezení autorských práv v Rakousku daleko širší, ale také nepřehlednější než v České republice. Rakouské autorské právo se naopak tím, že nerozlišuje mezi užitím díla, které se vůbec nepovažuje za užití díla ve smyslu autorskoprávních předpisů, a užitím díla, které se za ně sice považuje, ale je dovoleno, vyvarovalo poněkud nesystematické úpravy českého AutZ, kdy z činnosti, která se nepovažuje za užití díla ve smyslu autorského zákona, náleží autorovi odměna.

9.2 Výkladová pravidla, třístupňový test

Základním interpretačním pravidlem při používání předpisů omezujících autorské právo je zákaz extenzivního výkladu.¹⁸⁰ Tento zákaz vyplývá z obecných právních principů – výjimky je třeba vykládat vždy restriktivně.

Uvedený princip byl vyjádřen již v čl. 9 odst. 2 RBÚ a následně převzat do autorského práva EU, a to do čl. 5 odst. 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti. Jedná se o tzv. třístupňový test. Ve směrnici je toto výkladové pravidlo adresováno státům pro účely transpozice, ale jeho znění bylo také přeneseno do § 29 odst. 1 AutZ, který stanoví, že výjimky a omezení práva autorského lze uplatnit pouze ve zvláštních případech stanovených v zákoně a pouze tehdy, pokud takové užití díla není v rozporu s běžným způsobem užití díla a ani jím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora.

9.3 Díla vyloučená z autorskoprávní ochrany

Dílem vyloučeným z autorskoprávní ochrany je takový statek, který ačkoli obecně splňuje znaky autorského díla, nepoživá autorskoprávní ochrany a může být po právu užit kýmkoli, a to kdykoli po svém vzniku.

Revidovaná Bernská úmluva dovoluje smluvním stranám „upravit ochranu“ úředních textů z oblasti zákonodárství, veřejné správy a soudnictví a úředních překladů takových textů (čl. 2 odst. 4 RBÚ). Státy mohou tato díla z autorskoprávní ochrany vyloučit, což je případ České republiky i Rakouska.

Kategorii úředních děl upravuje v Rakousku § 7 UrhG, který se nazývá „volná díla“ (v této práci však používáme pojem „volné dílo“ ve smyslu českého AutZ). § 7 UrhG vylučuje z ochrany autorského práva zákony, nařízení, úřední výroky, rozhodnutí a jiná úřední díla určená výhradně nebo převážně k úřední potřebě (díla mluvená a díla vědeckého a naučného charakteru). To však neplatí pro vyrobené nebo přepracované a k rozšíření určené mapy, které byly vytvořeny spolkovým úřadem pro cejchovníctví a zeměměřičství.

¹⁸⁰ CHALOUPKOVÁ, Helena, SVOBODOVÁ, Hana, HOLÝ, Petr. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) a předpisy související : komentář*. Praha : C.H.Beck, 2004, str. 101.

Pro jiná díla obdobná platí obecná zásada, že v pochybnostech má být užito varianty, která zatěžuje autora co nejméně. To znamená, že v pochybnostech nepůjde o dílo úřední, vyloučené z ochrany.¹⁸¹

České autorské právo upravuje v § 3 AutZ výjimky z ochrany práva autorského v širším rozsahu. Vyřazuje z ochrany stejně jako UrhG úřední díla a navíc je příkladmo vypočítává. Výčet AutZ je širší, než k jakému dospěla judikatura Rakouska – v Rakousku se pochybnosti týkají např. ochrany hymny, bankovek, známek apod.¹⁸²

AutZ oproti dřívějším zákonům nově vyloučil z autorskoprávní ochrany díla tradiční lidové kultury (tzv. díla folklórní) za podmínky, že pravé jméno autora není obecně známo a že nejde o dílo anonymní či pseudonymní. Je však stanovena povinnost užívat takové dílo jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu. Jde tedy spíše o zákonnou licenci. Mělo by být tedy zařazeno toto ustanovení do bezúplatných zákonných licencí (díl 4, oddíl 3 AutZ).¹⁸³ Ale prakticky bude dnes již každé takové dílo dílem volným. Písmeno b) § 3 AutZ má spíše zabránit nevhodnému využívání folklorních děl. Jeho praktický význam je nevelký. UrhG podobné ustanovení nezná.

Politický projev a řeč pronesenou při úředním jednání za účelem zpravodajství zařazuje UrhG do omezení práv užití dílo, tj. do zákonných licencí (§ 43 UrhG). Rozdíl je v tom, že u tohoto případu jsou sice vyloučena práva majetková, osobnostní práva však nikoli. Český AutZ původně nahlížel na tyto projevy jako na díla vyjmutá z ochrany. Po novelizaci na ně místo toho vztáhnul zákonnou zpravodajskou licenci (§ 34 AutZ), jsou-li tato díla užita v rozsahu odpovídajícím informativnímu účelu. Nadále zachovává ve prospěch autora právo k užití takového díla v souboru.

Podle § 43 odst. 3 UrhG jsou pak z autorskoprávní ochrany zcela vyňaty novinové zprávy představující jednoduchá sdělení (smíšené zprávy, novinky dne). Na tyto zprávy, pokud jsou novinám poskytovány úplatně třetími osobami (dopisovateli apod.) se ale vztahuje zvláštní ochrana podle § 79 UrhG, která zakazuje jejich reprodukci v jiných médiích po dobu 12 hodin od jejich prvního vydání.

Český AutZ podobou úpravu neobsahuje.

¹⁸¹ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 42.

¹⁸² DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 42.

¹⁸³ KŘÍŽ, Jan, KORDAČ, Jiří, HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy souvisící. Komentář*. Praha : Linde 2002, str. 59.

9.4 Volná díla

Volná díla jsou ta, u nichž již uplynula doba autorskoprávní ochrany (trvání autorského práva rozebírá kapitola 11). I volná díla mohou být užita kýmkoli.

Dle § 28 AutZ může každý bez dalšího volně užít dílo, u kterého již uplynula doba autorskoprávní ochrany. Ani po smrti autora si však nikdo nesmí osobovat jeho autorství k dílu, dílo smí být užito jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu a je-li to obvyklé, je třeba uvést autora díla, nejde-li o dílo anonymní.

V návaznosti na časovou omezenost autorského práva a institut tzv. volného díla je jako zvláštní právo související s právem autorským upraveno právo prvního zveřejnitel dosud nezveřejněného díla, k němuž uplynula doba trvání majetkových práv. Podle § 28 odst. 2 AutZ tato osoba nabývá majetkových práv k takto zveřejněnému dílu v rozsahu, v jakém by tato práva náležela autorovi. Doba trvání těchto práv je 25 let od zveřejnění díla.

Úprava práva k „zanechanému dílu“ v § 76b UrhG se českému právu velice podobá. K nabytí práva hospodářského využití díla zveřejnitelem se ale vyžaduje, aby bylo dílo zveřejněno dovořeným způsobem. To znamená, že práva zveřejnitel nemůže získat například osoba, která se díla zmocnila krádeží nebo která měla dílo u sebe za účelem, s nímž se zveřejnění díla neslučuje (např. restaurátor, který má dílo u sebe na základě smlouvy s vlastníkem věci, v níž je dílo zachyceno).¹⁸⁴

9.5 Volná užití a zákonné licence

Jak bylo uvedeno, rakouský zákon ani doktrína nerozlišují mezi volným užitím a zákonnou licencí. Rakouská úprava je sice především z pohledu českého AutZ poněkud nepřehledná, neboť rozlišuje obecná volná užití a dále volná užití jednotlivých kategorií děl (literárních, hudebního umění atd.), ale právě tento odlišný přístup může být obohacující. Proto budeme v následujícím textu věnujícím se jednotlivým volným užitím a (dle českého práva) zákonným licencím postupovat podle struktury rakouského UrhG.

Úprava volných užití a zákonných licencí vychází v obou státech do značné míry ze směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů

¹⁸⁴ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 297.

autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, která v čl. 5 vypočítává, jaké výjimky a omezení autorského práva mohou členské státy stanovit, přesto vykazuje některé zajímavé rozdíly.

9.5.1 Volné užití díla pro úřední účely

§ 41 UrhG říká, že na autorské právo nemůže být brán ohled, pokud použití díla je nutné pro účely zajištění řádného průběhu řízení správního, soudního a parlamentního a pro účely veřejné bezpečnosti.

Zde převažuje veřejný zájem na omezení autorských práv, zejména za účelem zajištění důkazů a pro účely trestního stíhání. Toto ustanovení slouží také svobodě informací, která někdy odporuje autorskému právu. Na základě slovního vyjádření se toto omezení (jako výjimka) týká jak majetkových, tak osobnostních práv.

České autorské právo upravuje úřední licenci v § 34 odst. 1 písm. a) AutZ. Na rozdíl od původní úpravy se po novelizaci nevyžaduje uvedení jména autora a dalších citačních údajů. Základním znakem této licence je úřední účel užití díla.¹⁸⁵

Úřední licence podle AutZ opravňuje k užití díla zřejmě pouze úřední osoby, zatímco úprava UrhG se vztahuje např. i na předkládání autorských děl jako důkazů účastníky soudních či správních řízení. Český AutZ tento případ zvlášť neupravuje, ale obecně můžeme říci, že ani podle českého práva nebude takové užití díla při dodržení nezbytné míry porušením autorských práv.

Toto omezení autorského práva vyplývá z čl. 5 odst. 3 písm. e) informační směrnice.

9.5.2 Zběžné a doprovodné rozmnožování

Podle ustanovení § 41a UrhG je za určitých podmínek přípustné vytváření přechodných rozmnoženin díla. Pro přípustnost přechodného rozmnožování musí být kumulativně splněny tyto podmínky: Přechodná rozmnoženina musí být zběžná nebo doprovodná, musí být integrální a podstatnou částí technického procesu, jejím jediným účelem smí být přenos do sítě vlastními prostředky nebo oprávněné užití, a nesmí mít samostatný hospodářský význam.

¹⁸⁵ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon*. Praha : C. H. Beck, 2007, s. 371-372.

V praxi se jedná o přechodné rozmnoženiny v rámci určitých on-line služeb (služby informační společnosti). Uložení v mezipaměti počítače, které je automaticky vymazáno po vypnutí počítače, naplňuje všechny znaky přípustného rozmnožení. Uložení na pevný disk, které je nabízeno internetovými prohlížeči, je pro zařazení pod tuto výjimku již pochybné.¹⁸⁶

AutZ původně mluvil jen o elektronické rozmnoženině (bývalý § 37 odst. 2 písm. a), zatímco současná úprava § 38a AutZ je v souladu s informační směrnicí širší a připouští jakoukoli rozmnoženinu, i když v praxi půjde převážně o elektronickou rozmnoženinu.

AutZ také v § 38a odst. 2 výslovně uvádí, že vysílatel, kterému autor udělil oprávnění k vysílání díla, nezasahuje do autorského práva zhotovením dočasného záznamu díla pro vlastní účely.

Toto omezení autorského práva vyplývá z čl. 5 odst. 1 informační směrnice.

9.5.3 Rozmnožování pro vlastní a soukromou potřebu

Volné užití díla k vlastní soukromé potřebě je prakticky nejdůležitějším omezením autorského práva, neboť k takovému užití dochází nejčastěji.

Zatímco § 30 odst. 1 AutZ obecně dovoluje užití díla pro osobní potřebu fyzické osoby, jehož cílem není dosažení prospěchu, a dále upravuje především rozmnožování díla pro osobní potřebu (ale také vytvoření záznamu či napodobeniny díla), § 42 UrhG se zaměřuje pouze na rozmnožování autorských děl pro soukromé potřeby.

Podle § 42 UrhG má každý právo vyhotovit rozmnoženinu k vlastní a soukromé potřebě, pokud to nevede k tomu, aby dílo bylo zpřístupněno veřejnosti (s výhradou § 42 odst. 6 a 7). Rakouský zákon rozlišuje režim rozmnožování podle nosiče a účelu rozmnoženiny:

Rozmnoženiny na papíře nebo podobném nosiči (karton, fólie apod.) mohou být k vlastní potřebě vytvořeny kýmkoli bez dalšího – není rozhodné k jakému účelu, např. k soukromému či pracovnímu (§ 42 odst. 1 UrhG, čl. 5 odst. 2 písm. a) informační směrnice).

Rozmnoženiny na jiných nosičích k vlastní potřebě fyzických nebo právnických osob mohou být vytvořeny jen tehdy, pokud slouží účelu bádání a neslouží účelům

¹⁸⁶ HAYBÄCK, Gerwin. *Das Recht am geistigen Eigentum*. Wien : ORAC, 2004, str. 171.

komerčním (§ 42 odst. 2 UrhG). K soukromé potřebě fyzických osob však může být dílo rozmnožováno na jiných nosičích i k jakémukoli jinému účelu než bádání – pokud nepůjde o účel komerční, ať přímý nebo nepřímý (§ 42 odst. 4 UrhG, čl. 5 odst. 2 písm. c) informační směrnice). Soukromá potřeba zahrnuje úzkou soukromou sféru jako jsou bližší přátelé a bližší příbuzní. Jinými nosiči než rozmnožení na papíře jsou digitální nosiče jako počítače, CD, diskety, servery, intranet, elektronická pošta apod.¹⁸⁷

Úprava AutZ (§ 30, § 30a) je strukturována odlišně, ale v zásadě je obdobná, což vyplývá z vlivu evropského práva. AutZ nicméně v § 30a podrobně vypočítává, kdo a za jakých podmínek je oprávněn ke zhotovení rozmnoženiny na papír nebo podobný podklad.

§ 42 odst. 3 UrhG obsahuje zvláštní úpravu pro pořizování rozmnoženin děl, která byla zveřejněna v rámci zpravodajství o denních událostech. Takové rozmnoženiny mohou být vytvořeny pro vlastní potřebu, a to včetně komerční potřeby (v tom je zásadní význam této výjimky), ovšem jen pokud se jedná o analogické užití. Analogické užití znamená nedigitální (na papíře, nosiči obdobném papíru, audiokazetě či videokazetě) užití rozmnoženin děl zpravodajských.¹⁸⁸ Tato úprava odpovídá čl. 5 odst. 3 písm. o) informační směrnice.

AutZ obsahuje odpovídající úpravu v § 34 písm. c) větě za středníkem.

Podle § 42 odst. 6 UrhG smějí školy a univerzity vytvářet v ospravedlnitelném rozsahu rozmnoženiny pro účely vyučování a vzdělávání a rozšiřovat je i na jiných než papírových nosičích, pokud to neslouží komerčním účelům. Jde o rozmnožování pro vlastní potřeby školy.¹⁸⁹ Z oprávnění vzdělávacích institucí jsou logicky vyjmuty učebnice a skripta, která jsou koncipována přímo pro potřeby vyučování. Veřejně přístupná zařízení, která sbírají autorská díla (muzea, knihovny), mohou vytvářet rozmnoženiny na jiných než papírových nosičích, pokud to neslouží komerčním účelům, a to jen u děl uvedených v § 42 odst. 7 UrhG. Zejména jde o záložní kopie.

V ČR jsou tyto výjimky obdobně řešeny v rámci knihovní licence § 37 AutZ. Rozšířením omezení oproti AutZ je úprava rozmnožení pro vlastní potřeby školy (§ 42 odst. 6 UrhG). Ačkoli k takovému rozmnožování běžně na českých školách dochází,

¹⁸⁷ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 177 an.

¹⁸⁸ HAYBÄCK, Gerwin. *Das Recht am geistigen Eigentum*. Wien : ORAC, 2004, str. 171.

¹⁸⁹ OGH 31. 1. 1995 „Ludus tonalis“, ÖBl 1995, str. 184.

AutZ podobnou výjimku nemá a může být sporné, zda takové rozmnožování spadá pod rozmnožování pro vlastní vnitřní potřebu dle § 30a AutZ, protože se o čistě „vnitřní“ potřebu nejedná.

Podle § 42 odst. 8 UrhG je pro určité případy rozmnožování díla nutný souhlas oprávněné osoby. Jedná se o kopie celých knih a časopisů či hudebních partitur. Zákaz se nevztahuje na díla ještě nevydaná či vyprodaná nebo na pořízení rozmnoženiny opsáním. Provedení díla stavebního umění podle plánu či návrhu nebo stavba podle vzoru vyžaduje též souhlas oprávněné osoby.

Mírněji než UrhG působí § 30a AutZ, který vylučuje z volného užití rozmnožení partitury hudebního díla, ale ne rozmnožení celých knih a časopisů. Podle § 30 odst. 3 AutZ není volným užitím zhotovení rozmnoženiny díla architektonického stavbou, byť pro soukromé účely. Důsledek je stejný jako v rakouském právu – je třeba uzavřít licenční smlouvu.

Rakouská ani česká úprava na rozdíl například od německé neřeší otázku, jakým způsobem osoba pořizující rozmnoženinu dílo (jeho prvotní rozmnoženinu) získala. Tato otázka souvisí s problematikou protiprávně získaných rozmnoženin děl, zejména v souvislosti s využíváním moderních digitálních technologií.¹⁹⁰

§ 42a UrhG určuje, že jednotlivé rozmnoženiny mohou být vytvořeny na objednávku k vlastní potřebě jiné osoby. Bezplatně je tak možno vyrábět rozmnoženiny pro vlastní potřebu jiné osoby než je výrobce, a to na jakýkoli nosič. Nahrazení nákladů je považováno za úplatu, proto je v tomto případě nepřístupné. Za úplatu je možné takové rozšíření, pokud je tak činěno reprografickým či podobným postupem, nebo jde o rozmnoženiny pro zpravodajství o denních událostech, nebo u děl literárních a hudebních, která jsou rozmnožována ručně nebo pomocí psacího stroje. Toto právo k rozmnožování pro vlastní potřebu jiného nesmí však překročit hranice rozmnožování pro vlastní potřeby.¹⁹¹

Zhotovení na objednávku pro osobní potřebu je znovu širší než v českém právu, protože to umožňuje podle § 30a AutZ vytvořit rozmnoženinu jen na papír či podobný

¹⁹⁰ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 180 an.

¹⁹¹ GAMERITH, Helmut. *Die wichtigsten Änderungen der UrhG-Nov 1996*. Österreichische Blätter für gewerblichen Rechtsschutz und Urheberrecht, 1997, str. 99.

podklad (nezávisle na tom, zda je zhotovována úplatně či bezplatně),¹⁹² zatímco rakouské právo rozlišuje mezi bezplatným rozmnožením (na jakýkoli podklad) a úplatným rozmnožením (na papír a podobný podklad).

9.5.4 Zpravodajství o denních událostech

K účelu zpravodajství o denních událostech smějí být užita díla, která podávají zprávu o aktuálních událostech, které jsou veřejně pozorovatelné (§ 42c UrhG). Oprávnění k rozmnožování, rozšiřování, vysílání, dání k dispozici a veřejnému přednesení, provedení a předvedení je umožněno díky veřejnému zájmu pro informační účely. Objektem zpravodajství nesmí být dílo samo o sobě.¹⁹³

Obdobné právo obsahuje v AutZ § 34 písm.b). Toto omezení autorského práva vyplývá z čl. 5 odst. 3 písm. c) informační směrnice.

9.5.5 Zdravotně postižení

Nekomerční užití vydaného díla rozmnožením a rozšířením pro postižené osoby ve formě, která je pro ně způsobilá, je dle § 42d UrhG přípustné, pokud smyslové vnímání díla postiženými osobami není možné nebo je značně ztíženo kvůli jejich postižení. Pro toto volné užití díla přísluší autorovi odměna, kterou může být uplatňována pouze kolektivními správci.

AutZ toto omezení upravuje detailněji a více v duchu čl. 5 odst. 3 písm. b) informační směrnice, když především vylučuje komerční účel takového užití, umožňuje půjčování rozmnoženin a opatření audiovizuálního díla titulky.

9.5.6 Volné užití děl literárních

Volné užití děl literárních je upraveno v § 43 až 50 UrhG.

Dle § 43 UrhG tak smějí být za účelem zpravodajství rozmnožovány, rozšiřovány, veřejně přednášeny, vysílány a veřejnosti zpřístupňovány veřejné řeči (před soudem, v parlamentu, politická řeč). Souhlasu autora však vyžaduje rozšiřování

¹⁹² KŘÍŽ, Jan, KORDAČ, Jiří, HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy souvisící. Komentář*. Praha : Linde 2002, str. 119.

¹⁹³ OGH 10. 10. 1989 „Arnulf Rainer“, MR 1989, str. 212.

řeči zachycené na zvukovém nosiči. Taktéž je autorovi vyhrazeno rozmnožování, rozšiřování a daní řeči k dispozici, pokud je řeč zařazena do souborného díla.

Politický projev a veřejná řeč byly v AutZ původně zařazeny do výluk z ochrany autorského práva dle § 3 písm. c) AutZ. V současnosti se na jejich užití v rozsahu odpovídajícím informativnímu účelu vztahuje zákonná licence dle § 34 písm. d) AutZ. I zde je autorovi vyhrazeno právo na užití takových děl v souboru. Podle obou úprav je třeba vždy uvést zdroj a citační údaje. Zatímco rakouská úprava omezuje užití díla na účely zpravodajství a vylučuje rozšiřování díla na obrazových nosičích, česká hovoří o informativním účelu a způsoby rozšiřování neomezuje. Je tedy širší. Ačkoli tedy obě úpravy vycházejí z čl. 2bis RBÚ, jsou poměrně odlišné. Na užití jakéhokoli díla pro účely zpravodajství se v českém právu obecně vztahují § 34 písm. b) a c) AutZ.

Dále smějí být přednášena již vydaná mluvená díla, pokud to slouží dobročinným účelům, posluchači za přednes neplatí žádné peníze a účinkující žádné peníze nedostávají (§ 50 UrhG).

Přednášení vydaných mluvených děl pro dobročinné účely AutZ neupravuje. Tomuto ustanovení se blíží § 35 AutZ, který umožňuje nevýdělečné užití díla v rámci občanských, náboženských či úředních akcí, § 38 AutZ upravující licenci pro zdravotně postižené a § 31 písm. c) AutZ, který umožňuje užití díla pro ilustraci při vyučování a pro vědecký výzkum nesledující komerční účely. Užití díla pro kulturní dobročinné účely však AutZ výslovně neřeší.

§ 44 UrhG umožňuje rozmnožovat a rozšiřovat články o hospodářských, politických či náboženských otázkách v jiných médiích. To však nelze, je-li to výslovně zakázáno.

Převzetí článků o věcech politických, hospodářských a náboženských je v českém právu upraveno shodně (§ 34 odst. 1 písm. c AutZ).

Není-li tím sledován komerční účel, mohou být jednotlivá mluvená díla a díla vědeckého a naučného charakteru po svém vydání rozmnožována, rozšiřována a dáována veřejnosti k dispozici, a to v souborných dílech (pro potřeby kostelů, škol a vyučování). To se týká vysílání děl mluvených pro potřeby škol či vzdělávacích institucí. Jedná se ale o úplatnou licenci. Autorovi tak přísluší přiměřená odměna, kterou uplatňují kolektivní správci (§ 45 UrhG).

Nekomerční užití pro potřeby kostelů, škol a vyučování AutZ výslovně neupravuje. Částečně se úprava § 45 UrhG ale překrývá s knihovní licenci § 37 AutZ a především s možností využít dílo při školním představení prováděném žáky podle § 35 odst. 2 AutZ.

§ 46 UrhG upravuje citace a rozlišuje mezi tzv. citací malou (jednotlivé úryvky děl mluvených) a citací velkou (mluvená díla a díla vědeckého a naučného charakteru převzatá v ospravedlnitelném rozsahu). Citace musí být vždy rozpoznatelná.¹⁹⁴ Pravidla pro velkou citaci jsou relativně přísná. Například zveřejnění celých cizích děl na internetové stránce za účelem kritiky náboženského přesvědčení, které tato díla vyjadřují, bylo posouzeno jako nepřiměřené omezení autorského práva, neboť kritiku bylo možné sepsat i bez velkých citací. Takové jednání není chráněno ani jako svobodné vyjádření vlastního mínění.¹⁹⁵

Citace jsou obsaženy v § 31 písm. a) a b) AutZ. Rozlišují se též jako v Rakousku malé a velké citace.¹⁹⁶ Úprava velkých citací je omezena na účely recenze a kritiky, vědecké či odborné tvorby.

Malé části děl mluvených a mluvená díla malého rozsahu mohou být též zhudebněna, autorovi však náleží odměna. Licence se nevztahuje na rozmnožování, rozšiřování a dání zhudebněného díla k dispozici na obrazových nosičích (§ 47 a 48 UrhG).

Zvláštní úpravu zhudebnění děl mluvených české právo nezná.

9.5.7 Volné užití děl hudebních

§ 51 UrhG umožňuje v přiměřeném rozsahu nekomerční rozmnožování, rozšiřování a dání k dispozici díla určeného pro školní potřeby pro nekomerční účely pro školní potřeby ve formě notací. Jedná se o další úplatnou licenci. Nároky uplatňuje kolektivní správce.

§ 52 UrhG popisuje tři druhy citací hudebního díla. V odst. 1 jde o malou hudební citaci (malé úryvky). Předpokládá se, že je citace užitá v novém samostatném hudebním díle, přičemž citace je pro průměrného posluchače rozpoznatelná, což

¹⁹⁴ OGH 7. 9. 1990 „Das Lied von der Erde“, MR 1990, str. 227.

¹⁹⁵ OGH 11. 8. 2005, „Smiths Freunde/Norweger“, MR 2006, str. 87.

¹⁹⁶ KŘÍŽ, Jan, KORDAČ, Jiří, HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy souvisící. Komentář*. Praha : Linde 2002, str. 121.

vylučuje větší změny.¹⁹⁷ V tomto případě tedy není potřebný souhlas autora originálního díla.

§ 52 odst. 2 UrhG se zabývá malou hudebněliterární citací (malé úryvky), kdy je dílo hudební uvedeno v díle literárním. Předpokladem je, že je citace jako taková rozpoznatelná a je uvedeno citované dílo a jeho autor.¹⁹⁸

Velká hudebněliterární citace (hudební dílo je v ospravedlnitelném rozsahu převzato do díla vědeckého) je obsahem § 52 odst. 3. Hudební dílo musí být již vydáno a sloužit jako pomocný prostředek (např. jako vysvětlení či názorná ukázka).¹⁹⁹

Z této kategorie je obdobným způsobem upravena v AutZ citace (§ 31 AutZ), neboť citovat lze i díla hudební.²⁰⁰ Nauka však nerozlišuje mezi citacemi hudebních a jiných děl, na rozdíl od nauky rakouské. To vyplývá z odlišné systematiky rakouského zákona o právu autorském.

§ 53 UrhG stanoví skutkové podstaty, za kterých je dovoleno veřejné provádění hudebního díla. Podle § 53 odst. 1 UrhG je to přípustné, jestliže se provedení díla děje pomocí mechanických hudebních nástrojů, které nemohou být ovlivněny osobní provedení hudebního díla. To vylučuje především desky, magnetofonové pásky a kompaktní disky.²⁰¹ Ustanovení se tak vztahuje v podstatě jen na flašinetáře.

Podle § 53 odst. 2 UrhG je přípustné provádět hudební dílo bezplatně při církevních nebo občanských svátcích nebo z vojenského podnětu (např. mše, svatby, inaugurace, vojenské bály apod.). V Rakousku existují smlouvy s kolektivními správci, podle kterých mohou platit církve dobrovolné příspěvky za tato volná užití.²⁰²

§ 53 odst. 3 UrhG dovoluje provádění hudebních děl výhradně pro dobročinné účely nebo taková provádění, která jsou absolutně bezplatná pro posluchače a účinkující za to neobdrží žádnou odměnu.

¹⁹⁷ CIRESA, Meinhard. *Urheberrecht aktuell*. Wien : Ueberreuter, 1997, str. 139.

¹⁹⁸ OGH 29. 9. 1987 „Schneefilm I“, MR 1988, str. 13.

¹⁹⁹ OGH 29. 9. 1987 „Schneefilm I“, MR 1988, str. 13.

²⁰⁰ CHALOUPKOVÁ, Helena, SVOBODOVÁ, Hana, HOLÝ, Petr. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) a předpisy související : komentář*. Praha : C.H.Beck, 2004, str. 105.

²⁰¹ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 219.

²⁰² DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 220.

Podle § 53 odst. 4 UrhG je přípustné pořádat provádění děl hudebních hudební kapelou (nikoli však hudebníky z povolání) či chórem, pokud to slouží udržování lidových zvyků a účinkující účinkují bezplatně.

AutZ upravuje stejně jako UrhG možnost užít dílo při občanských a náboženských obřadech. Česká úprava je užší než v UrhG, který umožňuje užít dílo také při svátcích a doplňuje toto ustanovení ještě o možnost užít dílo při vojenské příležitosti. Tyto případy by ale podle českého práva mohla pokrývat úřední licence.

9.5.8 Volné užití děl výtvarného umění

§ 54 odst. 1 body 1 a 2 UrhG upravují tzv. katalogovou licenci, která pokrývá rozmnožování, rozšiřování a dání díla k dispozici. První případ umožňuje zařazení díla výtvarného umění do katalogu, pokud je to potřebné k podpoře návštěv souborného díla, jakékoli jiné komerční užití je vyloučeno. Druhý případ se týká katalogů, do nichž jsou zařazena zveřejněná díla výtvarného umění pro účely dražby nebo jiného prodeje. Přitom mohou být katalogy rozšiřovány bezplatně nebo za cenu, která nepřevyšuje náklady vyrobení katalogu. Jakékoli jiné komerční užití je vyloučeno. Katalogová licence zahrnuje i díla fotografická, protože i ta jsou díly výtvarného umění (§ 3 UrhG).

Katalogovou licenci upravuje § 32 AutZ, který umožňuje jak bezplatné, tak úplatné rozšiřování katalogu. Rakouská úprava je zde přesnější, neboť stanoví maximální úplatu za rozšiřování katalogu, totiž cenu, která nepřevyšuje náklady vyrobení katalogu.

§ 54 odst. 1 body 3 a 3a UrhG upravují zařazení díla výtvarného umění do školních učebnic (pro potřeby školy a vyučování, jehož účelem je osvětlení látky či umělecká výchova) a do vědecké práce. Pro potřeby vyučování a školy je vyloučeno takové zařazení, které sleduje komerční účely. Za toto užití náleží autorovi odměna, kterou uplatňují kolektivní správci.

Zařazení děl výtvarného umění do školních učebnic a vědeckých prací spadá obsahově v českém právu pod citaci (§ 31 AutZ). V České republice se jedná o licenci bezplatnou, v Rakousku o úplatnou.

Podle § 54 odst. 1 bodu 4 UrhG je povoleno předvádět díla výtvarného umění pomocí optických přístrojů při vědecké nebo naučné přednášce.

Toto předvádění díla výtvarného umění spadá v českém právu pod § 31 písm. c) AutZ.

§ 54 odst. 1 bod 5 UrhG stanovuje, že díla stavebního umění po provedené výstavbě a jiná díla výtvarného umění, která se nacházejí na veřejně přístupném místě, smějí být rozmnožována, rozšiřována, vysílána, předváděna pomocí optických přístrojů nebo dávana veřejnosti k dispozici. To však neplatí pro stavby podle vzoru u děl stavebního umění, pro rozmnožení díla malířského či grafického (např. fresky) připevněním na jiném místě, a pro rozmnožení plastiky plastikou.

Užití díla umístěného na veřejném prostranství se v českém právu týká § 33 AutZ a vztahuje se na všechna díla (ač z povahy věci vyplývá, že půjde o díla výtvarná).²⁰³ Omezení této licence, které je výslovně upraveno v UrhG, je v českém autorském právu dovozováno z § 29 odst. 1 AutZ, který vyjadřuje zásadu zákazu výkladu způsobem, který by narušoval běžný výkon autorských práv a který by byl neospravedlnitelně na újmu oprávněným zájmům autora. To se týká zejména věrného zachycení dílem stejného druhu, hromadného rozmnožování, rozšiřování apod., ačkoli AutZ obsahuje pouze výslovnou úpravu týkající se trojrozměrných rozmnoženin a rozmnoženin architektonického díla stavbou.²⁰⁴

§ 55 UrhG upravuje možnost vytvořit kopii portrétu, vytvořeného na objednávku fotograficky nebo podobným způsobem, pokud není dohodnuto něco jiného. Oprávněnou osobou je objednavatel, po jeho smrti jeho dědicové, příbuzní v přímé linii a manžel.

České právo umožňuje vytvoření rozmnoženiny fotografického díla, které je podobiznou oprávněné osoby a které bylo provedeno za úplatu na objednávku (§ 38b AutZ). Okruh oprávněných osob je rozdílný. Podle AutZ se jedná o osobu, jejíž podobizna je vyjádřena dílem fotografickým, podle UrhG je oprávněnou osobou objednatel a po jeho smrti další osoby. Rozšíření ve prospěch dalších osob by mohlo být též zařazeno do AutZ.

²⁰³ KŘÍŽ, Jan, KORDAČ, Jiří, HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy souvisící. Komentář*. Praha : Linde 2002, str. 123.

²⁰⁴ KŘÍŽ, Jan, KORDAČ, Jiří, HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy souvisící. Komentář*. Praha : Linde 2002, str. 123.

9.5.9 Užití obrazových a zvukových nosičů a vysílání v určitých obchodních provozech

Centrální myšlenkou § 56 UrhG je to, že obchodní provozy, které vyrábějí a prodávají obrazové či zvukové nosiče, popř. zařízení určené pro jejich přehrávání, smějí využít obrazových, zvukových nosičů a obrazového či zvukového vysílání, aby mohly seznámit zákazníky se svými výrobky.

Obdobné ustanovení je obsaženo v § 30b AutZ.

9.5.10 Přenechání obrazových a zvukových nosičů určitým spolkovým ústavům

Podle § 56a UrhG smějí být rozšířeny obrazové a zvukové nosiče, na kterých je zachyceno zveřejněné dílo, jejich přenecháním vědeckým ústavům veřejného práva. Podmínkou je, že tyto ústavy mají za úkol sbírat, uchovávat a zpřístupňovat audiovizuální média, a že nesledují komerční účely. Pro účely tohoto přenechání může být též vytvořena jedna rozmnoženina těchto nosičů. Ustanovení se týká zejména Rakouského rozhlasu (ORF) při spolupráci s Rakouskou Fonotékou.²⁰⁵

České právo podobné ustanovení nemá.

9.5.11 Užití obrazových a zvukových nosičů v knihovnách

Volné užití díla podle § 56b UrhG umožňuje veřejné přednesení, provedení a předvedení obrazových a zvukových nosičů, na nichž je dílo zachyceno, pro maximálně dva návštěvníky veřejně přístupných zařízení (knihovny, videotéky apod.), pokud se tak neděje za účelem výděлку. Jde o úplatnou licenci, nároky uplatňují kolektivní správci. Bez tohoto ustanovení by se jednalo o veřejné provádění, protože rakouská judikatura přijala tzv. zásadu sukcesivní veřejnosti.²⁰⁶

AutZ nic podobného nestanoví, ačkoli k tomu v knihovnách někdy dochází. Knihovní licence, konkrétně § 37 odst. 1 písm. c) AutZ, se na takové případy nevztahuje, neboť umožňuje zpřístupňování díla jednotlivcům a nikoli veřejnosti.

²⁰⁵ HAYBÄCK, Gerwin. *Das Recht am geistigen Eigentum*. Wien : ORAC, 2004, str. 177.

²⁰⁶ OGH 27. 1. 1987 „Sexshop“, ÖBl 1987, str. 82.

9.5.12 Veřejná reprodukce při vyučování a v ubytovacích provozech

Veřejná reprodukce při vyučování je povolena § 56c UrhG. Proto mohou být prováděna filmová díla a s nimi spojená hudební díla ve školách a na univerzitách, pokud to slouží účelům vyučování. Jde o úplatnou licenci, nároky uplatňují kolektivní správci. V roce 2003 byla mezi kolektivními správci a ministerstvem pro školství, vědu a kulturu uzavřena smlouva, která stanovila roční paušální obnos za tuto zákonnou licenci.²⁰⁷

§ 56d UrhG se týká práva podnikatelů, kteří poskytují nocleh, veřejně provádět filmová díla za splnění podmínek (uplynutí dvou let po prvním provedení, provádění s nosiči, které byly vytvořeny k obchodním účelům, bezplatnost pro diváky). Tato omezení vedou k tomu, aby tím nevznikala konkurence pro místní kina.²⁰⁸ Jde rovněž o úplatnou licenci, nároky uplatňují kolektivní správci.

9.5.13 Ochrana duševních zájmů při volném užití díla

§ 57 UrhG zdůrazňuje, že i u volných užitích díla (§ 41 až 56d UrhG) jsou posuzovány podle § 21 UrhG (ochrana díla proti změnám) všechna krácení, dodatky či jiné změny díla samého, jeho titulu nebo autorského označení. Smysl a podstata díla nesmějí být žádným způsobem komoleny.

Zejména pro citace a zhudebnění je stanovena povinnost uvádět údaje o pramenech, z nichž bylo čerpáno, přinejmenším uvedením názvu díla a autorského označení (může jít i o pseudonym).

České autorské právo ochranu osobnostních práv autora u omezení autorských práv vyjadřuje v § 29 odst. 1 AutZ, kdy tato omezení nelze vykládat způsobem, který by narušoval běžný výkon autorských práv a který by byl neospravedlnitelně na újmu oprávněným zájmům autora.

Požadavek uvádět údaje je v AutZ upraven přísněji a vyžaduje se vedle uvedení jména autora (resp. osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost) a názvu díla též uvedení pramene, z něhož bylo čerpáno.

²⁰⁷ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 237.

²⁰⁸ HAYBÄCK, Gerwin. *Das Recht am geistigen Eigentum*. Wien : ORAC, 2004, str. 177.

9.5.14 Užití rozhlasového vysílání

Podle § 59 UrhG smějí být užita vysílání děl mluvených a hudebních formou přednášení a provádění pomocí reproduktorů, pokud přednášející získal k tomu za úplatu povolení od příslušného kolektivního správce. Tím je ulehčeno postavení osoby, která vysílání veřejně produkuje, jinak by musela požadovat udělení oprávnění samostatně od všech autorů. To je např. případ provozovatele restaurace či fitnesscentra, který provozuje rozhlasový či televizní přijímač.

Jedná se o podobnou úpravu, kterou AutZ stanoví v § 23 (provozování rozhlasového a televizního vysílání).

9.5.15 Školní učebnice

Ustanovení § 59c UrhG rozšiřuje volná užití díla a umožňuje nakladatelům učebnic po udělení zákonné licence od kolektivního správce využít tuto licenci i pro komerční účely. Licence se vztahuje i na práva autorů, kteří nemají uzavřenou smlouvu s příslušným kolektivním správcem.

V AutZ nic podobného nenalezneme.

9.5.16 Nepsaná volná užití

Rakouská nauka připouští i možnost takového volného užití díla, na které autorský zákon výslovně nepamatuje.²⁰⁹ Takové omezení práva dílo užít bylo v některých případech shledáno jako oprávněné také soudem.

Důraz je zde kladen na zvláštní zvážení zájmů na ochraně základních práv. Autorské právo ustupuje do pozadí před základními právy tehdy, když by základní právo nemohlo být vykonáno bez zásahu do autorských práv. Typicky jde o svobodu projevu. Rakouské soudy poskytly ochranu svobodnému projevu zasahujícímu do autorských práv například v případě obrany proti hanobení pověsti uveřejněním cizího článku nebo převzetí cizího díla pro účely politické satiry a karikatury.²¹⁰

²⁰⁹ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 163 a násl.

²¹⁰ OGH 24. 6. 2003 „Foto des Moropfers“, MR 2003, str. 317. OGH 12. 6. 2001 „Medienprofessor“, MR 2001, str. 304.

9.5.17 Srovnání s českou úpravou volných užití a zákonných licencí

Rakouská úprava omezení autorského práva je v mnoha případech detailnější než česká. Její systematika ji ale zbytečně komplikuje. Česká úprava je mnohem přehlednější. Je také širší – rakouský UrhG například neobsahuje žádná ustanovení obdobná nepodstatnému vedlejšímu užití díla v souvislosti se zamýšleným hlavním užitím jiného díla nebo prvku (§ 38c AutZ), licenci k dílům užitého umění a dílům architektonickým spočívající v právu pronájmu, půjčování nebo vystavování originálu či rozmnoženiny díla užitého umění vyjádřeného v užité podobě a díla architektonického vyjádřeného stavbou a v právu navrhnout a provést za stanovených omezujících podmínek změny stavby, která vyjadřuje architektonické dílo (§ 38d AutZ), licenci pro sociální zařízení spočívající v právu takového zařízení zhotovovat za neziskovým účelem záznamy vysílaných děl a takto zaznamenaná díla provozovat osobám umístěným v těchto zařízeních (§ 38e AutZ) a výstavní licenci opravňující vlastníka originálu či rozmnoženiny díla nebo toho, kdo si tento originál nebo rozmnoženinu od vlastníka vypůjčil, dílo vystavit nebo je k vystavení bezplatně poskytnout, ledaže autor při převodu vlastnictví k tomuto originálu nebo rozmnoženině takové užití zapověděl a vlastníkově nebo vypůjčitelovi to bylo nebo muselo být známo (§ 39 AutZ).

9.6 Nucené licence

Nucené licence, ačkoli jsou omezením autorského práva,²¹¹ souvisí velmi úzce také s úpravou licenční smlouvy. U zákonných licencí práva a povinnosti subjektů vyplývají v plné podobě ze zákona. V případě nucené licence je k možnosti užít dílo vždy nutné uzavřít licenční smlouvu, v níž mohou být podrobně řešeny různé další otázky užívání díla. Na uzavření licenční smlouvy autorem má oprávněná osoba nárok, který může vymáhat.

²¹¹ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon*. Praha : C. H. Beck, 2007, s. 340.

9.6.1 Nucená licence u zvukových nosičů

Zvláštností rakouského autorského práva je úprava nucené licence týkající s rozmnožování a rozšiřování hudebního díla na zvukových nosičích (§ 58 UrhG). Tato úprava vyplývá z možnosti dané smluvním státním čl. 13 RBÚ.

Předpokladem pro nucenou licenci je to, že oprávněná osoba (tedy nejen autor) povolila rozmnožování a rozšiřování hudebního díla (popř. mluveného díla spojeného s hudebním dílem) na zvukových nosičích jiné osobě, a že dílo bylo již vydáno. V takovém případě může každý výrobce zvukových nosičů požadovat od oprávněné osoby, aby mu povolila za přiměřenou odměnu stejné právo dílo užít. Tato úplatná nucená licence poskytuje primárně právo k rozmnožování a rozšiřování díla na zvukových nosičích pro výrobce se sídlem v Rakousku. Pro výrobce z jiných států platí jen za podmínky vzájemnosti. Nucená licence platí jen pro rozšiřování a rozmnožování díla v Rakousku nebo pro vývoz do států, ve kterých autor nepoživá ochranu proti rozmnožování a rozšiřování na zvukových nosičích.

Při neposkytnutí licence musí výrobce podat žalobu proti oprávněné osobě, aby mohl využít výhody této nucené licence. Zákonodárce zde zároveň ulehčuje pozici žalobce v případě, že žalovaný nemá žádný obecný soud v Rakousku. V tomto případě jsou povolány k rozhodnutí rakouské soudy, a to soudy, které leží v obvodu prvního vídeňského okresu.

Oprávněnou osobou, na níž je možno licenci požadovat, může být autor, ale i osoba, která od autora získala výhradní právo užití díla. Nejčastěji je touto osobou kolektivní správce. V Rakousku je příslušným kolektivním správcem pro tento druh děl Austro Mechana.²¹² Kolektivní správci jsou na základě kontraktační povinnosti povinni udělovat povolení k užití díla (nevýhradní licenci) a v případě nečinnosti mohou být na udělení tohoto povolení žalováni (§ 3 odst. 2 ve spojení s § 26 VerwGesG).

Rakouská úprava nucené licence představuje výrazný zásah do práv autora a především do práv oprávněné osoby. Prakticky vylučuje hospodářský efekt udělení

²¹² HAYBÄCK, Gerwin. *Das Recht am geistigen Eigentum*. Wien : ORAC, 2004, str. 163. DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 244.

výhradního oprávnění. Smyslem úpravy je zabránit monopolizaci rozmnožování a rozšiřování hudebních děl jediným výrobcem nosičů.²¹³

České autorské právo nic podobného neobsahuje.

9.6.2 Nucená licence u školního díla

České autorské právo neupravuje na rozdíl od předpisů z oblasti průmyslového vlastnictví žádnou obecnou nucenou licenci.²¹⁴ Jediný případ nucené licence v českém AutZ se týká práva školy na udělení licence ke školnímu dílu. O tom bude řeč v kapitole 10 této práce.

10. ZVLÁŠTNÍ USTANOVENÍ PRO NĚKTERÉ KATEGORIE AUTORSKÝCH DĚL

10.1 Obecně

Tato kapitola shrnuje předpisy, které v Rakousku a v České republice upravují pro určité kategorie děl odchylně od výše obecně řečeného buď samotný vznik, subjekty a obsah autorského práva, nebo jeho převod či přechod, popř. i licenční smlouvu a omezení autorského práva (zákonné licence).

10.2 Zvláštní ustanovení pro filmová (audiovizuální) díla

V českém právu existují zvláštní ustanovení týkající se audiovizuálních děl jako takových a vedle toho právo výrobce zvukově obrazového záznamu jako právo související s právem autorským. Rakouský zákon upravuje jednak zvláštní právo výrobce filmu k podnikatelsky vytvořenému filmovému dílu, a jednak – jako právo související s právem autorským – i právo výrobce pohyblivých obrazů (Laufbilder).

Úprava práva výrobce zvukově obrazového záznamu je v obou státech podobná. Naopak úprava autorského práva k filmovému dílu se liší.

²¹³ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 243.

²¹⁴ S přijetím nového autorského zákona č. 121/2000 Sb. bylo upuštěno od jediné úpravy nucené licence, a to licence překladatelské, která byla upravena v § 18 dřívějšího autorského zákona č. 35/1965 Sb. Ta však byla již v době před nabytím účinnosti zákona č. 121/2000 Sb. nevyužívána. Jednalo se o reziduum.

Česká úprava stanoví, že autorem audiovizuálního díla je režisér (§ 63 odst. 1 AutZ). Jestliže režisér udělil výrobci prvotního záznamu audiovizuálního díla písemnou smlouvou oprávnění zaznamenat je na prvotní záznam, platí – není-li sjednáno jinak – že tomuto výrobci udělil i výhradní a neomezenou licenci k užití díla s možností podlicence, a to za obvyklou odměnu (§ 63 odst. 3 AutZ). Jde tedy o vyvratitelnou domněnku uspořádání licenčních vztahů mezi autorem díla a výrobcem jeho záznamu.

Rakouská úprava zastává úplně odlišný přístup. Podle § 38 odst. 1 UrhG náleží právo dílo hospodářsky využít (tj. veškeré majetkové složky autorského práva) k podnikatelsky vytvořenému filmovému dílu s výjimkou omezení dle § 39 odst. 4 UrhG majiteli podniku (výrobci filmu). Na základě vyvratitelné domněnky v § 38 odst. 4 UrhG se za výrobce filmu považuje ten, jehož jméno nebo firma je obvyklým způsobem uvedena na rozmnoženině filmu.

Zákonné nároky na odměnu náleží – není-li dohodnuto něco jiného – z poloviny výrobci filmu a z poloviny autorovi, kromě těch, kterých zákon neumožňuje se vzdát. Jestliže výrobce filmu umožní za úplatu simultánní přenos filmového díla prostřednictvím vedení, má autor právo na jednu třetinu takto dohodnuté odměny.

Ten, kdo je skutečným autorem díla, tj. jehož spolupůsobení při tvorbě díla mělo za následek, že celková podoba díla má povahu jedinečného duševního výtvoru, může po výrobci díla požadovat, aby byl na díle uveden jako jeho autor (§ 39 odst. 1 UrhG).

Výrobce filmu má dokonce „osobnostní“ právo na ochranu díla před změnami podle § 21 odst. 1 UrhG, avšak toto právo zůstává zachováno i autorovi (§ 38 odst. 2, § 39 odst. 3 UrhG). K překladu a zpracování filmového díla je třeba souhlas autora i výrobce díla (§ 39 odst. 4 UrhG).

Právo výrobce filmu hospodářsky využít dílo je podle § 40 odst. 1 UrhG děditelné a zcizitelné a neplatí pro něj žádná omezení při výkonu rozhodnutí. Rakouský zákonodárce zde odlišuje právo výrobce filmu, která má hospodářské důvody a význam, od práva autorského, u něhož v rakouské koncepci převažuje osobnostní prvek. Výrobce filmu může svá práva převádět bez omezení. Jedná se o skutečný převod translativní. Nabyvatel práv se může i označovat za výrobce filmu a využívat dokonce prostředků ochrany před změnami díla. Výrobce filmu může též udělit třetí osobě právo užití díla jako by byl autorem. Takto udělené právo je převoditelné bez souhlasu výrobce filmu, ledaže by bylo dohodnuto něco jiného.

Zatímco tedy české právo ponechává úpravu vztahů k audiovizuálnímu dílu na dohodě smluvních stran, rakouské právo u podnikatelsky vytvořených filmových děl rozštěpuje autorské právo na dvě části a připouští odchylné dohody mezi autorem a výrobcem filmu jen omezeně. Zároveň nemůžeme hovořit o zákonné cessi autorského práva, neboť výrobce filmu je oprávněným od samého počátku.²¹⁵

10.3 Díla zaměstnanecká, kolektivní, školní, na objednávku a soutěžní

V těchto případech se hovoří o tzv. zákonných kvazilicenčních omezeních autorského práva.²¹⁶ Smyslem je zabezpečit právní postavení osoby, která k vytvoření díla poskytla nezbytné prostředky nebo k němu dala zásadní podnět.

U zaměstnaneckého díla zvolil český zákonodárce úpravu, která se – ale jen na první pohled – podobá rakouské úpravě podnikatelsky vytvořených filmových děl. Podle § 58 AutZ platí, že není-li sjednáno jinak, zaměstnavatel vykonává svým jménem a na svůj účet autorova majetková práva k zaměstnaneckému dílu. Toto právo výkonu může zaměstnavatel postoupit třetí osobě pouze se svolením autora (s výjimkou prodeje podniku nebo jeho části). AutZ tedy majetková práva autora nepřiznává zaměstnavateli, ale svěřuje mu jen jejich výkon. Zároveň umožňuje odchylnou úpravu mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem.

Zvláštním institutem českého práva, pocházejícím z francouzského vzoru,²¹⁷ je i kolektivní dílo (§ 59 AutZ). Jde o dílo spoluautorů, které je vytvářeno z podnětu jiné osoby a uváděno na veřejnost pod jejím jménem, přičemž nejde jen o soubor samostatných děl. Kolektivní díla se považují za zaměstnanecká díla i v případě, že byla zhotovena na objednávku.

Ohledně školního díla § 60 AutZ stanoví, že kromě zákonné licence školského zařízení k takovému dílu má tato škola i právo na uzavření licenční smlouvy s autorem za obvyklých podmínek. Škola se může domáhat nahrazení projevu vůle autora soudem. Licence je zásadně nevýhradní. Škola má též právo na náhradu nákladů, které na vytvoření díla poskytla. Škola může navíc pro vlastní vnitřní nekomerční účely školní dílo volně užít dle § 35 odst. 3 AutZ. Jedná se o zákonnou licenci.

²¹⁵ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 138.

²¹⁶ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon*. Praha : C. H. Beck, 2007, s. 341.

²¹⁷ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon*. Praha : C. H. Beck, 2007, s. 570.

Ve vztahu k dílům vytvořeným na objednávku a dílům soutěžním stanoví § 61 AutZ vyvratitelnou právní domněnku, že autor poskytl objednateli licenci k účelu vyplývajícimu z uzavřené smlouvy o dílo nebo vyhlášené veřejné soutěže. Opět platí, že licence je nevýhradní – není-li dohodnuto něco jiného.

Rakouský autorský zákon institut zaměstnaneckého díla, kolektivního díla, školního díla, soutěžního díla ani díla na objednávku nezná. Využívání díla vytvořeného v pracovním nebo služebním vztahu závisí zásadně na dohodě mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem.²¹⁸ Jedinou zákonnou výjimku představuje vytvoření počítačového programu na objednávku (§ 40b UrhG). V tomto případě má objednatel neomezené právo hospodářsky dílo využít a smí vykonávat i některá práva osobnostního charakteru (§ 20 a § 21 odst. 1 UrhG), není-li s autorem (zhotovitelem) dohodnuto něco jiného. Autorovi zůstává především právo nárokovat si autorství. Majetkové složky autorského práva mohou být objednatel převezeny i bez souhlasu autora (§ 40c UrhG).

Rakouská úprava tedy v tomto dílčím případě chrání autora méně než česká. Česká úprava je propracovanější a umožňuje vyvážené naplnění zájmů investora i autora.

Judikatura rakouských soudů se nakonec vypořádala s nedostatečnou úpravou autorských děl vytvořených na objednávku následujícím výkladem, založeným na možnosti ústního nebo i konkludentního udělení výhradní licence a principu určení rozsahu licence jako rozsahu nutného pro naplnění účelu smlouvy: Jelikož může autor udělit třetí osobě právo dílo užít i konkludentně, potom prokáže-li se, že dílo bylo vytvořeno na objednávku, platí při nedostatku jiné dohody, že autor udělil objednateli (investorovi) právo dílo užít, a to ale vždy jen v rozsahu, který odpovídá účelu smlouvy.²¹⁹

Tato doktrína se v praxi projeví například tak, že pokud autor vyhotovil na objednávku stavební plány, má se za to, že udělil objednateli také právo podle těchto plánů stavět.²²⁰

²¹⁸ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 50.

²¹⁹ OGH 19. 10. 2004 „eQ“, MR 2005, str. 109.

²²⁰ OGH 8. 2. 2005, „Planungsauftrag“, MR 2005, str. 251.

10.4 Počítačové programy a databázová díla

Také tyto dvě kategorie výtvorů duševní činnosti mají v obou právních řádech zvláštní úpravu. Vyplývá ale z předpisů evropského práva, konkrétně ze směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES o právní ochraně počítačových programů a směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES o právní ochraně databází, takže je v zásadě identická. Proto se jí podrobněji zabývat nebudeme. Předmětem úpravy jsou zejména odlišné podmínky užití počítačového programu i databáze pro soukromou potřebu (zejména vytváření rozmnoženin), rozmnožování kódu počítačového programu a zvláštní právo pořizovatele databáze.

Za zmínku stojí především odlišnost v úpravě převodu licence k počítačovému programu na třetí osobu. Podle § 40c UrhG může osoba oprávněná autorem k užití díla toto své právo převést na třetí osobu i bez souhlasu autora (což je výjimka oproti obecnému pravidlu rakouského autorského práva). České právo nic takového nestanoví, uplatní se tedy obecná podmínka souhlasu autora s převodem licence.

11. TRVÁNÍ AUTORSKÉHO PRÁVA

11.1 Časová omezenost autorského práva

Časové omezení autorského práva můžeme odůvodnit mimo jiné následujícími úvahami:

Stanovisko, že autorské právo má být časově omezeno jako celek, vychází z myšlenky, že autorské právo je sociálně vázané právo. Autor by nemohl tvořit bez výsledku činností předešlých uměleckých generací. Proto, aby mohl autor stavět na kulturním jmění svých předchůdců, musí připadnout dílo po určitém časovém období, které je vyhrazeno individuálnímu užívání, do společného duševního majetku aktuální kulturní epochy. Veřejnost má zájem na tom, aby ideje děl mohly být znovu nerušeně zachycovány.²²¹

Autorskoprávní ochrana souvisí také především se skutečností, že díla bývají svými autory tvořena především za účelem zveřejnění. Jakmile je dílo zveřejněno a

²²¹ RUZICKA, Peter. *Die Problematik eines ewigen Urheberpersönlichkeitsrechts unter besonderer Berücksichtigung des Schutzes musikalischer Werke*. Düsseldorf : Schweitzer, 1977, str. 88 an.

vejde v obecnou známost, stává se součástí kulturního bohatství či dědictví společnosti. Potom již v zájmu zachování kulturních památek nemůže být dispozice dílem ponechána bezvýhradně na vůli autora nebo jeho dědiců či jiných právních nástupců. Proto autorské právo uplynutím času zanikne a autorské dílo se stane volným dílem.

Téměř všechny autorskoprávní zákony ukončují autorskoprávní ochranu ve prospěch volného veřejného užívání díla po uplynutí určité doby, přičemž je diskutována jen otázka časově neomezené ochrany duševních zájmů autora.²²² Autorské právo je vesměs charakterizováno jako právo čistě nebo alespoň částečně osobnostní povahy, byť jsou s ním spojeny i majetkoprávní aspekty. Stejně jako ochrana osobnosti, i ochrana osobnostního autorského práva má smysl zejména za autorova života. I to svědčí ve prospěch časově omezeného trvání autorského práva.

11.2 Doba trvání autorského práva

Rakouské právo v duchu monistické koncepce posuzuje trvání osobnostních i majetkových složek autorského práva společně.

Podle § 60 odst. 1 UrhG zaniká autorské právo (osobnostní i majetkové složky) u děl literárních, hudebních a výtvarného umění 70 let po smrti autora nebo posledního žijícího spoluautora.

Z tohoto pravidla existuje jedna výjimka – právo na odměnu při opětovném prodeji originálu díla uměleckého (§ 16b UrhG) zaniká vždy již smrtí autora nebo posledního ze spoluautorů (§ 60 odst. 2 UrhG).

Pokud není autor znám takovým způsobem, který zakládá domněnku autorství díla, končí autorskoprávní ochrana zásadně 70 let po vytvoření díla, ledaže je dílo během této doby zveřejněno (§ 61 UrhG). V tomto případě je pro začátek lhůty rozhodný časový okamžik zveřejnění díla. Během této lhůty může být pravé jméno autora přihlášeno u rakouského spolkového ministerstva spravedlnosti autorem nebo po jeho smrti osobami, na které přešlo autorské právo. Pro tento případ vede ministerstvo pro soudnictví rejstřík autorů (§ 61a UrhG). Lhůta je pak počítána 70 let po smrti autora či posledního žijícího spoluautora.

²²² RUZICKA, Peter. *Die Problematik eines ewigen Urheberpersönlichkeitsrechts unter besonderer Berücksichtigung des Schutzes musikalischer Werke*. Düsseldorf : Schweitzer, 1977, str. 55; RINTELEN, Max. *Urheberrecht und Urhebervertragsrecht nach österreichischem, deutschem und schweizerischem Recht*. Wien : Springer, 1958, str. 176.

Přihláška do rejstříku autorů (§ 61b UrhG) musí mít předepsané náležitosti (písemná forma, druh název díla, datum, místo a druh zveřejnění, dosavadní autorské označení a jméno autora, údaje o přihlašovatele). Zápis je proveden bez přezkoumání oprávnění přihlašovatele k zapsání a bez přezkoumání správnosti přihlášených skutečností. Zápis je následně zveřejněn na náklady přihlašovatele v Úředním listu vídeňských novin (§ 61c UrhG). Rejstřík autorů je veřejným rejstříkem, proto každý může do něj nahlížet a pořizovat úředně ověřené výpisy a potvrzení, že určité dílo není v rejstříku zapsáno.

U děl filmového umění končí autorské právo podle § 62 UrhG uplynutím 70 let po smrti poslední žijící osoby (hlavní režisér, autor scénáře, autor dialogů a skladatel hudby vytvořené zvláště pro filmové dílo).

U autorských děl, pro které je rozhodné zveřejnění díla a která jsou zveřejňována postupně (po svazcích, číslech nebo jako seriál na pokračování) se počítá doba trvání autorského práva pro každou část samostatně (§ 63 UrhG).

Vzhledem k trvání ochrany duševních zájmů autora oproti jeho majetkovým právům existuje jedna zvláštnost, která umožňuje autorovi během jeho života uplatnit práva osobnostní (konkrétně ta, jež jsou upravena v § 19 UrhG – právo na uznání autorství – a 21 odst. 3 UrhG – absolutní ochrana díla proti změnám, které by těžce zasáhly duševní zájmy autora, a to i po udělení svolení jinému k provedení blíže neurčených změn díla), i když již ochranné lhůty uplynuly (§ 65 UrhG).²²³ Ochranná lhůta pro osobnostní, duševní zájmy autora může proto v jednotlivých případech přesáhnout ochrannou lhůtu majetkových práv. Tato úprava je relevantní zejména pro případy, které předvídá § 61 UrhG (anonymní a pseudonymní díla), protože v těchto případech se počítá ochranná lhůta od okamžiku vytvoření díla, popř. zveřejnění, a proto může uplynout před smrtí autora.²²⁴

České autorské právo v souladu s dualistickou koncepcí rozlišuje trvání osobnostních a majetkových práv autora odděleně. Osobnostní práva zanikají smrtí autora (§ 11 odst. 4 AutZ), zatímco majetková práva zanikají 70 let po smrti autora, popř. spoluautorů (§ 27 AutZ).

²²³ KUCSKO, Guido. *Österreichisches und Europäisches Urheberrecht*. Wien : Manz, 1996, str. 38.

²²⁴ HAYBÄCK, Gerwin. *Das Recht am geistigen Eigentum*. Wien : ORAC, 2004, str. 179.

Trvání majetkových práv k dílu anonymnímu či pseudonymnímu je upraveno shodně jako v UrhG, tato práva tedy trvají 70 let od vytvoření, resp. zveřejnění anonymního či pseudonymního díla (§ 25 odst. 3 a 4 AutZ).

Výhodnější ochranu autorů a vyšší právní jistotu představuje jednotný rejstřík autorů podle UrhG než úprava v AutZ. § 27 odst. 3 AutZ předpokládá ohledně autorství anonymního a pseudonymního díla buď obecnou známost autora nebo jeho veřejné prohlášení autorství. Úprava rejstříků kolektivních správců podle § 100 odst. 1 písm. e) a písm. f) AutZ předpokládá vznik více rejstříků.²²⁵ Úprava je tak roztržena. Navíc rejstříky podle AutZ nemají povahu veřejných registrů podle UrhG a přístup veřejnosti k nim i právní relevance údajů v nich obsažených jsou tedy omezené.

AutZ navíc rozšiřuje výjimky pro počítání doby trvání autorského práva, které představuje dílo audiovizuální (§ 27 odst. 5 AutZ) a dílo zveřejňované postupně (§ 27 odst. 6 AutZ), o dílo kolektivní. Majetková práva ke kolektivnímu dílu trvají 70 let od zveřejnění takového díla (§ 27 odst. 3 AutZ). Důvodem je to, že příspěvky do kolektivního díla nejsou způsobilé k samostatnému užití a majetková práva přispěvatelů jsou omezena právem osoby, která dala ke vzniku díla podnět a pod jejímž jménem je kolektivní dílo uváděno na veřejnost.²²⁶

Zvláštní úprava umožňující autorovi uplatnit osobnostní práva podle UrhG není z hlediska AutZ potřebná, neboť osobnostní práva trvají vždy během života autora. Na to navazuje tzv. postmortální ochrana autorského práva dle § 11 odst. 5 AutZ, tedy zvláštní oprávnění osob autorovi blízkých, popř. právnické osoby sdružující autory nebo příslušného kolektivního správce domáhat se, aby si nikdo neosoboval autorství k dílu, aby bylo dílo užito jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu a je-li to obvyklé, aby byl autor díla uveden, označení autorství, požadovat uvedení autora a zakázat užívání díla způsobem snižujícím jeho hodnotu.

²²⁵ TELEČ, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. Brno : Doplněk, 2002, str. 157.

²²⁶ CHALOUPKOVÁ, Helena, SVOBODOVÁ, Hana, HOLÝ, Petr. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) a předpisy související : komentář*. Praha : C.H.Beck, 2004, str. 98.

11.3 Počítání lhůt

Kalendářní rok, v němž nastala skutečnost rozhodná pro počátek doby ochrany, není do doby trvání autorského práva započítáván (§ 64 UrhG, § 27 odst. 7 AutZ). To znamená, že doba trvání autorského práva se počítá až od 1. ledna následujícího roku.

Obě úpravy – vycházející ze směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících – plně korespondují čl. 7 odst. 5 RBÚ.

12. OCHRANA AUTORSKÉHO PRÁVA

12.1 Obecně

Občanskoprávní prostředky ochrany autorského práva jsou různého druhu a směřují jednak na zdržení se či odstranění porušování autorského práva a jednak na reparaci porušení a vydání neoprávněného obohacení. Tyto ochranné prostředky vzešly částečně z práva občanského a částečně ze soutěžního práva. Porušení autorského práva zakládá objektivní odpovědnost absolutní. Jde tedy o odpovědnost bez možnosti liberace.²²⁷

Veřejnoprávní prostředky ochrany autorského práva jsou upraveny podobně v obou zákonech. Jedná se zejména o nároky na informace od celních orgánů (§ 42 a § 42a AutZ, § 90a UrhG). Rakouský autorský zákon obsahuje i trestněprávní ustanovení (§ 91 až 93 UrhG). Veřejnoprávní odpovědností se ale tato kapitola v dalším textu zabývat nebude.

12.2 Osoba oprávněná k uplatňování ochrany

Jak již bylo řečeno, ztrátu aktivní legitimace autora při poskytnutí licence upravuje jen české právo, rakouské tak nečiní.²²⁸

K uplatňování jednotlivých prostředků soukromoprávní ochrany je tedy podle rakouského práva oprávněn vždy autor a vždy také osoba oprávněná z (absolutního) práva dílo užít (Werknutzungsrecht). Naopak osoba, které autor udělil pouze (relativní)

²²⁷ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. Praha : Linde, 2003, str. 19.

²²⁸ Též kapitola 8.1.1

povolení dílo užít (Werknutzungsbeurteilung) nemůže sama uplatňovat ochranu autorského práva k dílu a musí se v případě zásahu třetí osoby obrátit na autora (resp. si pro tento účel předem zajistit souhlas a plnou moc od autora).²²⁹

Podle § 41 AutZ udělí-li autor jiné osobě výhradní oprávnění k výkonu práva dílo užít, nebo je-li této osobě toto oprávnění nebo výkon majetkových práv k dílu svěřen ze zákona, má právo domáhat se většiny nároků podle AutZ pouze osoba, jejíž takto smluvně nebo zákonem nabyté výhradní oprávnění bylo ohroženo nebo porušeno. Autorovi zůstává zachováno právo na určení autorství dle § 40 odst. 1 písm. a) AutZ, právo na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu dle § 40 odst. 1 písm. e) AutZ a také právo domáhat se zákazu poskytování služby, kterou využívají třetí osoby k porušování nebo ohrožování práva autora dle § 40 odst. 1 písm. f) AutZ. Především první dva nároky spadají mezi ochranu osobnostních práv autora, takže je jen logické, aby je autor mohl uplatnit i v případě udělení výhradní licence.

Rakouská úprava je v tomto případě pro autora příznivější a umožňuje mu efektivní obranu před zásahy i při nečinnosti nabyvatele licence.

12.3 Jednotlivé soukromoprávní nároky

12.3.1 Nárok na zdržení se rušení

Nejdůležitější právní instrument v oblasti autorského práva představuje nárok na zdržení se rušení autorského práva (nárok na opomenutí, Unterlassungsanspruch). Jde o typickou záporní (negatorní) žalobu. Podle § 81 UrhG může žalovat na zdržení se zásahů ten, jehož výhradní právo založené autorským zákonem bylo porušeno nebo komu takové porušení hrozí. Předpokladem pro úspěšné uplatnění nároku na zdržení se rušení autorského práva je zpravidla trvání takového porušení nebo nebezpečí opakování neoprávněného zásahu.

Není však potřeba, aby porušení práva již nastalo, ale stačí, že porušení autorského práva teprve hrozí. Je tedy možno podat negatorní žalobu jako preventivní.²³⁰

²²⁹ DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. *Praxiskommentar zum Urheberrecht. Österreichisches Urheberrechtsgesetz und Verwertungsgesellschaftengesetz*. Wien : Springer, 2004, str. 105.

²³⁰ MITTEIS, Heinrich. *Grundriß des österreichischen Urheberrechts nach dem Bundesgesetz vom 9. April 1936*. Wien, 1936, str. 151an.

Na případnou dobrou víru nemůže žalovaný odkazovat, protože nárok na opomenutí jako důsledek absolutních účinků výhradního autorského práva směřuje proti každému, také tehdy, pokud porušitel porušení nezavinil.²³¹

Vlastník podniku může být žalován na zdržení se porušování autorského práva, pokud takové porušení nastalo nebo hrozí při provozu podniku a je způsobeno zaměstnancem, zplnomocněncem či zprostředkovatelem podnikatele.

Podle § 81 odst. 1a UrhG může být žalována i osoba, která při porušení práva jednala jen jako zprostředkovatel. Pokud jsou u ní dány důvody vylučující odpovědnost, je možné tuto osobu žalovat až po předchozí upomínce.

Podle § 81 odst. 2 UrhG mohou být v civilním procesu ukládána předběžná opatření také za situace, kdy nebylo prokázáno nebezpečí ohrožení či porušení.

Nároky zdržovací upravuje § 40 odst. 1 písm. b) AutZ. Zdržovací nárok lze úspěšně uplatnit, pokud zásah do práva trvá nebo reálně hrozí. Porušování jako takové již trvat nemusí, stačí, že trvají následky porušení práva.²³² Zákonná úprava rakouská je zde širší, pokud jde o rozšíření okruhu povinných osob, proti nimž lze tento nárok uplatnit.

12.3.2 Nárok na odstranění následků porušení

Ten, jehož výhradní právo bylo porušeno (autor, oprávněná osoba k právu užití díla),²³³ může požadovat odstranění protiprávního stavu (§ 82 UrhG). Zejména může požadovat zničení rozmnoženin a učinění neupotřebitelnými těch prostředků, které slouží výhradně či převážně neoprávněnému rozmnožování, popř. převedení takových prostředků na sebe.

Cílem tohoto ustanovení je dát oprávněné osobě účinný prostředek k odstranění protiprávního stavu a na druhé straně zabránit tomu, aby došlo ke zničení již vytvořených hodnot, které by mohly být ještě užity legální cestou. Jednotlivá ustanovení § 82 UrhG se snaží provést zohlednění těchto zájmů.

²³¹ OGH 28. 11. 1978 „Betriebsmusik“, ÖBl 1979, str. 51.

²³² KŘÍŽ, Jan, KORDAČ, Jiří, HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy souvisící. Komentář*. Praha : Linde 2002, str. 133.

²³³ HAYBÄCK, Gerwin. *Das Recht am geistigen Eigentum*. Wien : ORAC, 2004, str. 188.

Pokud je zničení jedinou účinnou možností, jak odstranit protiprávní stav, může poškozený požadovat užití tohoto opatření. V tomto případě je nerozhodné, jak velká škoda vzniká.

Od zničení prostředků sloužících k zásahu je nutno v každém případě upustit, pokud může být účinků odstranění dosaženo opatřeními slabšího stupně (změna, učinění použitých prostředků neschopnými upotřebení), aby mohla být zachráněna alespoň hodnota materiálu. Vyloučena je přípustnost zničení rozmnoženin, je-li zničení navrhováno jen kvůli chybějícímu nebo nepřipustnému uvedení údajů.

Pokud jsou části díla, které porušují výhradní právo, oddělitelné od zbytku, musí soud uvážit zničení či učinění neupotřebitelnými jen u těchto částí. V tomto případě musí zaplatit povinná osoba náklady s tím spojené předem, protože oddělení částí je v jeho zájmu. Pokud se ukáže v řízení, že učinění prostředků neupotřebitelnými by znamenalo nepřiměřeně vysoké náklady, a povinná osoba je nezaplatí předem, nařídí soud po výslechu stran zničení prostředků.

Nejlepší variantou ve smyslu zachování díla je možnost žalobce požadovat namísto zničení prostředků jejich převedení do svého vlastnictví za přiměřené odškodnění, které nepřesahuje výrobní náklady. Žalovaným v rámci nároku na odstranění může být pouze vlastník věcí, jichž se týká odstranění.

Důkaz zavinění není stejně jako u opomenutí potřebný. Pro trvání nároku na odstranění následků porušení platí dvě hranice; musí ještě existovat předmět k odstranění, zejména věci, jichž se týká odstranění, a musí trvat porušená práva.²³⁴ Opatření k odstranění protiprávního stavu jsou v zákoně uvedeny pouze demonstrativně jako nejdůležitější příklady.

Nároky na odstranění se zabývá § 40 odst. 1 písm. d) AutZ a směřuje k odstranění následků porušení práva. Při pouhém ohrožení tedy tento způsob obrany logicky uplatnit nelze.²³⁵ AutZ uvádí demonstrativně stažení a zničení neoprávněně zhotovených rozmnoženin a napodobenin. Důsledky uplatnění tohoto nároku AutZ neupravuje.

²³⁴ MITTEIS, Heinrich. *Grundriß des österreichischen Urheberrechts nach dem Bundesgesetz vom 9. April 1936*. Wien, 1936, str. 153 an.

²³⁵ CHALOUPKOVÁ, Helena, SVOBODOVÁ, Hana, HOLÝ, Petr. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) a předpisy související : komentář*. Praha : C.H.Beck, 2004, str. 116.

V tomto případě je možné uvažovat o zařazení podobné úpravy jako je rakouská do AutZ, zejména možnost oddělení částí děl oproti zaplacení nákladů na oddělení a možnost převedení prostředků do vlastnictví autora (resp. oprávněné osoby) oproti přiměřenému odškodnění.

12.3.3 Právo požadovat uveřejnění rozsudku

Uveřejnění rozsudku může být provedeno na návrh strany, která ve sporu zvítězila (jak žalobce, tak žalovaného) a na náklady protistrany, pokud má vítězná strana na uveřejnění rozsudku oprávněné zájmy a bylo žalováno na zdržení se porušování autorského práva, odstranění následků porušení nebo potvrzení existence či neexistence výhradního práva či autorství (§ 85 UrhG).

Nároky na opomenutí a odstranění mají reparační funkci, která může být uveřejněním rozsudku vítězné strany ještě zesílena. Pro žalovaného může být uveřejnění rozsudku rehabilitací v případě zamítnutí žaloby a konečně má toto opatření preventivní funkci pro obě strany.

Předpokladem pro vyhovění návrhu na uveřejnění rozsudku je tvrzení a dokázání oprávněných zájmů navrhovatele. Oprávněné zájmy existují tehdy, když navrhovateli vznikla újma, která je odstranitelná vysvětlením.²³⁶

Na návrh vítězné strany může být uveřejnění provedeno s odchylným či doplňujícím obsahem, který je nutno dodat do čtyř týdnů od právní moci rozsudku. Soud má zvážit na základě zájmů vítězné strany, zda bude také uveřejněno odůvodnění rozsudku a jakým způsobem bude uveřejnění provedeno.²³⁷

Uveřejnění má být provedeno médii bez zbytečného odkladu (§ 85 odst. 4 UrhG).

Úprava uveřejnění rozsudku podle § 40 odst. 3 AutZ je upravena značně ve prospěch autora, který ve sporu uspěl. Druhá strana podobnou možnost nemá, což by bylo vhodné v AutZ (potažmo též v rámci možnosti uveřejnit rozsudek podle § 155 odst. 4 OSŘ) nově přeformulovat a umožnit i druhé straně, která ve sporu uspěje, aby mohla využít tohoto práva.

²³⁶ HAYBÄCK, Gerwin. *Das Recht am geistigen Eigentum*. Wien : ORAC, 2004, str. 188.

²³⁷ DILLENZ, Walter. *Materialien zum österreichischen Urheberrecht*. Wien : Manz, 1986, str. 173.

Podle UrhG má také úspěšná strana větší možnost ovlivnit podobu a rozsah uveřejňované části rozsudku.

12.3.4 Nárok na zaplacení přiměřené úplaty

Rakouský UrhG poskytuje poškozenému, jehož svolení by bylo vyžadováno, nárok na přiměřenou úplatu při určitých neoprávněných zásazích, které jsou vypočteny v § 86 UrhG, a to bez ohledu na zavinění původce. Jedná se především o užití díla literárního nebo uměleckého bez souhlasu autora.

Judikatura považuje jako měřítko pro přiměřenost odměny takovou odměnu, kterou autor obvykle za srovnatelná užití požaduje,²³⁸ která zpravidla odpovídá obvyklé tržní ceně.²³⁹ Pokud ale existuje více nároků na odměnu, jsou tyto uplatňovány nikoli jako paušální obnos, ale samostatně.²⁴⁰

Podobný nárok AutZ nezná, místo něj upravuje poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu dle § 40 odst. 1 písm. e) AutZ, a to ve formě morální (omluva) a i ve formě materiální (v penězích), pokud by se přiznání morálního zadostiučinění nejevilo postačujícím. Výši určuje soud zejména podle hledisek, jimiž je závažnost vzniklé újmy a okolnosti související se zásahem do autorského práva.

12.3.5 Nárok na náhradu škody a vydání prospěchu

§ 87 odst. 1 UrhG stanoví, že ten, kdo jednáním v rozporu s UrhG jiného zaviněně poškodil, má povinnost nahradit poškozenému škodu s ušlým ziskem bez ohledu na stupeň zavinění. Tato formulace je důsledkem specifické rakouské úpravy náhrady ušlého zisku – jedná se o výjimku z obecných předpisů občanského práva (§ 1324 OZO), kdy může být zásadně ušlý zisk požadován jen u zavinění úmyslného či z hrubé nedbalosti.²⁴¹

Existence a výše škody je posuzována na základě obecných předpisů (OZO). Poškozený musí dokázat porušení práva, vznik škody, příčinnou souvislost a zavinění

²³⁸ ZANGER, Georg. *Urheberrecht und Leistungsschutz im digitalen Zeitalter*. Wien : ORAC, 1996, str. 186.

²³⁹ WALTER, Michel M.: *Urheberrechtsgesetz – UrhGNov 2003*. Wien : Medien und Recht, 2003, str.149 an.

²⁴⁰ OGH 11. 9. 1990 „Schneefilm II“, MR 1991, str. 154.

²⁴¹ HAYBÄCK, Gerwin. *Das Recht am geistigen Eigentum*. Wien : ORAC, 2004, str. 189.

škůdce. § 87 odst. 2 UrhG jde ještě dále a přiznává poškozenému navíc právo na přiměřené odškodnění újmy, která nepředstavuje škodu na majetku a kterou poškozený utrpěl. Podle § 87 odst. 2 UrhG existuje nárok na náhradu škody a náhradu ušlého zisku také v případě porušení duševních zájmů autora.²⁴²

Poškozený, jehož svolení by bylo k užití díla vyžadováno, může jako náhradu jemu způsobené škody požadovat dvojnásobek úplaty podle § 86 UrhG (nárok na přiměřenou úplatu), pokud není prokázána vyšší škoda. Tímto ustanovením (§ 87 odst. 3 UrhG) je škoda paušalizována. Poškozený musí dokázat kromě porušení práva a příčinné souvislosti pouze zavinění škůdce.²⁴³

Vydání prospěchu získaného porušitelem autorského práva je upraveno v § 87 odst. 4. UrhG. Poškozený, jehož svolení by bylo k užití díla vyžadováno, může požadovat vydání prospěchu, a sice v těchto případech: když je dílo literární či umělecké neoprávněně rozmnoženo či rozšířeno, když je v rozporu se zákonem užito jeho přednesení, provedení či vysílání, když je zvukový nosič rozmnožen či rozšířen v rozporu se zákonem nebo je porušeno právo na dání díla k dispozici.

Majetková škoda může být požadována vedle přiměřené úplaty (§ 86 UrhG) a vydání prospěchu (§ 87 odst. 4 UrhG) jen, když je převyšuje. Z toho vyplývá, že imateriální škody mohou být uplatňovány zvlášť a bez započítání do ostatních nároků.²⁴⁴

Pro úspěšnou žalobu na náhradu škody a vydání získaného prospěchu musí žalobce předložit vyčíslení svého požadavku, přičemž je třeba podat vzhledem k uplatnění nároku na vydání ušlého zisku důkaz, že uplatňovaný obnos by byl docílen, ale nedošlo k tomu v důsledku neoprávněného zásahu. Pokud uplatňuje žalobce v jednom sporu více nároků, musí každý vyčíslit a ve věcném odůvodnění dostatečně individualizovat. Pokud je vedle nároku na přiměřenou úplatu vznesen též nárok na náhradu škody a nejsou oba rozčleněny, nýbrž uplatňovány jako paušální suma, není splněn požadavek určitosti a individualizace jednotlivých žalobních nároků.²⁴⁵

²⁴² OGH 15. 11. 1988 „Herstellerbezeichnung“, MR 1989, str. 99.

²⁴³ ZANGER, Georg. *Urheberrecht und Leistungsschutz im digitalen Zeitalter*. Wien : ORAC, 1996, str. 187.

²⁴⁴ WALTER, Michel M.: *Urheberrechtsgesetz – UrhGNov 2003*. Wien : Medien und Recht, 2003, str. 151.

²⁴⁵ OGH 11. 9. 1990 „Schneefilm II“, MR 1991, str. 154.

AutZ v § 40 odst. 4 odkazuje na obecné předpisy týkající se škody a bezdůvodného obohacení. Pokud jde o škodu, je konstrukce poněkud jiná než v UrhG, který nárok paušalizuje (dvojnásobek nároku na přiměřenou úplatu), zatímco podle českého práva je paušalizován pouze nárok na náhradu ušlého zisku, kde se autor může domáhat náhrady ušlého zisku ve výši odměny, která by byla obvyklá za získání odpovídající licence v době neoprávněného nakládání s dílem. Skutečná škoda musí být vždy prokázána. Z hlediska zavinění stačí nedbalost.

Konstrukce je jiná i co se týče bezdůvodného obohacení, které činí podle českého autorského zákona dvojnásobek odměny obvyklé, zatímco UrhG upravuje zvláštní nárok na vydání prospěchu v určitých případech. Jedná se o absolutní nárok.

UrhG vylučuje náhradu škody též v případech, když tato nepřevyšuje nárok na přiměřenou úplatu a vydání prospěchu. AutZ tak nečiní.

12.3.6 Nárok na předložení vyúčtování

Každý, jenž je povinen na základě UrhG k plnění přiměřené úplaty nebo k plnění přiměřené náhrady, náhrady škody, vydání prospěchu nebo k odstranění porušení autorského práva, musí osobě oprávněné k nároku předložit vyúčtování a nechat přezkoumat jeho správnost znalcem. Protože jsou však náklady přezkoumání placeny povinnou osobou jen tehdy, když je přezkoumáním prokázán vyšší obnos než je uveden ve vyúčtování, je smysluplné takové přezkoumání nechat provést jen v případě, je-li oprávněně pochybováno o správnosti vyúčtování (§ 87a UrhG).

Zákonodárce nespojil povinnost porušitele k předložení vyúčtování s porušením práva samého a tím se vznikem nároků na přiměřenou úplatu, přiměřenou náhradu, náhradu škody, vydání prospěchu a odstranění. Požaduje jen vznik takové povinnosti. Tím slouží právo na předložení vyúčtování přípravě a prosazení uvedených nároků.

Nárok na předložení vyúčtování v AutZ nenalezneme, částečně mu ale odpovídá nárok na sdělení informací o rozsahu neoprávněného užití díla dle § 40 odst. 1 písm. c) AutZ, které ale není tak konkrétní a prakticky orientované jako rakouská úprava. V zájmu vyšší ochrany autora při přípravě a prosazování nároků by bylo vhodné podobné ustanovení jako je § 87a UrhG pojmout do AutZ.

12.3.7 Nárok na předložení zprávy

§ 87b odst. 1 UrhG upravuje zvláštní povinnost na předložení zprávy v případě, kdy ukládá osobě, která rozšiřuje v Rakousku rozmnoženiny, k nimž právo na rozšiřování zaniklo v důsledku vstupu rozmnoženin do obchodního styku na území členských států Evropské unie nebo Evropského hospodářského prostoru (zásada vyčerpání práva), zvláštní povinnost předložit správnou a úplnou zprávu. Zpráva má obsahovat údaje o výrobcí, obsahu, zemi původu a množství. Oprávněnou osobou je ten, jemuž příslušelo právo na rozmnožování v Rakousku v okamžiku jeho zániku.²⁴⁶

§ 87b odst. 2 a 3 UrhG upravují rozšířenou povinnost předložit zprávu o identitě třetí osoby (dodavatel, zprostředkovatel). V případě dodavatele (podílí se na výrobě, popř. na prodeji rozmnoženin) se povinnost vztahuje na neoprávněné rozmnožování a rozšiřování. Dodavatel musí jednat v obchodním styku²⁴⁷, což vylučuje soukromé osoby (spotřebitele), a předložení zprávy nesmí být v nepoměru k závažnosti porušení. V případě zprostředkovatele se povinnost na předložení zprávy vztahuje i na jiná užití (digitální sítě).²⁴⁸

Podobné ustanovení upravuje § 40 odst. 1 písm. d) AutZ, který stanoví nárok na sdělení údajů v souvislosti s neoprávněným rozmnožováním či napodobováním. Úprava AutZ je širší. Šíře ochrany v rámci práva na informace záleží na zákonodárství jednotlivých států.²⁴⁹

12.4 Další úprava

12.4.1 Odpovědnost vlastníka podniku, odpovědnost dalších osob

Pokud je porušení autorského práva zakládající nárok na přiměřenou úplatu způsobeno při provozu podniku zaměstnancem či zplnomocněncem podnikatele, stíhá odpovědnostní povinnost vlastníka podniku (a to bez ohledu na jeho zavinění). V případě zaviněného protiprávního jednání odpovídají tyto osoby za škodu vedle vlastníka podniku, jestliže jim protiprávní jednání bylo známo nebo muselo být známo. V tomto případě je stíhá též povinnost na vydání prospěchu (§ 88 UrhG).

²⁴⁶ KUCSKO, Guido. *Österreichisches und Europäisches Urheberrecht*. Wien : Manz, 1996, str. 61.

²⁴⁷ Každá samostatná činnost, zaměřená na nabytí, v širokém smyslu – v protikladu k čistě soukromé nebo úřední činnosti – GAMERITH, Helmut. *Wettbewerbsrecht*. Wien : ORAC, 2004, str. 8.

²⁴⁸ WALTER, Michel M.: *Urheberrechtsgesetz – UrhG Nov 2003*. Wien : Medien und Recht, 2003, str. 157.

²⁴⁹ Čl. 47 TRIPS (Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví).

§ 89 UrhG určuje, že povinnost k zaplacení přiměřené úplaty, náhrady škody a vydání prospěchu, která vznikla v důsledku porušení autorského práva více osob, je jejich solidárním závazkem.

Solidární odpovědnost je upravena v českém právu obecně v rámci úpravy náhrady škody (§ 438 ObčZ), v odůvodněných případech může však soud rozhodnout, že půjde o odpovědnost dílčí.

12.4.2 Zvláštní případy porušení autorského práva

V souladu s evropským právem je v obou státech upraveno i porušení autorského práva obcházením technických prostředků ochrany autorských práv a manipulací s informacemi o správě autorských práv k dílu (§ 90c a § 90d UrhG a § 43 a § 44 AutZ).

12.5 Promlčení práv

Rakouský UrhG neobsahuje zvláštní normu pro promlčení nároků na náhradu škody. Pouze určuje, že promlčení nároků na zaplacení přiměřené úplaty, přiměřené náhrady, vydání prospěchu a předložení zpráv se řídí předpisy pro žaloby na odškodnění (§ 1489 OZO).

Promlčecí lhůta pro tyto nároky z porušení autorského práva činí tedy zásadně tři roky ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá. Pouze možnost mít nárok na náhradu nepostačuje.²⁵⁰

Pro ostatní nároky (na zdržení se porušování práva, na uveřejnění rozsudku, na odstranění následků porušení a žaloby na určení autorského práva) platí obecná třicetiletá promlčecí lhůta (§ 1470 a 1478 OZO).²⁵¹

Nároky vůči kolektivním správcům se promlčují ve třech letech bez ohledu na znalost oprávněné osoby o skutečnostech, které zakládají kolektivním správcům povinnost na zaplacení, a to od tohoto okamžiku.

Dle rakouského právního řádu se výše uvedená práva promlčují v delších lhůtách než podle českého práva (§ 101 až 114 ObčZ). Obecná promlčecí lhůta je v České republice tříletá (zásadně platí pro nároky z autorských práv), zatímco

²⁵⁰ OGH 15. 10. 1996 „Leerkassetten“, ÖBl 1997, str. 88.

²⁵¹ HAYBÄCK, Gerwin. *Das Recht am geistigen Eigentum*. Wien : ORAC, 2004, str. 190.

v Rakousku třicetiletá. Pokud jde o škodu a bezdůvodné obohacení, stanoví české právo jednak lhůtu subjektivní (dva roky) a jednak lhůtu objektivní (tři roky, resp. 10 let u úmyslného zavinění). V Rakousku činí subjektivní lhůta tři roky a objektivní 30 let.

13. ZÁVĚR

V této rigorózní práci jsem se pokusil srovnat a objasnit nejdůležitější instituty autorského práva českého a rakouského.

Ačkoliv i v oblasti autorského práva došlo v Evropské unii k částečné harmonizaci právních úprav, stále existuje mnoho oblastí autorského práva, kam harmonizační směrnice nedosahují, popř. kde samy ponechávají členským státům volnou ruku a předvídají tak možnost rozdílné úpravy. Legislativa jednotlivých států je a bude též ovlivňována dalším vývojem na mezinárodní úrovni v rámci Světové organizace duševního vlastnictví a v rámci Světové obchodní organizace a mezinárodních smluv, které se dotýkají oblasti autorských práv a jejich ochrany (jako je např. dohoda TRIPS).

Rakouské i české autorské právo mají společné kořeny z doby rakouské monarchie, kdy bylo na území obou dnešních států upraveno nejprve císařským patentem z roku 1846. Rakousko-Uhersko také přistoupilo k revidované Bernské úmluvě, základní mezinárodní smlouvě týkající se autorského práva.

Zatímco však v Rakousku byl po rozpadu monarchie přijat dodnes platný autorský zákon z roku 1936 (pouze kolektivní správa je upravena samostatně zákonem z roku 2006), v Československu bylo autorské právo upraveno postupně zákony z roku 1926, 1953, 1965 a konečně 2000. Rakouský autorský zákon tak oproti současnému českému obsahuje vedle transponované úpravy evropských směrnic některá poněkud archaická ustanovení (např. o flašinetech) a v některých částech (omezení autorského práva) jeho struktura není příliš přehledná, ale na druhou stranu může rakouská autorskoprávní teorie i praxe čerpat z bohaté judikatury, která se k tomuto zákonu v průběhu let vytvořila.

Oba státy jsou stranami všech významných mezinárodních smluv týkajících se autorského práva s výjimkou tzv. internetové smlouvy WCT, kterou Rakousku dosud neratifikovalo.

13.1 Základní instituty autorského práva

Pokud jde o vymezení základního pojmu autorského práva, tj. autorského díla, je český zákon přesnější a podrobnější, neboť na rozdíl od rakouského výslovně uvádí i požadavek jedinečnosti a vnější rozpoznatelnosti autorského díla.

U rakouského UrhG je patrná větší diferenciace právní úpravy podle jednotlivých druhů děl – rakouský UrhG rozlišuje díla literární, hudební, výtvarného umění a filmového umění a tato kategorizace se pak promítá do dalších ustanovení. Český AutZ sice také vyjmenovává různé druhy autorských děl, nicméně tyto výčty jsou jen demonstrativní a právní úprava je pro unifikovanější. Taxativní výčet druhů děl podle rakouského autorského práva vytváří potenciální problém, kdy při vzniku nového způsobu tvorby díla, které nelze výkladem zařadit ani pod jednu ze čtyř kategorií, musí rakouský zákonodárce výslovně takovéto dílo zařadit do zákonného taxativního výčtu. To se týkalo např. počítačových programů.

Rakouská úprava je naopak teoreticky přesnější než česká pokud jde o ochranu fotografií – zatímco české právo klade na fotografické dílo nižší nároky než na autorské dílo obecně (nemusí být jedinečné), rakouský UrhG chrání fotografie nenaplnující pojem autorského díla zvláštním právem jejich výrobce.

České autorské právo praktičtěji než rakouské stanoví zvláštní režim pro díla vytvořená za určitých specifických podmínek, tj. díla zaměstnanecká, na objednávku, soutěžní a školní, kdy je třeba zohlednit vedle autorství též oprávněné zájmy a investiční náklady jiné osoby než autora. Rakouské právo při absenci výslovné úpravy dospělo k některým podobným závěrům ohledně děl vytvořených na objednávku pouze v rámci judikatury a ponechává více prostoru vzájemné dohodě.

Zvláštní pozornost v rámci jednotlivých druhů autorských děl je v obou státech věnována dílům filmovým, resp. audiovizuálním. Zatímco dle AutZ je autorem audiovizuálního díla režisér a uplatní se vyvratitelná domněnka udělení výhradní a neomezené licence výrobcí prvotního záznamu, dle UrhG náleží ze zákona veškeré majetkové složky autorského práva k podnikatelsky vytvořenému filmovému dílu majiteli podniku (výrobci filmu), přičemž zákonná práva na odměnu náleží – není-li dohodnuto něco jiného – z poloviny výrobcí filmu a z poloviny autorovi. Výrobce filmu má v rakouském právu dokonce vedle autora i „osobnostní“ právo na ochranu díla před změnami. Právo výrobce filmu je děditelné, translativně zcizitelné a podléhá i výkonu

rozhodnutí. Zatímco tedy české právo ponechává úpravu vztahů k audiovizuálnímu dílu na dohodě smluvních stran, rakouské právo u podnikatelsky vytvořených filmových děl rozštěpuje autorské právo na dvě části a připouští odchylné dohody mezi autorem a výrobcem filmu jen omezeně.

Pokud jde o autorství, oba státy vycházejí z principu pravdivosti (s částečnou výše uvedenou výjimkou podnikatelsky vyrobeného filmového díla dle rakouského autorského zákona). Odlišnosti se objevují spíše v dílčích otázkách. Rakouské právo např. umožňuje pružnější řešení sporů o změny či majetkové využití díla mezi spoluautory než české. Naopak české právo přesněji než rakouské upravuje osobu oprávněnou k výkonu ochrany práv k anonymnímu dílu, kterou je jakýkoli zveřejnitel, nikoli jen vydavatel či nakladatel, jak je tomu v Rakousku.

13.2 Rakouský monismus versus český kvazidualismus

Koncepčním rozdílem mezi českým a autorským právem objektivním je pojetí subjektivního rakouského práva.

Rakouské autorské právo setrvává na zásadě monismu. Podle UrhG je tedy autorské právo jako celek předmětem dědictví a všechny jeho složky zanikají uplynutím jednotné ochranné doby, je nepřevoditelné s výjimkou zřízení oprávnění autorem k užití díla jinou osobou, tedy konstitutivního převodu. Teprve takto zřízená oprávnění mohou být dále děditelná a převoditelná podle vůle autora a jeho dohody s nabyvatelem práva.

Naproti tomu české pojetí je popisováno jako (kvazi)dualistické. Osobnostní práva jsou podle něj nepřevoditelná, nelze se jich vzdát a zanikají smrtí autora, i když určitá ochrana je možná i po jeho smrti. Majetková práva jsou translativně nepřevoditelná (tj. je možné jen konstitutivní zřízení oprávnění třetí osobě a následný převod takového oprávnění), nelze se jich vzdát, jsou děditelná a časově omezená.

Tento teoretický rozdíl (i když relativizovaný smíšeným charakterem české úpravy) se však při podrobnějším pohledu na právní úpravu a její praktické důsledky v obou státech spíše stírá než prohlubuje.

Majetkové složky subjektivního autorského práva jsou v obou státech systematizovány odlišně. V Rakousku se označují jako práva dílo hospodářsky využít (Verwertungsrechte) a zákon tato práva taxativně vypočítává. V České republice jsou majetková práva tvořena jednak právem dílo užít, a to způsoby v zákoně demonstrativně

uvedenými, a jednak jiná majetková práva (zejm. právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu).

Konkrétní způsoby užití díla vyplývající z jeho autorského práva jsou v obou státech upraveny obdobně. Jádrem této úpravy je stabilizované, ale projevuje se zde potřeba zohlednit nové technologie užívání nemajetkových statků a s ní související vliv evropského práva včetně judikatury lucemburského Soudního dvora Evropské unie, která například nutí oba státy změnit úpravu práva na vysílání díla.

Pozoruhodné je též, že právo na odměnu při opětovém prodeji originálu díla uměleckého, které je součástí zákonné úpravy na území České republiky již od roku 1926, bylo do rakouského autorského zákona zakotveno teprve pod vlivem práva evropského (tzv. „Resale směrnice“).

Osobnostní složky autorského práva, neboli terminologií UrhG ochrana duševních zájmů autora (Schutz geistiger Interessen) mají s výše uvedenou výjimkou v obou státech v zásadě stejný obsah. Například právo na označení autorství zahrnuje v rakouském pojetí oproti českému též povinnost zpracovatele díla uvést jméno autora originálního (zpracovávaného) díla.

Právo na zveřejnění díla je v rakouské systematické součásti majetkových složek autorského práva, zatímco v české úpravě je řazeno mezi osobnostní práva autora. Naopak právo autora na přístup k dílu je v AutZ řazeno mezi práva majetková (což v rámci české úpravy prakticky umožňuje, aby se ho domáhali i potomci autora), zatímco dle autorů UrhG má povahu osobnostní.

13.3 Dispozice s autorským právem a autorskoprávní smlouvy

Těžištěm rigorózní práce je srovnání úpravy převodu a přechodu autorského práva, resp. jeho složek.

U osobnostních prvků autorského práva je úprava v zásadě shodná v tom, že tyto složky jsou nepřevoditelné a nelze se jich vzdát. Rozdílný je však osud osobnostních prvků autorského práva po smrti autora. Zatímco podle rakouské úpravy jsou děditelné, podle české smrtí autora zanikají. Liberální přístup k dědickému právu v Rakousku umožňuje autorovi kromě závěti též institutem odkazu rozhodnout o tom, kdo nabude po jeho smrti jeho práva spojená s dílem. Ani v českém autorském právu však se smrtí autora není jeho autorství zbaveno veškeré ochrany. Zákon upravuje časově

neomezenou tzv. postmortální ochranu díla, které se mohou dovolávat zákonem stanovené osoby.

U majetkových složek autorského práva se oba autorské zákony v základních rysech shodují – tyto složky jsou translativně nepřevoditelné, jsou děditelné a nelze se jich vzdát. Autor však může v obou právních řádech konstitutivně poskytnout třetí osobě právo dílo užít, neboli českou terminologií udělit licenci.

Rakouské právo na rozdíl od českého výslovně upravuje i dispozice s díly budoucími, tj. díly, která mají teprve vzniknout. Dokonce umožňuje, aby autor uzavřel smlouvu, kterou udělí jiné osobě právo užít dílo k blíže neurčenými dílům vytvořeným za jeho života a stanoví pro tento případ určitou ochranu autora v podobě zákonné možnosti výpovědi. Praktickým regulativem chránícím autora před neuváženými dispozicemi bude zřejmě v obou státech institut dobrých mravů.

Pokud jde o dědění autorského práva, základní rozdíl plynoucí z monistického, resp. kvazidualistického přístupu v obou státech spočívá v tom, že podle českého autorského práva může dojít ke kolizi mezi dědici majetkových práv a osobami oprávněnými k postmortální ochraně osobnostních práv, kdežto podle rakouského autorského práva dědic dědí jedno celistvé autorské právo. Rakouské právo též na rozdíl od českého stanoví, že ohledně spoluautorského díla jsou právními nástupci spoluautora, který zemřel bez dědiců, ostatní spoluautoři.

České i rakouské autorské právo zakazuje postihnout majetková práva autora výkonem rozhodnutí pro peněžité pohledávky (u osobnostních práv to vyplývá již z jejich povahy), umožňuje však postihnout výkonem rozhodnutí jednotlivé pohledávky autora vzniklé z těchto majetkových práv (např. i z jejich porušení). Rakouský UrhG zakazuje postihnout výkonem rozhodnutí také dosud nerozšířené originály či rozmnoženiny děl, jejichž prodejem by bylo porušeno právo autora na zveřejnění díla.

Podstatným rozdílem mezi oběma autorskými zákony je úprava smluvního práva autorského. Rakouské autorské právo totiž smlouvy téměř neupravuje a vše přenechává dohodě mezi autorem a jeho smluvními partnery. Ochrana autora je tak minimální, zejména co se týče náležitostí smlouvy, odměny, formy, možnosti odstoupení, zániku licence apod.

Rakouské právo rozlišuje povolení k užití díla (Werknutzungsbeilligung), které je omezené a má účinky jen vůči autorovi, a právo k užití díla (Werknutzungsrecht),

kteřé je účinné vůči všem včetně autora. Ekvivalentem těchto rakouských institutů z českého pohledu je nevýhradní a výhradní licence, která může být dle dohody smluvních stran též účinná i vůči autorovi.

Rakouská úprava poskytnutí práva dílo užít (licenční smlouvy) je v porovnání s českou velice strohá, a to ve spoustě otázek od úplatnosti licenční smlouvy jako jejího pojmového znaku přes ustanovení upravující rozsah licence v případě nedostatečné smluvní úpravy až po právo na rozmnoženinu pro autora a řešení souběhu licencí. Celkově můžeme říci, že zákonná úprava licenční smlouvy podle AutZ preferuje ochranu autora (ačkoli se v některých případech jedná o dispozitivní ustanovení), zatímco úprava poskytnutí práva užít dílo dle UrhG ponechává zásadní otázky na vůli smluvních stran, i když i zde významnou stabilizující úlohu hraje ustálená judikatura rakouských soudů.

Rakouské právo však dává autorovi lepší prostředky v rovině procesní, když mu zachovává procesní legitimaci k uplatňování ochrany autorského práva i v případě udělení licence v největším možném rozsahu, zatímco český AutZ toto u výhradní licence vylučuje.

Rakouské i české právo umožňuje nabyvateli licence s touto licencí dále nakládat, a to ji buď postoupit (tj. rakouskou terminologií zcizit právo užít dílo), nebo zřídít podlicenci. Až na výjimky je však vždy nutný souhlas autora. Podle rakouského práva však k postoupení licence stačí i konkludentní autorův souhlas a autor může být na nahrazení tohoto souhlasu dokonce žalován. Rakouské právo zároveň důsledněji než české upravuje odpovědnost postupitele a postupníka licence vůči autorovi. Bez souhlasu autora může dojít k postoupení licence zásadně jen při převodu podniku.

Rakouské právo upravuje na rozdíl od českého tzv. výhrady ve prospěch autora, které spočívají zejména v právu autora zahrnout licencované dílo do souborného vydání a v právu rozmnožovat dílo výtvarného umění jako ukázkou jeho tvorby (ochrana možnosti sebe prezentace autora). Autorovi je také zaručeno právo užít dílo, které poskytl jako příspěvek do periodického souborného díla, mimo toto periodikum.

Autor může v obou státech licenční vztah předčasně ukončit, jestliže licence nebyla využita. Odstoupení od smlouvy o dosud nezveřejněném díle pro změnu přesvědčení autora však rakouské právo nezná.

Nakladatelská smlouva, která je klasickým podtypem licenční smlouvy, je v Rakousku jen povšechně upravena ve dvou paragrafech obecného zákoníku občanského. Česká úprava v AutZ je propracovanější.

Kolizní úprava licenční smlouvy k autorskému dílu se i vlivem evropského práva v Rakousku a v České republice příliš neliší.

13.4 Omezení, trvání a ochrana autorského práva

Systematika zákonných omezení autorského práva je v obou státech poměrně komplikovaná, ale vykazuje některé obsahové odlišnosti. Rakouský UrhG přes svou monistickou koncepci výslovně stanoví, že tato omezení se vztahují jen na práva díla hospodářsky využít, tj. na majetkovou složku autorského práva. Osobnostní prvky autorského práva jsou neomezené. Naopak český spíše dualistický AutZ omezení osobnostních a majetkových práv autorských nijak nerozlišuje. V obou předpisech však nalezneme ustanovení chránící i při používání omezení autorského práva autora osobnostní práva.

Úprava děl vyloučených z autorskoprávní ochrany se liší, české právo benevolentněji než rakouské vylučuje autorské právo k úředním dílům. Rakouské právo nezná kategorii folklorních děl, naopak výslovně vylučuje z autorskoprávní ochrany jednoduchá novinová sdělení.

Jednotlivá volná užití a zákonné licence v Rakousku a v České republice pak vyplývají z toho, do jaké míry tyto státy využily možnosti poskytnuté jim informační směrnicí. Rakouské právo například v širším rozsahu umožňuje nekomerční užití díla pro potřeby kostelů, škol a vyučování – v českém právu jsou tyto případy částečně pokryty licencí pro školní představení a knihovní licencí. Zvláštností rakouské úpravy je vedle obecných omezení platných pro všechna autorská díla stanovení zvláštních omezení pro každou ze čtyř základních kategorií autorských děl uvedenou v UrhG. To činí rakouskou úpravu méně přehlednou.

Rakouská nauka a judikatura připouští i nepsaná volná užití díla, a to typicky v případech, že se autorské právo ocitne v konfliktu se svobodou projevu třetí osoby.

Rakouská úprava omezení autorského práva je v mnoha případech detailnější než česká, která je naproti tomu mnohem přehlednější a širší. Specifikem rakouského

autorského práva je úprava nucené licence u zvukových nosičů podle revidované Bernské úmluvy, kterou české právo neobsahuje.

Úprava doby trvání autorského práva se v Rakousku a v České republice liší jen v detailech, popř. v otázkách vyplývajících z monistické, resp. kvazidualistické koncepce subjektivního práva autorského.

Z hlediska ochrany autorského práva je zásadní, že rakouské právo umožňuje autorovi plné využití všech prostředků ochrany i v případě, že udělil třetí osobě výhradní licenci. Flexibilnější než v České republice je rakouská úprava práva na odstranění následků porušení autorského práva, umožňující autorovi například i nabýt do vlastnictví neoprávněné rozmnoženiny. Rakouské právo také umožňuje nárokovat zveřejnění rozsudku i druhé straně sporu než autorovi, měla-li tato strana ve sporu úspěch.

Rakouský UrhG přiznává autorovi právo na přiměřenou úplatu při některých neoprávněných zásazích do jeho práva, a to na základě objektivní odpovědnosti porušitele. Český AutZ naproti tomu upravuje poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu.

Pokud jde o právo na náhradu škody, UrhG autorův nárok paušalizuje (dvojnásobek nároku na přiměřenou úplatu), zatímco podle českého práva je paušalizován pouze nárok na náhradu ušlého zisku (výše odměny, která by byla obvyklá za získání odpovídající licence v době neoprávněného nakládání s dílem). Konstrukce je jiná i co se týče bezdůvodného obohacení, které činí podle českého autorského zákona dvojnásobek odměny obvyklé, zatímco UrhG upravuje zvláštní nárok na vydání prospěchu jen v některých případech.

Rakouské autorské právo upravuje nárok autora na předložení vyúčtování ohledně výnosu z porušení autorského práva, což je přesnější než česká úprava povinnosti porušitele sdělit informace o rozsahu neoprávněného užití díla.

Za povšimnutí stojí, že nároky z autorských práv se v Rakousku promlčují v mnohem delších lhůtách než v České republice.

13.5 Shrnutí

Práce ukázala, že mezi českou a rakouskou úpravou autorského práva jsou především dva hlavní rozdíly.

Prvním je monistické, resp. kvazidualistické pojetí subjektivního práva autorského. Jak bylo v práci demonstrováno, rozdíly plynoucí z teoreticky odlišného pojetí práv autora jsou podrobnější zákonnou úpravou stírány tak, že praktické dopady obou koncepcí jsou v zásadě srovnatelné. Obě právní úpravy tak společně nastiňují principy a ukazují směr vedoucí bez ohledu na zvolený teoreticko-právní přístup k ekonomicky rozumnému uspořádání autorskoprávních vztahů, charakteristických propojením osobnostních a majetkových složek.

Druhou odlišností je mnohem liberálnější (tj. stručnější a méně kogentní) úprava autorskoprávních smluv v Rakousku než v České republice. Nevýhodou je snad poněkud nižší míra ochrany autora, který zpravidla bývá v porovnání s profesionálním nakladatelem slabší stranou smluvního vztahu.

Z institutů rakouského autorského práva, které české právo nezná, popř. upravuje odlišně, bych doporučil změnit či zařadit do českého autorského práva následující:

Zachování žalobní legitimace autora i v případě, že došlo k udělení výhradní licence k dílu, které představuje významnou ochranu autora podle UrhG.

Práva umožňující autorovi i při udělení licence prezentaci jeho tvorby a co nejširší užití jeho díla.

Výhodnější postavení žalobce – spoluautora, který žaluje na nahrazení projevu vůle jiného spoluautora nutnému k nakládání s dílem.

V rámci ochrany autorského práva by stálo za úvahu v případě nároku na odstranění o možnost převést prostředky porušující autorské právo na žádost do vlastnictví autora, a to proti přiměřenému „odškodnění“ porušitele. V případě nároku na uveřejnění rozsudku by bylo vhodné poskytnout toto právo i osobě, která není autorem, resp. žalované straně, a to jak v rámci autorského práva, tak v rámci nekalé soutěže a ochrany spotřebitele, kde uveřejnění rozsudku upravuje OSŘ.

14. RESUMÉ

This thesis compares the legal regulation of copyright law in Austria and in the Czech Republic. Although both legal orders belong to the continental type of law, their legal regulation of copyright differs not only in details, but also in the very theoretical approach to the copyright law. While the Copyright Act of Austria is based on the theory of monism of subjective copyright (union of material and personal aspects of the subjective copyright) the Czech Copyright Act embeds the (quasi) dualistic concept of subjective copyright (difference between material and personal subjective rights of the author, which together form the subjective copyright).

Thesis is focussed on the contents of the subjective copyright (the variety of subjective rights or powers of the author in connection to his piece of work) and on the dispositions with the subjective copyright (inheritance or other forms of transitions of the copyright from the author to another person and especially the transfer of right and licensing of the right and the conditions thereof). In this respect the Austrian and Czech legal orders demonstrate that – from a practical point of view – different theoretical approaches to the legal regulation lead to very similar economic consequences. Under both Austrian and Czech law of copyright, the author has materially the same possibilities as far as license of the copyright or the protection of the author's personal interests is concerned, albeit the respective legal orders use different legal tools and institutes. Ultimately, both legal orders also differentiate between the material rights (copyright) and the protection of the author's creative personality.

Although the legal regulation of copyright law in both countries is partly harmonised by the EU directives regarding various aspects of copyright law, there are also many differences. The thesis mentions some interesting features of the Austrian copyright law, which can serve as an inspiration for the possible improvement of the Czech copyright law.

15. SEZNAM ZKRATEK

AutZ	český autorský zákon 121/2000 Sb.
BGBI.	Bundesgesetzblatt
CPI	Code de la propriété intellectuelle, francouzský zákoník duševního vlastnictví z 1. července 1992, č. 92-597
DUrhG	Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz), německý zákon o právu autorském z 9. září 1965, BGBI. I S. 1273.
ES, EU	Evropské společenství, Evropská unie
GRUR	Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht
GRURInt	Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, Internationaler Teil
informační směrnice	směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti
MR	Medien und Recht
nařízení Řím I	nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 593/2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy
ÖBl	Österreichische Blätter für gewerblichen Rechtsschutz und Urheberrecht
OSŘ	občanský soudní řád 99/1963 Sb.
ObčZ	občanský zákoník 40/1964 Sb.
OZO	obecný občanský zákoník JGS 1811/946
UrhG	rakouský autorský zákon BGBI 1936/111
RBÚ	revidovaná Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl
ř. z.	říšský zákon
Sb.	Sbírka zákonů
Sb. z. a n.	Sbírka zákonů a nařízení
TRIPS	Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, vyhlášena pod č. 191/1995 Sb.

VerwGesG

Bundesgesetz über Verwertungsgesellschaften, rakouský zákon o společnostech uplatňujících autorská práva z 1. 7. 2006, BGBl. I. Nr. 9/2006

16. SEZNAM LITERATURY

- BYDLINSKI, Peter. Grundzüge des Privatrechts. Wien : Manz, 2002.
- CIRESA, Meinhard. Urheberrecht aktuell. Wien : Ueberreuter, 1997.
- ČERMÁK, Jiří. Internet a autorské právo. Praha : Linde, 2003.
- DIETZ, Adolf. Francúzsky dualizmus a nemecký monizmus autorského práva – iba zdanlivý protiklad? Právny obzor, roč. 88, 2005, č. 1, str. 3–11.
- DILLENZ, Walter. Materialien zum österreichischen Urheberrecht. Wien : Manz, 1986.
- DILLENZ, Walter, GUTMAN, Daniel. Praxiskommentar zum Urheberrecht. Wien : Springer, 2004.
- DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš. Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví v kontextu evropského práva, dohody TRIPS a aktivit WIPO. Praha : Linde, 2004.
- DREYER, Gunda, KOTHOFF, Jost, MECKEL, Astrid. Heidelberger Kommentar zum Urheberrecht. Heidelberg : C. F. Müller, 2004.
- GAMERITH, Helmut. Die wichtigsten Änderungen der UrhG-Nov 1996. Österreichische Blätter für gewerblichen Rechtsschutz und Urheberrecht, 1997, str. 99-106.
- GAMERITH, Helmut. Wettbewerbsrecht. Wien : ORAC, 2004.
- HAYBÄCK, Gerwin. Das Recht am geistigen Eigentum. Wien : ORAC, 2004.
- HOEREN, Thomas. Der urheberrechtliche Begriff der öffentlichen Wiedergabe in Österreich – am Beispiel des Hotelfernsehens. In: HILTY, Reto, DREXL, Josef, NORDEMANN, Wilhelm (Eds.). Schutz von Kreativität und Wettbewerb. Festschrift für Ulrich Loewenheim zum 75. Geburtstag. München : C. H. Beck, 2009, str. 137-146.
- HUBMANN, Heinrich, REHBINDER, Manfred. Urheber- und Verlagsrecht. München : C.H.BECK, 1995.
- CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) a předpisy související. Praha : C.H.Beck, 2004.
- CHALOUPKOVÁ, Helena, SVOBODOVÁ, Hana, HOLÝ, Petr. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) a předpisy související : komentář. Praha : C.H.Beck, 2004.
- KNAP, Karel a kol. Autorský zákon a předpisy související : komentář. Praha : Linde, 1998.
- KNAP, Karel. Smluvní vztahy v právu autorském. Praha : Orbis, 1967.

- KNAP, Karel a kol. Práva k nemotným statkům. Praha : Codex, 1994.
- KNAP, Karel, KUNZ, Otto. Mezinárodní právo autorské. Praha : Academia, 1981.
- KNAPPOVÁ, Marta, ŠVESTKA, Jiří a kol. Občanské právo hmotné. Svazek III. Praha : ASPI, 2002.
- KŘÍŽ, Jan, HOLCOVÁ, Irena, NERUDOVÁ, Veronika. Autorský zákon. Praha : IFEC, 2000.
- KŘÍŽ, Jan, KORDAČ, Jiří, HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. Autorský zákon a předpisy souvisící. Komentář. Praha : Linde 2002.
- KUCSKO, Guido. Österreichisches und Europäisches Urheberrecht. Wien : Manz, 1996.
- KUČERA, Zdeněk. Mezinárodní právo soukromé. Brno : Doplněk, 2004.
- KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav a kol. Právo mezinárodního obchodu. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008.
- LUBY, Štefan. Autorské právo. Bratislava : Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1962.
- MALÝ, Josef. Obchod nemotnými statky. Praha : C.H.Beck, 2002.
- MITTEIS, Heinrich. Grundriß des österreichischen Urheberrechts nach dem Bundesgesetz vom 9. April 1936. Wien, 1936.
- NORDEMANN, Wilhelm, VINCK, Kai, HERTIN, Paul Wolfgang. Kommentar zum Urheberrechtsgesetz und Urhebervertragsrecht. Stuttgart, 1994.
- PAUKNEROVÁ, Monika. Evropské mezinárodní právo soukromé. Praha: C.H. Beck, 2008.
- PROKEŠ, Martin. Ke zpětné úhradě za přijímače na hotelových pokojích. Právní rádce [online]. 2009, [cit. 2010-09-22]. Dostupný z WWW: <http://pravniradce.ihned.cz/c4-10078260-38153100-F00000_d-ke-zpetne-uhrade-za-prijimace-na-hotelovych-pokojich>
- RINTELEN, Max. Urheberrecht und Urhebervertragsrecht nach österreichischem, deutschem und schweizerischem Recht. Wien : Springer, 1958.
- RUZICKA, Peter. Die Problematik eines ewigen Urheberpersönlichkeitsrechts unter besonderer Berücksichtigung des Schutzes musikalischer Werke. Düsseldorf : Schweitzer, 1977.

SCHACK, Heimo. Urheber- und Urhebervertragsrecht. Tübingen : Mohr & Siebeck, 2001.

STEINER, Ján. Klasifikácia autorských subjektívnych práv v novom autorskom zákone a jej význam. In: LUBY, Štefan (ed.). Osobnomajetkové práva. Bratislava : Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1968, str. 134–136.

STERLING, J. A. L. World copyright law. London : Sweet and Maxwell, 1999.

TELEC, Ivo. Autorský zákon a predpisy související. Praha : C. H. Beck, 1996.

TELEC, Ivo. Autorský zákon. Komentář. Praha : C. H. Beck, 1997.

TELEC, Ivo. Přehled práva duševního vlastnictví. Brno : Doplněk, 2002.

TELEC, Ivo. Tvůrčí práva duševního vlastnictví. Brno : Doplněk, 1994.

TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. Autorský zákon. Praha : C. H. Beck, 2007.

THIELE, Clemens. EuGH Urteil vom 7.12.2006, C-306/05 – SGAE-Fall: Hotelfernsehen als öffentliche Wiedergabe. [online]. 2006, [cit. 2010-09-22]. Dostupný z WWW:
<http://www.eurolawyer.at/entscheidungen_dt.php?pageNum_Record=66&totalRows_Record=498&sort=Schlagwort>

TŮMA, Pavel. Smluvní licence v autorském právu. Praha : C. H. Beck, 2007.

WALTER, Michel M.: Urheberrechtsgesetz – UrhGNov 2003. Wien : Medien und Recht, 2003.

ZANGER, Georg. Urheberrecht und Leistungsschutz im digitalen Zeitalter. Wien : ORAC, 1996.

17. SEZNAM JUDIKATURY

- OGH 24. 2. 2009 „Reprographievergütung auf PC“, MR 2009, str. 316.
- OGH 20. 6. 2006 „Storyboard“, MR 2006, str. 264.
- OGH 11. 8. 2005 „Smiths Freunde/Norweger“, MR 2006, str. 87.
- OGH 12. 7. 2005 „Sachregister“, MR 2005, str. 383.
- OGH 12. 7. 2005 „TerraCAD“, MR 2005, str. 379.
- OGH 8. 2. 2005 „Planungsauftrag“, MR 2005, str. 251.
- OGH 9. 11. 2004 „Dogwalker“, MR 2005, str. 129.
- OGH 19. 10. 2004 „eQ“, MR 2005, str. 109.
- OGH 24. 6. 2003 „Foto des Moropfers“, MR 2003, str. 317.
- OGH 17. 12. 2002 „Felsritzbild“, MR 2003, str. 162.
- OGH 19. 11. 2002 „Hundertwasserhaus II“, MR 2003, str. 41.
- OGH 29. 1. 2002 „Riven Rock“, MR 2002, str. 164.
- OGH 12. 6. 2001 „Medienprofessor“, MR 2001, str. 304.
- OGH 24. 4. 2001 „www.telering.at“, ÖBl 2001, 276.
- OGH 13. 9. 2000 „Holz Eich's Holz“, MR 2001, str. 166.
- OGH 18. 7. 2000 „A-Flugschule“, MR 2000, str. 381.
- OGH 26. 1. 1999 „Sternenklang“, MR 1999, str. 98.
- OGH 16. 6. 1998 „Thermenhotel“, GRURInt 1999, str. 279.
- OGH 15. 10. 1996 „Leerkassetten“, ÖBl 1997, str. 88.
- OGH 12. 8. 1996 „Buchstützen“, MR 1997, str. 33.
- OGH 12. 3. 1996 „Happy Birthday II“, MR 1996, str. 111.
- OGH 31. 1. 1995 „Ludus tonalis“, ÖBl 1995, str. 184.
- OGH 6. 12. 1994 „Hit auf Hit“, ÖBl 1995, str. 281.
- OGH 18. 10. 1994 „Oskar Werner“, MR 1995, str. 101.
- OGH 31. 5. 1994 „Leerkassettenvergütung“, ÖBl 1995, str. 89.
- OGH 22. 3. 1994 „Auf bald beim Wienerwald“, ÖBl 1994, str. 232.
- OGH 7. 4. 1992 „Servus Du“, ÖBl 1992, str. 75.
- OGH 23. 10. 1990 „So ein Tag...“, ÖBl 1991, str. 42.
- OGH 11. 9. 1990 „Schneefilm II“, MR 1991, str. 154.
- OGH 7. 9. 1990 „Das Lied von der Erde“, MR 1990, str. 227.
- OGH 19. 12. 1989 „Mart Stam-Stuhl II“, MR 1992, str. 21.

OGH 10. 10. 1989 „Arnulf Rainer“, MR 1989, str. 212.
 OGH 15. 11. 1988 „Herstellerbezeichnung“, MR 1989, str. 99.
 OGH 12. 4. 1988 „AKM-Vermutung“, ÖBl 1988, str. 165.
 OGH 29. 9. 1987 „Schneefilm I“, MR 1988, str. 13.
 OGH 14. 7. 1987 „Leerkassettenvergütung“, ÖBl 1987, str. 136.
 OGH 27. 1. 1987 „Sexshop“, ÖBl 1987, str. 82.
 OGH 17. 6. 1986 „Hotel-Video“, ÖBl 1986, str. 132.
 OGH 4. 2. 1986 „Sky Channel“, ÖBl 1986, str. 53.
 OGH 13. 1. 1981 „Bacher-Krippe“, ÖBl 1981, str. 137.
 OGH 28. 11. 1978 „Betriebsmusik“, ÖBl 1979, str. 51.
 OGH 10. 10. 1978 „Festliches Innsbruck“, ÖBl 1978, str. 162.
 OGH 22. 4. 1975 „Musikautomaten“, ÖBl 1976, str. 170.
 OGH 22. 10. 1968 „Ebreichsdorf“, ÖBl 1969, str. 72.
 OGH 26. 4. 1960 „Schallplatte der Woche“, ÖBl 1960, str. 118.
 OGH 26. 8. 1955 „Ziegel als Baustoff“, ÖBl 1956, str. 20.

BGH 26. 9. 1980 „Dirlada“, GRUR 1981, str. 267.

ESD 7. 12. 2006, C-306/05 Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE)
 v. Rafael Hoteles SA
 ESD 21. 10. 2010, C-467/08 PADAWAN SL v. Sociedad General de Autores y
 Editores de España (SGAE)

ABSTRAKT

Práce se zabývá právní úpravou autorského práva v České republice a v Rakousku. Jádrem práce je podrobné srovnání obsahu subjektivního práva autorského (tj. souboru jednotlivých oprávnění autora) a úpravy smluv týkajících se tohoto práva, především smlouvy licenční.

ABSTRACT

This thesis deals with the legal regulation of copyright law in the Czech Republic and in Austria. The core of this thesis consists in a detailed comparison of the contents of the subjective copyright (i.e. the body of author's individual rights) and the regulation of contracts regarding the subjective copyright, especially the license contract.

KLÍČOVÁ SLOVA

Autorské právo, rakouské právo, licence k autorskému dílu.

KEYWORDS

Law of copyright, Austrian law, Copyright license